

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
UYGULAMALI SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GRAFİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİ PROGRAMININ
YÜRÜTÜLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ VE
DOKU MODÜLÜ İÇİN ÖRNEK CD-ROM TASARIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Güllü YAKAR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Can ŞAHİN

ANKARA–2008

Güllü YAKAR'ın "Temel Sanat Eğitimi Dersi Programının Yürütülmesine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi ve Doku Modülü İçin Örnek CD-ROM Tasarımı" başlıklı tezi 23.01.2008 tarihinde, jürimiz tarafından Grafik Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Can ŞAHİN

Üye : Doç. Dr. Canan Deliduman

Üye : Yrd. Doç. Dr. İbrahim KISAÇ

Üye :

Üye :

(İmza)

Unvan, Adı- Soyadı

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
RESİMLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I	
GİRİŞ	
1.1. Problem.....	3
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem.....	5
1.4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
1.7. Kısaltmalar.....	7
BÖLÜM II	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
2.1.Kavramsal Çerçeve	
2.1.1. Tasarım.....	8
2.1.2. Sanat/ Tasarım Eğitimi.....	8
2.1.3. Temel Sanat Eğitimi.....	10
2.1.3.1.Temel Sanat Eğitimi’nin Tarihçesi	12
2.1.3.1.1.Dünyada Temel Sanat Eğitimi’nin Gelişimi	12
2.1.3.1.2.Türkiye’de Temel Sanat Eğitimi’nin Gelişimi.....	15
2.1.3.2. Temel Sanat Eğitimi’nin Tasarım Eğitimindeki Yeri	17
2.1.3.3. Temel Sanat Eğitimi’nin İlke ve Amaçları.....	18
2.1.3.4. Temel Sanat Eğitimi’nin Kapsam ve Konuları.....	20
2.1.3.5. Temel Sanat Eğitimi’nde Yöntem ve Teknikler.....	23
2.1.4.Bilgisayar ve Çoklu Ortam Teknolojileri.....	32
2.1.4.1. Bilgisayar ve Çoklu Ortam	32
2.1.4.2. Bilgisayarın Bölümleri.....	33

2.1.4.3. Bilgisayar-Eğitim İlişkisi.....	34
2.1.4.4. Bilgisayar-Tasarım İlişkisi.....	36
2.1.4.5. Tasarım Programları.....	39
2.1.4.6. Etkileşimli Çoklu Ortam.....	45
2.1.4.7. Eğitim CD-ROM'ları ve Özellikleri.....	46
2.1.4.8. Eğitim CD-ROM'u Tasarımı.....	48
2.1.4.9. Bilgisayar Destekli Sunum Materyali Tasarımı.....	49
2.2. İlgili Araştırmalar.....	51
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Modeli.....	54
3.2. Evren ve Örneklem.....	54
3.3. Verilerin Toplanması.....	54
3.4. Verilerin Analizi.....	55
BÖLÜM IV	
BULGULAR ve YORUMLAR.....	56
BÖLÜM V	
SONUÇ ve ÖNERİLER	
5.1. Sonuç.....	79
5.2. Öneriler.....	81
KAYNAKÇA.....	83
EKLER.....	88

ÖNSÖZ

TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİ PROGRAMININ YÜRÜTÜLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ VE DOKU MODÜLÜ İÇİN ÖRNEK CD-ROM TASARIMI

Bu araştırma ortaöğretim (Meslek, Anadolu Meslek ve Kız Meslek Liseleri) ve yükseköğretim (Eğitim, Mesleki Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakülteleri) düzeyi kurumlarda çalışan Temel Sanat Eğitimi dersi öğretmenlerinin kullandığı yöntem/ teknikler, dersin bugünkü durumu, çoklu ortam teknolojilerine ilişkin görüşlerini incelemek ve adı geçen teknolojilerin bu derste kullanımını örneklendirmek amacıyla hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans programı süresince bilgisi, yönlendirme ve desteğiyle araştırmama katkıda bulunan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Can ŞAHİN'e; maddi ve manevi desteklerini sunan çalışma arkadaşlarıma, bilgi ve yardımlarıyla çalışmamı geliştirmeme katkıda bulunan Doç.Dr. Ahmet Şinasi İŞLER, Yrd. Doç. Dr. Faruk ATALAYER ve Yrd. Doç. Dr. İlham ENVEROĞLU'na, bilgisayar destekli sunum materyalinin hazırlanması sürecinde emeği geçen Selim YALIN'a ve hep yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Güllü YAKAR

ÖZET

TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİ PROGRAMININ YÜRÜTÜLMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ VE DOKU MODÜLÜ İÇİN ÖRNEK CD-ROM TASARIMI

Yakar, Güllü

Yüksek Lisans, Grafik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Can ŞAHİN

Ocak-2008

Araştırmada Temel Sanat Eğitimi dersi veren öğretmenlerin kullandıkları yöntem/ teknikler ile çoklu ortam teknolojilerine yönelik görüşleri ve bu çerçevede dersin yürütülmesiyle ilgili mevcut durum değerlendirilmiştir. Araştırmaya ek olarak Temel Sanat Eğitimi dersi “Doku” ünitesine yönelik çoklu ortam teknolojisi destekli sunum materyali (CD-ROM) hazırlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Ankara, Aydın, Bursa, Bartın, Kayseri illerindeki Meslek, Anadolu Meslek ve Kız Meslek Liselerinde ve Ankara, Eskişehir, Isparta, İzmir, Samsun illerindeki üniversitelerde Temel Sanat Eğitimi dersi veren öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem olarak basit tesadüfî yöntemle seçilen 33 ortaöğretim ve 17 yükseköğretim düzeyinde olmak üzere toplam 50 öğretmen alınmıştır.

Eğitmenlerin görüşlerini inceleyebilmek için anket formu hazırlanmıştır. İşlenen verilerden elde edilen bulgular, hazırlanan frekans tablolarında ve çapraz tablolarda Kay Kare analizleri ile gösterilmiştir.

Araştırma sonucunda;

- 1) Ortaöğretim düzeyinde dersi yürüten öğretmenlerin, ders içi etkinliklerde klasik uygulamalar haricindeki yöntem/tekniklere olumlu yaklaşmadıkları; yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin bu uygulamalara daha çok yer verdikleri görülmektedir.
- 2) Ortaöğretim kurumlarının büyük çoğunluğunda Temel Sanat Eğitimi dersi için ayrılmış atölye bulunmadığı, atölyesi bulunan okullarda ise donanımın yeterli olmadığı görülmüştür.

- 3) Atölyelerin donanım eksiklikleri, dersin yürütülmesinde kendini hissettirmektedir. Sunum ve uygulamalarda bilgisayar, projeksiyon vb. modern araç-gereçler kullanılmamakta, bunun yerine yazı tahtası, kitap/ dergiler yardımıyla ders işlenmektedir.
- 4) Eğitimci, sanat/tasarımla ilgili yenilikleri takip etmektedir. Ancak yükseköğretim düzeyinde ders veren eğitimci, diğer üniversitelerde bu dersin yürütülmesine ilişkin gözlemlerde bulunup bilgi edinirken ya da komisyon görevlerine katılırken, bu oranın ortaöğretim düzeyi eğitimci arasında düşük olduğu görülmüştür.
- 5) Eğitimci, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi'nde avantaj yaratabileceği durumları kabul etmekte ancak beraberinde getireceği dezavantajlar nedeniyle ortaöğretim düzeyindeki eğitimci bu teknolojilerin derste kullanımını reddetmektedir.
- 6) Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyi eğitimci genelinde, Temel Sanat Eğitimi programının ve yöntem/ tekniklerinin değiştirilmesine yönelik ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Araştırmanın ilgili bölümünde, sonuçlara dayalı önerilere yer verilmiştir.

ABSTRACT

EXAMINATION OF OBSERVATIONS RELATED TO THE INSTRUCTION OF COURSE OF BASIC DESIGN AND AN EXAMPLE CD-ROM PROJECTION FOR TEXTURE MODULE

Yakar, Güllü

Master, Graphic Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Can ŞAHİN

January-2008

In this study, methods/technics used by educators of Basic Design and observations regarding multimedia technologies and present situation related to the instruction of course within this frame are examined. In addition to the study, a presentation material (CD-ROM) with multimedia technologies regarding the unit of “Texture” of the Basic Design course is prepared.

Scope of the study is educators exercising Basic Design in Vocational, Anatolian Vocational and Girls Vocational High Schools in counties; Ankara, Aydın, Bursa, Bartın, Kayseri and universities in counties; Ankara, Eskişehir, Isparta, İzmir, Samsun. For sampling, 50 educators chosen randomly, of which 33 are on the level of secondary education and 17 of higher education, are taken into consideration.

In order to examine observations of educators, a questionnaire form is prepared. Gathered findings from datas are shown on frequency charts and crosstabs with chi-square tests.

At the end of the study;

- 1) It was seen that those educators on the level of secondary education don't appreciate the methods/techics except classical practices within course activities; and that those of higher education give more place to these practices in their activities.

- 2) It was seen that in greatest majority of secondary education establishments, there wasn't any atelier reserved for the Basic Design course, and that in those who have an atelier, there wasn't enough hardware.
- 3) Absence of hardware shows itself during the instructions of courses. Modern instruments like computer, projection etc. aren't utilized during presentations and activities, instead, the course is taught by means of blackboards, book/magazines.
- 4) Educators follow innovations concerning art/design. However, even though educators teaching on the level of higher education observe and obtain information regarding the instruction of this course or participate in commission works, this ratio is lesser among those of higher education.
- 5) Educators accept that computer and multimedia technologies can create advantages in Basic Design but at the same time educators on the level of secondary education reject to use them during courses because of its disadvantages.
- 6) Throughout the educators both on the level of higher and secondary education, it was determined that there is a need for change in course programs and methods/technics.

In the related part of the study, several propositions based on resolutions can be seen.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
01- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) Grafik ve Fotoğraf Alanı Çerçeve Öğretim Programı Temel Sanat Eğitimi Dersi İçeriği.....	20
02- Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölümü TSE Haftalık Ders Programı.....	29
03- Öğretmenlerin (Öğretim Elemanı ve Öğretmenlerin) Eğitim Durumları...	56
04- Öğretmenlerin Toplam Hizmet Süreleri.....	57
05- Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi Dersinin Yürütülmesinde Görev Aldığı Öğretim Yılı Sayısı.....	57
06- Öğretmenlerin Katıldıkları Hizmet İçi Kurs Sayısı.....	58
07- Öğretmenlerin Katıldıkları Hizmet İçi Kurs Türü.....	58
08- Öğretmenlerin Kurumları Dışında Yürütülen Temel Sanat Eğitimi Dersleri İle İlgili Bilgi/ Gözlem Sahibi Olma ya da Komisyon Görevlerine Katılma Durumları.....	59
09- Öğretmenlerin Sanat/Tasarım İle İlgili Yenilikleri Takip Etme Durumları.....	59
10- Öğretmenlerin Sanat/Tasarım İle İlgili Yenilikleri Takip Etme Yolları...	60
11- Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi'nin Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılmış Yöntem/ Teknikler Hakkında Araştırma/ İnceleme Yapmış Olma Durumları.....	60
12- Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Kurumlarda Temel Sanat Eğitimi Dersine Ayrılmış Atölye Bulunması Durumu.....	61
13- Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Kurumlarda Temel Sanat Eğitimi Dersine Ayrılmış Atölye Mevcutsa Donanım Durumu.....	61
14- Öğretmenlerin Öğrencileri Derse Güdelemekte Zorluk Yaşama Durumları.....	62
15- Öğretmenlerin Öğrencileri Ders Yılı İçerisinde Hedeflenen Çalışma Sayısına Ulaştırabilme Durumu.....	63
16- Öğretmenlerin Öğrencilere Dersle İlgili Teorik Bilgileri Kazandırma Yolları.....	63

17- Öğretmenlerin Öğrencilere Algı Ve Öğrenme Kuramlarına Dair	
Teorik Bilgi Sunma Durumu.....	64
18- Öğretmenlerin Bir Eğitim Yılı İçerisinde Ders Esnasında	
Müzel Eğitim (Müzelere Yapılan Ziyaretler Yoluyla Eğitim)	
ya da Sergi Ziyaretleri Yoluyla Ders İşleme Durumu.....	64
19- Yeni Bir Konuya Geçildiğinde Öğrencilere Gösterilen	
Örnek Sayısı.....	65
20- Öğretmenlerin Öğrencilere Gösterilecek Örneklerle Ulaşma	
Yolları.....	66
21- Öğrencilere Sunulan Örneklerin Gösterim Sırası.....	66
22- Öğretmenlerin Ders Sunumu Sırasında Kullandıkları	
Araç-Gereçler.....	67
23- Öğretmenlerin Ders Sunumu Sırasında Kullandıkları İşitsel	
Öğeler.....	68
24- Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarında	
Öğrencilere Kullandırdıkları Araç-Gereçler.....	68
25- Öğretmenlerin Öğrencilere Temel Sanat Eğitimi Dersi İçinde	
Diğer Tasarım Derslerine Dair Çalışmalar Yaptırma Durumu.....	69
26- Öğrencilere Diğer Tasarım Derslerine Dair Çalışmalar	
Yaptırılıyorsa Türü.....	70
27- Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi Dersinde Öğrencilere	
Uygulattıkları Alternatif Yöntem ve Teknikler.....	70
28- Öğretmenlerin Tasarım Eğitimi Aldıkları Dönemde Derslerinde	
Bilgisayar Kullanılması Durumu.....	71
29- Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanımına Dair Bilgi/ Beceri	
Düzeyleri.....	72
30- Öğretmenlerin Öğrencilerini Bilgisayar Kullanmaya ve	
Bu Alanda Kendilerini Geliştirmeye, Bilgisayarda Tasarım	
Yapmaya Teşvik Etme Durumu.....	72
31- Öğretmenlerin Öğrencilere Temel Sanat Eğitimi Dersi	
Ödevlerini Bilgisayarda Yapma İzni Vermeleri Durumu.....	73

32- Öğitmenlerin Ders Sunumunda Çoklu Ortam	
Teknolojilerinin Kullanılmasına İlişkin Görüşleri.....	74
33- Öğitmenlerin Temel Sanat Öğitimi Ödevlerinin Tasarım	
Programları Yardımıyla Yapılmasına İlişkin Görüşleri.....	75
34- Öğitmenlerin Bilgisayar Teknojilerinin Temel Sanat	
Öğitimi’nde Kullanımının Yaratacağı Avantajlara İlişkin	
Görüşleri.....	76
35- Öğitmenlerin Bilgisayar Teknojilerinin Temel Sanat	
Öğitimi’nde Kullanımının Yaratacağı Dezavantajlara İlişkin	
Görüşleri.....	77
36- Öğitmenlerin Temel Sanat Öğitimi Program ve	
Yöntem/Tekniklerinin Yenilenmesine İlişkin Görüşleri.....	78

RESİMLER LİSTESİ

Resim No	Sayfa No
1- Adobe Photoshop Programında Doku Çalışmaları.....	42
2- Geleneksel Yöntem/ Tekniklerle Yapılan Doku Çalışmaları ile Tasarım Programları Yardımıyla Yapılan Doku Çalışmalarının Karşılaştırılması.....	44

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumların şekillenmesinde rol oynayan en önemli değişken olan eğitim “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972, s.12). Eğitim gerek evrensel gerek ulusal perspektifte büyük öneme sahiptir. Kültür aktarımı, bilimsel- teknolojik gelişmelerin takip ve devamlılığı, piyasa ve kurum-kuruluşlara nitelikli eleman yetiştirilmesi ile benzeri birçok görev eğitim kurumlarına yüklenmiştir.

Eğitim kurumları, üzerine düşen bu görevi yerine getirirken günümüze ulaşmış bilgi birikimini yeni nesillere iletmenin yanında bilgi üretmeyi de hedefleri arasına almıştır.

Bilgiyi hem aktaran hem de üreten bir yapıya sahip olması itibari ile eğitim kurumları; tüm gelişmeleri izlemek ve bu paralelde yenilenmek zorundadır. Aksi takdirde, çağının gereklerini yerine getiremeyen ve sonunda gerek duyulmayan duruma düşmeleri kaçınılmazdır.

Gökaydın; ‘Sanat Eğitimi, İşlevi ve Bu Ortamı Kullananlara Yararları’ adlı makalesinde, konunun önemine ilişkin olarak şunları belirtmiştir:

“Eğitim ve öğretim kurumları, her zaman varlıkları gereği, kişinin yaşam boyu yararlanacağı en sağlam, tamamlayıcı ve aydınlatıcı ortamlar olmuşlardır. Eğer bu kurumlar, gençliğe düşünmeyi ve kendilerinden ileriye görmeyi sağlamıyorsa, gelecek kuşaklar, sorumluluklarını yerine getiremeyecekler ve topluma bilinçle katılma güçleri olmayacaktır” (Özener, 2007, s.137).

Bu çerçevede, eğitim kurumlarının sürekli olarak yenilenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Bu yenilenme hem fiziksel donanım hem de işleyiş olarak gerçekleşmeli ve etkin olarak sürdürülmelidir.

Eğitimde ve kültürel yapıda önemli yere sahip olan “sanat” söz konusu olduğunda ve verilen eğitim “sanat eğitimi” olduğunda, bu farklı disiplinle birlikte daha farklı gereksinimler ortaya çıkmaktadır. Eğitimin etkin ve verimli olabilmesi için, süreç içerisinde eski öğretiler temel alınmalı ve üzerine günümüz çağdaş

yaklaşımının getirileri inşa edilmelidir. Bu şekilde ideal sanat eğitimi kavramına rahatça ulaşmak mümkün olacaktır.

Bireyin sanatsal sorunları çözümleyebilmesi, görme becerisini güçlendirmesi, malzeme ve teknik bilgisi kazanması, özgün ve yaratıcı bir anlayışa ulaşması, algılamasının gelişmesi gibi amaçlar taşıyan bu eğitimde fiziki donanım çok önemlidir. Dersler, yeterli donanıma sahip olmayan dersliklerde işlenmediği takdirde eğitim hedeflerine ulaşamaz. Çünkü sanat eğitimi, görsel ve uygulamalıdır. Sunular, örnek çalışmalar, resimler, röprodüksiyonlar ve benzer dokümanlarla yapılandırılmış görsel bilgilendirme olmadan; alana ilişkin önemli bilgilerin öğrenciye verilmesi imkânsızdır. Öğrencinin ihtiyacını karşılayamayacak kadar küçük, yeterli araç-gerecin bulunmadığı, düşük kapasiteli atölyelerde yapılan uygulamalar da hedefe ulaşmayı engelleyecektir. Eğitim canlı bir organizmadır ve her an yenilenmeye gereksinim duymaktadır.

Düzenli olarak gözden geçirilmesi ve gerek duyulduğunda yenilenmesi gereken bir diğer öge de programdır. Farklı tasarım disiplinlerinden gelen öğretmenlerin ve sanatçıların bir araya gelerek program yenileme çalışmalarında görev almaları; bu komisyonlarda ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmenler birlikte çalışmalıdır.

“Sanat eğitimi müfredat programları en geç üç yılda bir güncelleştirilmeli, öğretim programlarında öğrencilere sanatsal farklı seçeneklerin oluşturulmasına olanak sağlayıcı koşullar oluşturulmalıdır. Sanat eğitimcileri uygulamalı ve kuramsal olmak üzere ciddi bir şekilde hizmet içi eğitim kurslarından geçirilmeli, üniversitelerle ilişkilerinde süreklilik sağlanmalıdır” (Artut, 2002, s.124).

Sanat eğitimi içerisinde temel ders niteliği barındıran ve bu eğitimin alt yapısını, bir diğer deyişle “üst yapısını” oluşturan Temel Sanat Eğitimi “...görsel algı-bilme, estetik canlandırma, simülasyonun zihinsel yapılaşması, buluş-esin-yaratıcılık süreci, el-göz-beyin yeteneklerinin geliştirilip yükseltilmesi, düş-hayal-sezgi güçlerinin etkinleştirilmesi eğitim ve öğretimidir” (Atalayer, 1994, s.77).

Teknolojik gelişmelerin fazlasıyla etkilediği tasarım eğitimi kurumları ve bu eğitimin en önemli ögesi olarak Temel Sanat Eğitimi dersi, köklü ve kurumsal geçmişi üzerine modern yapı taşları eklenmesiyle gelişecek ve güçlenecektir.

“Küreselleşme sürecinin dinamikleri içinde bulunduğumuz çağın gereklerine uygun, yaratıcılık eğitiminin temel alındığı, bilim adamı, sanatçı, çağdaş ve özgür bireylerin yetişeceği, yaratıcı davranışın yansımalarının her alanda görülebileceği ilköğretimden yükseköğretim kurumlarına dek çok hızlı radikal bir değişim ve yeni eğitim modellerinin arayışına girmek artık kaçınılmaz olmuştur” (Atar, 2004, s.54).

1.1. Problem

Temel Sanat Eğitimi, sanat veya tasarım eğitimi programlarında ilk yıl alınan ve saati/kredisi en yüksek olan derstir. Bunun nedeni, sanatın-tasarımın ortak dilini, yöntem/tekniklerini, malzeme bilgisini ve tüm bunlardan önemlisi “görme”, “algılama” “problem çözme” yetilerini bireylere kazandırmaya yönelik, yoğun içerikli bir ders oluşudur.

“Değişik ve çelişkili sosyo-ekonomik ortamlardan ve farklı eğitimlerden gelen öğrencilerin bilimsel, teknik ve estetik açıdan belirli bir tabana oturtulması için, tüm bölümlerin I. Sınıflarına Temel Sanat Eğitimi dersi konulmuştur” (Temel, 1980, s.18).

Bu dersin hedeflerine ulaşması, sanat eğitimi alan bireyin yaşamsal ve sanatsal hedeflerine ulaşması anlamına gelmektedir. Temel Sanat Eğitimi’nin yetkin eğitimciler tarafından modern donanımlı ve yeterli büyüklükteki atölyelerde ve zengin sunum/uygulamalarla işlenmesi de, dersin hedeflerine ulaşmasında önem arz etmektedir. Atalayer’e göre:

“Temel Sanat Eğitimi yüz yüze eğitimi veren dünyadaki ilk eğitimidir. Bu dersi, bu alanda master yapmış, uygulama problemlerine kolay çözüm üreten, slayt ve görsel bombardıman olanaklarına sahip kimseler vermelidir” (Yüksel, 1982, s.30).

Gerek liselerde, gerek üniversitelerde halen klasik araç-gereçlerle bu dersin öğretimi verilmekte ve uygulama yaptırılmaktadır. Araştırmanın problemi teşkil eden nokta da burasıdır. Klasik teknikler, yoğun emek gerektiren uygulamalar arasında Temel Sanat Eğitimi’nin önemli kazanımlarının kaybolmaktadır. Öğrencilere zengin bir vizyon kazandıracak etkin sunumlar, müze gezileri ile eğitim,

bilgisayar üzerinde yapılacak renk araştırmaları; derse önemli katkılarda bulunacaktır.

“Temel Tasarım öğrencilerine, guaj boya ile renk çemberi uygulamalarının yaptırılması alt düzeyde bir bilgi kullanımıdır. Temel Tasarım dersi süreci, salt teknik olarak fırça-boya kullanımı için bir beceri geliştirme veya iş disiplini sağlamak için harcanamayacak kadar kısa ve değerlidir. Burada, Albers ve Nagy’nin Amerika’daki uygulamalarında renk çalışmalarında öğrencilerine renkli kâğıtlar kullandırdıklarını hatırlamak gerekir... Günümüzde yoğun olarak bilgisayar teknolojisini kullanan öncelikle grafik tasarım ve endüstriyel tasarım atelyelerinde öğrendikleri çıkarmacı renk teorisi, öğrenciler için yetersiz kalacaktır” (Seylan, 2005, s.142).

Temel Sanat Eğitimi’nde modern teknolojilerin ve alternatif yaklaşımların uygulanmasındaki eksiklik, bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Problemin çözümü için Temel Sanat Eğitimi’nin tarihçesi araştırılmış ve mevcut durumu incelenmiştir. Buradan hareketle, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyi kurumlarda bu dersi yürüten öğretmenlerin öğrencilere uygulattıkları yöntem/ teknikler, sanat eğitimi ile ilgili araştırma ve bilgi düzeyleri, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojileri ile ilgili görüşlerinin toplandığı anket uygulanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Temel Sanat Eğitimi dersi veren öğretmenlerin kullandığı yöntem/ teknikler ve çoklu ortam teknolojileri ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çoklu ortam teknolojilerinin ders sunumuna adaptasyonunu göstermek amacıyla, bilgisayar destekli Doku modülü sunum materyali geliştirmektir.

Bu amaçla cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

- 1- Temel Sanat Eğitimi dersi programları ve uygulamalarının bugünkü durumu nedir?
- 2- Dersi yürüten öğretmenlerin sanat eğitimiyle ilgili yöntem/ tekniklerle ilgili bilgisi ve araştırmaları ne düzeydedir?

- 3- Öğitmenlerin ders sunum ve uygulamasında alternatif yöntem/teknikleri kullanım durumu nedir?
- 4- Çoklu ortam teknolojilerinin TSE dersi içerisindeki kullanım durumu ve öğretmenlerin bu konudaki görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma sonuçları Temel Sanat Eğitimi dersinin bugünkü durumunu, derslerde kullanılan sunum ve uygulamaların yöntem/tekniklerini, öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Son yıllarda konuyla ilgili olarak bu denli geniş kapsamlı çalışma yapılmamış olması sebebiyle, araştırma önem taşımaktadır.

Araştırmanın önem arz eden bir diğer noktası da, bilgisayar/ çoklu ortam teknolojilerinin bu derste kullanım durumunu incelemesi ve Temel Sanat Eğitimi konu anlatımında kullanılmak üzere, “Doku” ünitesine yönelik bilgisayar destekli sunum materyali (CD-ROM) çalışması barındırmasıdır. Bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin günlük hayata girişi ve eğitimde kullanımı yakın bir geçmişe dayanmaktadır. Bu nedenle, kısa bir zaman aralığında konuya ilişkin birçok çalışma yapılmıştır. Ancak literatür tarandığında, sanat eğitimcilerinin konuya bakış açısını, derslerinde bu teknolojilerin kullanımına yer vermelerini ya da bu teknolojilerin Temel Sanat Eğitimi’ne nasıl adapte edilebileceğini ifade eden bir araştırmaya rastlanamamaktadır. Çalışma, bu anlamda alanda bir eksikliği gidermektedir.

1.4. Varsayımlar

- 1- TSE dersi öğretmenlerinin görüş ve önerileri, dersin işlenişi ve programa yönelik çalışmalarda başvuru kaynağıdır.
- 2- Araştırmaya katılan öğretmenler; uygulanan ölçme aracındaki program içeriği ve uygulamalarıyla ilgili standartları, gerçek görüş ve eğilimlerini yansıtacak biçimde, içten ve yansız olarak değerlendirmişlerdir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1- Araştırmanın bulguları, Ankara, Bursa, Bartın, Kayseri ve Aydın il sınırları içinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ML, AML ve KML'nde ve Ankara, Eskişehir, Isparta, İzmir, Samsun illerindeki üniversitelerde 2007-2008 öğretim yılı birinci döneminde görev yapan TSE dersi öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.
- 2- Araştırma, eğitimcilerin, ders sunum ve uygulamasında kullandıkları yöntem ve teknikler ile çoklu ortam teknolojilerine yönelik görüşleri ile sınırlıdır.
- 3- Örnek uygulama, Temel Sanat Eğitiminde 'Doku' konusuna yönelik olarak sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Animasyon: Canlandırma; tek tek resimleri veya hareketsiz cisimleri gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek biçimde düzenleme ve filme aktarma işi (Kanoğlu, 2006).

Deformasyon: Biçimi bozulma, biçimsizleşme (Kanoğlu, 2006).

Doku: Nesnelerin yüzey kalitelerinin dokunma duyusunda oluşturduğu his (Richardson, Coleman and Smith, 1984, s.139)

Estetik: 1.Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat 2. Güzellik duygusu ile ilgili olan 3. Güzellik duygusuna uygun olan 4. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii (Kanoğlu, 2006).

Form: Biçim, şekil (Kanoğlu, 2006).

Grafik: Biçim, desen veya çizgilerle gösterme (Kanoğlu, 2006).

İllüstrasyon: 1.Resimleme 2. Bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim (Kanoğlu, 2006).

Kompozisyon: Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işi (Kanoğlu, 2006).

Modül: Bireysel öğretime dayalı, başlangıcı ve sonu olan, kendi içinde bütünlük gösteren, sistematik bir çerçevede düzenlenmiş öğretim yaşantıları (Özel, 2007).

Piksel: Bir imgenin ekran üzerinde denetlenebilen en küçük parçası (Becer, 1999, s.124).

Sinektik: İlke olarak birbiriyle en az birlikte giden veya birbiriyle çelişkili görünen öğeleri bir araya getirme yöntemi (Kırbaş, 2007, s.2).

Strüktür: 1. İçyapı 2.Eş ya da birbirleriyle sık bağlantılı, benzer formların iki ya da üç boyut üzerinde yinelenmesinden oluşan yapı (Çellek, 2003, s.1).

Tarayıcı (scanner) : Kâğıt üzerindeki resim, yazı vb. simgeleri tanıyıp bilgisayar ortamına aktaran araç (Kanoğlu, 2006).

Tekstür: Dış yapı (Çellek, 2003, s.1)

Vektör: Doğrultusu, yönü, uzunluğu belirli olan ve bir ok işaretiyle gösterilen doğru çizgi (Kanoğlu, 2006).

Yazıcı (printer) : Bilgisayarda hazırlanan metnin yazılı sayfa hâlinde dökümünü veren araç (Kanoğlu, 2006).

1.7. Kısaltmalar

TSE: Temel Sanat Eğitimi

Program: Temel Sanat Eğitimi ortaöğretim düzeyi ders programı

ML: Meslek Lisesi

AML: Anadolu Meslek Lisesi

KML: Kız Meslek Lisesi

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

METGE: Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi

İDGSA: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Tasarım

Tasarım; insanın dünya sahnesinde var olmasıyla eşzamanlı olarak gündeme gelmiş, ilk insanla beraber ilk tasarım kaygısı da güdülmeye başlanmıştır. Gündelik hayatı kolaylaştırmaya yönelik bir eylemdir ve problem ya da eksiklik hissedilen alanlarda yürütülen tasarım faaliyetiyle bu probleme çözüm yaratılır.

B biçim ve işlev geliştirmeye yönelik bir faaliyet olan tasarım:

“1. Bir şeyi zihinde biçimlendirme, kurma; tasarımılanan biçim; tasavvur 2. Dizayn’ın eşanlamlısı” (Büyük Larousse, cilt 22, s.11273).

İngilizce’deki ‘design’ kelimesinin karşılığı olan tasarım sözcüğü yerine; genel olarak dilimizdeki okunuş şekli olan ‘dizayn’ kelimesi kullanılmaktadır. Türkçe’de tasar, tasarı, tasarlamak, tasarım sözcüklerinin tümü aynı kökten türetilmiştir ve ortak anlamları, yapılacak bir işi zihinde planlamaktır.

“Tasarım hayatın esas parçasını oluşturan bir reaksiyondur. Bu olay kullanılarak, hayatın amacına (fonksiyonuna) uygun bir biçimde sanatın mührünü vurma işinden ibarettir denilebilir”(Gökaydın, 2002, s.41).

Tasarım her ne amaçla yapılıyor olursa olsun (sanat eseri yaratırken, kullanım eşyası oluştururken, vb.) bu aşamalardan geçilmesi gerekir. İnsan, tasarımla kuşatılmıştır. Sanat eserleri, mimari yapılar, mobilyalar, otomobiller, medya, ürün ambalajları, kitaplar ve akla gelen daha birçok tasarlanmış eleman, hayatın içersindedir. “İnsan yaşamındaki genel anlamıyla, tasarımsız, herhangi bir erekle düşlemek, düşlemekten öteye geçemez” (İDGSA, 1977, s.2).

2.1.2. Sanat/ Tasarım Eğitimi

“İnsanı, insan yaşamını ve bu yaşamın gerçekleştirdiği doğal, toplumsal ve kültürel çevreyi/ortamı tüm yönleriyle bir bütün olarak algılama, anlama, betimleme, açıklama, yorumlama, çözümleme, değerlendirme, denetleme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede ne bilim, ne teknik, ne de sanat tek başına yeterli değildir. Her

biri diğerk ikisine de gereksinir, her üçü birlikte gereklidir. Bu nedenledir ki çağdaş eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir anlayış ve yaklaşımla düzenlenip gerçekleştirilir ve böylece bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değıştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliğı kazanır. Böyle bir eğitim, bireyi biyo-psişik, toplumsal ve kültürel nitelikleriyle ve bir bütün olarak, en uygun ve en ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar” (Uçan, 1995, s.125).

Yukarıda bahsedilen özellikler, temel eğitim düzeyinde verilen sanat eğitime aittir. Bireyin sahip olduğı ilgi, yetenek ve ihtiyaç doğrultusunda verilen, farklı düzeylerde sanat eğitimi türleri de bulunmaktadır.

“Kolu-dalı, basamağı-düzeyi, yeri-süresi, kapsamı-içeriğı, yöntemi-tekniki ve aracı-gereci ne olursa olsun, sanat eğitimi, temelde genel, özengen (amatör) ve mesleksi (profesyonel ya da akademik) olmak üzere üç ana amaca yönelik olarak düzenlenip gerçekleştirilir, bu üç amaçtan daha çok hangisine yönelik ise ona göre bir nitelik kazanır ve böylece ‘genel sanat eğitimi’, ‘özengen sanat eğitimi’ ve ‘mesleksi akademik sanat eğitimi’ olmak üzere üç ana türe ayrılır”(Uçan, 1995, s.125).

Sanatçı/ tasarımcı adaylarının geçtiğı eğitim süreci olan mesleksi akademik sanat eğitimi; diğerk sanat eğitimi türleri içersinde en komplike olanıdır. Bu sanat eğitimi, özel eleme yöntemleriyle öğrenci alınan kurumlarda verilmektedir. Bu kurumlarda, sanatın bütününün ya da belli bir dalının eğitimi; meslek ya da uzmanlık olarak verilmektedir. “Sanat eğitimi (tasarım eğitimi) bir organizasyon yöntemidir. Genel algılamaya dayalı bir takım teoriler (ritm, yön, oran, denge) önderliğinde, madde yani malzeme ile düşünce ve sezgiler arasında, yüzeyde veya mekânda bağlantılar kurarak sonuca varmaktır”(Gökaydın, 2002, s.39).

Mesleksi akademik sanat eğitiminin; resim, heykel, mimarlık, seramik, grafik, tekstil, moda tasarımı, sinema, endüstri tasarımı gibi alt dalları bulunmaktadır ve bu bölümlerde verilen eğitim sanat eğitimi içersinde bir alt/yan başlık olan tasarım eğitimi biçimindedir. Bu bölümlerde eğitim, ortaöğrenim ve yükseköğrenim düzeyinde verilmektedir. Her biri farklı bir disiplin olan ve başlı başına uzmanlık gerektiren tüm bu bölümlerin ortak yönü; eğitimin ilk yılında üzerinde önemle durulan ortak programa sahip bir tasarım eğitimi almalarıdır. “Tasarım eğitimi (sanat

eğitimi) görsel yönü ağırlıklı bir düşünce sistemidir. Amaç, öğrencinin yaratıcı gücünü uyarmaktır. Yaratıcılık sonucunda buluşlar ortaya çıkar”(Gökaydın, 2002, s.19).

“Endüstri ve kitle üretimine hizmet eden tasarımcıların eğitimi, yüzyılı meşgul eden bir sorun olmuştur. Tasarımcıların; bir yanda kendi yaratıcı bireyselliklerini öne çıkarmak zorunda olan sanatçı ve zanaatçı, bir yanda teknik bir deneyime sahip olması gereken bir mühendis olmaları beklenmektedir. Her iki yönden de eğitim sunan bir programın formüle edilmesi zihinleri meşgul etmiştir”(Sağocak, 2003, s.67).

2.1.3. Temel Sanat Eğitimi

Sanat ve tasarım eğitimi veren kurumların ve bu kurumlardaki bölümlerin eğitimlerinde bir takım ortak noktalar bulunmaktadır. Sanat da, tasarım da; çalışmalarını yaratıcılık ve özgünlük kriterleri üzerine temellendirir, sanat tarihinden esinlenir ve malzeme-teknik farkları bulunsada, her ikisi de ön taslak çalışmaları vb. durumlarda ortak malzemeler kullanır. Bu durumda, sanat ve tasarımla ilgili bölümlerde bu bilgilerin verildiği ortak bir takım dersler bulunması gerekir. Bu derslerden biri Temel Sanat Eğitimidir. TSE, geçmişinden bu güne farklı isimler almıştır. Bunlar:

“Bauhaus ta: Preliminary Course (Başlangıç/Hazırlık Dersi), Basic Course (Temel Ders), New Bauhaus’ta: Foundation Design(Temel Tasarım), Ülkemizde ilk uygulama: Temel Sanat Eğitimi, dünya genelinde: Basic Design (Temel Tasarım), Visual Design, Foundation Design, Applied Design, Introduction Design, Gestaltung Lehre, Formund Gestalt, Designo Communicatione”(Seylan, 2005, s.15) dir.

Bu ders, ülkemizde Temel Tasarım-Temel Sanat Eğitimi isimleriyle anılmaktadır. “Temel Sanat Eğitimi, endüstriye dönük bir sanat eğitimi olan Temel Tasarım’ın; endüstrinin gelişimi sonucunda sanatta gerekli görülen değişmelere paralel olarak, plastik sanatlar eğitimine uygulanmasıdır”(Gökbulut, 1992, s.49).

Sanat ve tasarım kurumlarında ilk yıl verilen ve ders saati/kredisi itibariyle dört yıllık eğitim içinde en geniş alanı kaplayan Temel Sanat Eğitimi, sonraki senelere altyapı ya da diğer bir deyişle ‘üst yapı’ oluşturmaktadır.

Yüksel’in araştırmasında, Temel Sanat Eğitimi-Temel Tasarım kavram karmaşasıyla ilgili olarak, bu dersin kendi bölümlerinde neden Temel Tasarım ismini alması gerektiğini Yağız şöyle açıklamaktadır: “Biz içmimar olduğumuz için daha mimari öğeler içeren tasarım dersi yapıyoruz. Temel Sanat olarak algılamıyoruz bu kavramı; resim, heykel, grafik Art bölümler oldukları için onlar daha sanatsal anlamda yapıyorlar bu dersi. Belki onlar için Temel Sanat Eğitimi olarak almak daha doğru...”(Yüksel, 1982, s.13).

TSE ya da Temel Tasarım kavramı, 1900’lerin başlarında faaliyet gösteren tasarım okulu Bauhaus’la ortaya çıkmıştır. “Temel tasarım, kavram olarak, Bauhaus’ta öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirli bir noktaya getirmeyi, öğrencilerin kişisel özelliklerini tanımaya yardımcı olmayı, yargılarını denetlemeyi ve önyargılardan kurtarmayı amaçlayan bir disiplin tanımı şeklinde doğmuştur”(Seylan, 2005, s.15).

TSE dersinin, öğrenciyi üst sınıflara hazırlayıcı bir niteliği vardır. Malzeme bilgisi, tasarımın temel öge ve ilkeleri bilgisi, görme, algılama ve ifadeye yönelik yoğun çalışmalarla bu eğitim düşünsel olgunlaşmayı ifade etmektedir. “Temel Tasarım fikir üretmeyi düzenleyen bir düşünce sistemidir... var olan bir şeyin aynısını yapmak değil, ondan hareketle yorum yeteneğini geliştirme esastır”(Gence ve Orhon, 2006, s.III). TSE’ne bunun gibi birçok amaç yüklenmiştir. Algının geliştirilmesi, yorum yeteneğinin güçlendirilmesi, hazır bulunuşluk düzeyinin artırılması, araç-gereç (malzeme) ve teknik-yöntem bilgisi vermesi, üst sınıflarda alınacak olan alan derslerine temel teşkil etmesi; tasarım ilke ve elemanlarıyla ilgili teorik ve uygulamalı konuların öğretimi bu hedeflerden bir kaçıdır.

Temel Sanat Eğitimi:

“— araştırmacı

— çağın dönüşümleri ve gerekleri çerçevesinde kendini yenileyen, değişime açık, esnek olmalıdır. ‘Tasarımın her aşamasında bireyden yaratıcı bir davranışta bulunmasını istemek doğal bir düşüncedir. Ancak bu isteğin

öğrenilebilir bir takım yöntemlerle desteklenmesi gerekmektedir”(Topdaş, 1996, s.65).

2.1.3.1. Temel Sanat Eğitimi’nin Tarihçesi

TSE’nin Türkiye’deki gelişimini inceleyebilmek için, öncelikli olarak çıkış noktası olan yurtdışındaki (özellikle Avrupa’daki) gelişimi üzerinde durmak gerekmektedir.

2.1.3.1.1. Dünyada Temel Sanat Eğitimi’nin Gelişimi

“Temel Tasarım dersinin hem sanat hem de psikolojide karmaşık kökenleri vardır. Dersin sanatsal atılımları, yüzyılın ilk yirmi yılında Avrupa’da-Rusya’da, Fransa’da, Hollanda’da ve Almanya’da- gelişen soyut sanatın etkisi altında kalmıştır. Bu sırada Afrika ve Asya (özellikle Japon) sanatlarının da önemli katkıları olmuştur” (Lang, 1998, s.4).

Sanayi devriminin kullanım ürünlerinde yarattığı bolluk ve kargaşa ortamına; rafine bir tasarım anlayışı getirmek amacıyla yapılan çalışmaların sonucunda ortaya çıkan bir eğitim kurumu olan Bauhaus; Temel Sanat Eğitimi’nin de yaratıcısı olmuştur. Gerek ünlü tasarımcı ve sanatçılardan oluşan eğitmen kadrosu ve onların eğitim tarzlarında etkili olan felsefeleriyle, gerekse alanında verdiği eğitime dair yöntem/teknik ve dersleriyle bu anlamda bir ekol olmuştur. “Bauhaus’a göre okul; tüm üretim imkânlarına sahip minyatür bir endüstri sistemi idi”(Sönmez, 1979, s.12).

“Bauhaus’un esas amacı: fonksiyon ve konstrüksiyon idi”(Turani, 1983, s.541).

Sanat eğitiminde ön ders fikri, Bauhaus öncesi sanat ve zanaat eğitimi veren kurumlarda da yer almıştır. Bu kurumlarda ön ders; başvuran öğrenciler arasından eleme yapmak amacıyla kullanılmıştır. Bauhaus da bu geleneği sürdürerek, Temel Sanat Eğitimi’ni bir ön hazırlık dersi olarak vermiş ve ders sonunda her bir öğrencinin çalışmak istediği alana yönlendirilmesine zemin hazırlamıştır.

“Bauhaus, gerçi 1919 yılında kurulur ama düşünsel olarak ortaya çıkışı 19. yüzyılın ortalarında İngiltere’de görülen Arts and Crafts (sanatlar ve el işçiliği) hareketine dek uzanır. Bu hareketin kurucuları Henry Cole, William Morris ve John Ruskin’dır. Bu hareket İngiltere’de

başlayan büyük endüstrinin seri üretimle ürettiği cam, madeni eşya, mobilya vb. uygulamalara karşı, yeni bir anlayışın öncülüğünü üstlenir. Bu anlayış, sanatın bir tasarımsal etkinlik olduğunu savunur ve yüzyılın sonlarına doğru özellikle İngiltere’de New Art, Fransa’da Art Nouveau ve Almanya’da Jugendstil üzerinde etkili olur” (Tunalı, 2002, s.48).

“Bauhaus, topluma sanat ürünleri verecek bir tatbiki sanatçılar grubu kazandırmak için tasarlanmış ilk çevre idi ”(İşingör-Aslıer-Eti,1980, s.6). Döneminin ünlü sanatçıları, sanat eğitimcileri ve tasarımcılarını bünyesinde toplayan Bauhaus’ta; Johannes Itten, Oscar Schlemmer, Paul Klee, Vassily Kandinsky, Henry Van de Velde, Laslo-Moholy Nagy, Josef Albers, Lyonel Feininger, Georg Muche, Theo van Doesburg, Kasimir Malewitsch, El Lissitzky, Max Bill, Herbert Bayer gibi sanatçılar dersler vermiş ve atölyeler yönetmiş, dolayısıyla dersleri kendi anlayışları paralelinde yürütmüşlerdir.

“Okulda Paul Klee vitray ve resim, Wassily Kandinsky fresko, Lyonel Feininger grafik, Oscar Schlemmer sahne tasarımı, Marcel Breuer iç mimarlık, Herbert Bayer tipografi, Gerhard Marcks seramik ve George Muche dokumacılık dersleri verir” (Tunalı, 2002, s.49).

Bauhaus olayı, Belçika’lı mimar Henri Van de Velde’nin, Saksonya düküne salık vermesiyle Walter Gropius’un Weimar Güzel Sanatlar Akademisi ve Dekoratif Sanatlar Okulu’nun müdürlüğüne atanmasıyla başlar. Gropius bu iki okulu ‘Staatliche Bauhaus Weimar’ adı altında birleştirir. (Adıgüzel, 1982, s.22)

Yarattığı kendine has sistemde; hem geçmiş sanat ve zanaat ilkelerinden esinlenmiş (akademisyen-öğrenci ilişkisi yerine usta-çırak ilişkisi gibi) hem de dönemine modern örnekler sunmuştur. Özellikle mimari olmak üzere günümüze de kalan minimalist yaklaşımıyla etkin bir tarz yakalamıştır.

“Okulda, Temel Sanat Eğitimi ses, biçim ve renk elemanlarının ortak temeli üzerine kurulmuştur. O gün için bu yeni (veya alışılmamış diyeceğim) eğitim, kişilerin farklı fiziksel ve psikik davranışları ile değerlendirilmek isteniyordu” (İşingör-Aslıer-Eti, 1980, s.7).

Adı; okulla özdeşleşen ve Bauhaus denildiğinde, tarzıyla akıllara gelen ilk isim olan Itten’in; öğrencileri derse hazırlamak amacıyla yaptırdığı farklı egzersiz ve önhazırlık çalışmaları bulunmaktaydı.

“Metafizik felsefenin prensip sembollerini kullanırdı (ruhsal görme [spiritual vision] kavramı). Oryantal felsefe ve Pers Mazdaizmiyle ilgilenmiş; Muche ile birlikte öğrencilerine derslerden önce sabah, fizik ve mental hazırlık için nefes alma, gevşeme, konsantrasyon egzersizleri yaptırıyorlardı. Gülünç bulunuyor ve çevresinden tepkiler alıyorlardı.

Itten, Bauhaus’tan ayrıldıktan sonra yazdığı kitabında; bu tepkilere karşılık olarak, kendilerinden çok sonra yoga egzersizleri ve doğu felsefelerinin oldukça yaygınlaşmasına vurgu yapmaktadır.”(Seylan, 2005, s.24)

Itten’in kullandığı bir diğer yöntem de, öğrencinin ilgisini çeken nesne ya da plastik öğeler bulup, üst sınıflarda devam edeceği çalışmalar için bu plastik kurallar ve nesneler üzerinde deneme ve araştırmalara girilmesini sağlamaktır.

Paul Klee de, Itten gibi alternatif tekniklerle öğrenciyi derse hazırlamaktaydı. Ders öncesinde nefes alıp verdirerek, kültürfizik yaptırarak, günlük konularda konuşarak, öğrenciyi yeni verilecek konuları almaya hazır bir hale getirip rahatlatmaktaydı.

“Gertrude Grunow, sezgilere dayalı bir öğretim yaparak, Romantizmin Synesthetic yöntemi ile modern psikolojiyi birleştirmeye çalışmıştır. Bu yöntem psikolojik danışma niteliği de taşımaktadır”(İşler, 2001, s.9).

“Branş dersleri buluşu engelleyici faktörlerdir”(Gökbulut, 1992, s.39) diyen Albers, malzeme duyarlılığı geliştirmek amacıyla önce malzemeye direkt ilişki kurdurur. Alet ve makine kullanırmaz, malzeme bilgisi ve metod vermez. Kâğıt; öğrencilere en çok kullandığı malzemedir ve başka bir alet kullanırmadan kâğıdı katlama gibi şekil verme yöntemleriyle yaptırdığı uygulamalar, çalışmaları arasında en bilinenleridir. Bilinenleri öğretmez, öğrencinin kendi başınayken edindiği deneyimlerin önemini vurgular.

Sanat eğitiminde birçok yeniliğin yaratıcısı ve uygulayıcısı olan Bauhaus; eğitim tarzıyla ve uygulamalarıyla kimi noktalarda eleştiriler almaktan da geri kalmamıştır. Bauhaus’un eğitim kurumu olarak çok da başarılı olmadığı, yalnızca kadrosundaki öğretmenleri ve sanatçıları nedeniyle adından bahsettirmesiyle ayrıca fazlasıyla metafizik alana kaymasıyla eleştirilmiş, atölye içi uygulamalarının sezgisel, naif ve duygusal olduğu belirtilmiştir (Aksel, 2004, s.10).

Dönemin siyasi çalkantılarının ve savaş ortamının, ekonomide yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle; okulun hazırladığı ve uyguladığı projelerde (işçi konutları v.b.) yalınlık, ekonomiklik ve fonksiyonellik esas alınmıştır. I. Dünya Savaşı'nın çıkması ve Nazi baskısı neticesinde de okulun faaliyetlerine son verilmiştir. Almanya'dan kaçan eğitimciler, ABD'de yeni Bauhaus'lar kurmuştur.

“... Bauhaus'un ünlü Vorkurs'u Basic Design adını almıştır ve II. Dünya Savaşı sonrasında çoğalan Amerikan sanat eğitimi fakültelerinde ve kurumlarında standart bir ders olmuştur... son olarak Foundations yani Temeller adıyla anılan Basic Design, üniversite düzeyinde sanat eğitiminin birinci yılındaki tüm dersleri kapsıyor” (Aksel, 2004, s.9).

2.1.3.1.2. Türkiye’de Temel Sanat Eğitimi’nin Gelişimi

II. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonrası sanayileşmeye ağırlık veren genç Türkiye Cumhuriyeti’nde endüstriyel tasarımın gelişimi de hız kazanmıştır. Bu sebeple sanatçı, tasarımcı ve sanat eğitimcileri yetiştiren okullar açılmıştır. Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi, 1927-28’de Sanayi-i Nefise Akademisi adını almıştır. Hatta bu köklü okul 1928-1968 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi, 1968’den 1983’te Mimar Sinan Üniversitesi bünyesine alınıncaya kadar da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi adıyla anılmış ve bu okullarda program yenileme çalışmaları başlatılmıştır.

Yurt dışında olduğu gibi, ülkemizde de, temellerini Bauhaus’tan alan, onun ilkelerini sürdüren bir ders olan TSE; sanat/ tasarımla ilgili öğretim verilen lise ve üniversitelerin ilk yıllarında okutulmaktadır.

“1950’lerde İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde endüstriyel ihtiyaçlara yönelik bölümler açılmış, 1957’de ise Temel Tasarım dersinin ilk defa uygulandığı ve ilk tasarım okulu olarak kabul edilen Bauhaus Tasarım Okulu’nun benzeri bir amaç ve yapılanmayla İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu kurulmuştur. Temel Tasarım dersi, ülkemizde ilk defa bu okulun programında ‘Temel Sanat Eğitimi’ adıyla yer almaktadır” (Seylan, 2005, s.8).

Uluslararası yaygın adı Basic Design (Temel Tasarım) olan bu ders, ülkemizde Temel Sanat Eğitimi olarak duyurulmuş ve uzun bir süre bu isimle yürütülmüştür.

“Resim-iş öğretmeni yetiştirme amacıyla kurulan, Türkiye’nin en eski okulu Gazi Eğitim Enstitüsü’nde, Form ve İnşa dersleri; 1974’de okul 4 yıla çıkarıldığında Temel Sanat Eğitimi adı altında ilk kez müfredata alınmıştır. Programda Temel Sanat Eğitimi sekiz farklı alanda, her alan için ayrı sanatçı-eğitimcilerle uygulanmıştır... 1982’de haftada 16 saat olan TSE dersleri, 1984’de teorik ve uygulamalı olarak ayrı ayrı kodlanmış; daha sonra iki boyutlu ve üç boyutlu TSE olarak ayrı atölyelerde uygulanmış, 1987’de haftada 8 saat Temel Sanat Eğitimi ve 6 saat Desen adıyla programa alınmıştır. 1992’de de 8 saat Temel Sanat Eğitimi ve 4 saat Tasarım İlkeleri dersi olarak uygulanmaya başlanmıştır” (Gökbulut, 1992, s.47).

YÖK’ün 1982’de Güzel Sanatlar Fakültelerini oluşturmasıyla; tatbiki güzel sanatlar yüksek okulları, resim alanında öğretmen yetiştiren kurumlar ve güzel sanatlar akademilerinin programlarıyla birlikte, TSE dersinin programı da yeniden tasarlanmıştır. Böylece tüm bu kurumların birinci sınıflarında Temel Sanat Eğitimi dersi verilmeye başlanmıştır. Ancak ders, Temel Sanat Eğitimi, Temel Tasarım, Temel Plastik Sanatlar Eğitimi gibi farklı isimlerle ve benzer içeriklerle okutulmaktadır.

TSE dersi, hem liselerde hem de üniversitelerde ortak ders olarak verilmektedir. Mesleki eğitim veren liselerde uygulanan program değişikliği projesiyle (MEGEP) birlikte; 10. sınıflarda

- “— Sanat ve Tasarım Alanı’nda 6 saat;
- Grafik ve Fotoğraf Alanı’nda 7 saat,
- Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri Alanı’nda 3 saat,
- El Sanatları Teknolojisi Alanı’nda 4 saat,
- Kuyumculuk Teknolojisi Alanı’nda 3 saat,
- Seramik ve Cam Teknolojisi Alanı’nda 4 saat,
- Matbaa Alanı’nda 2 saat,

— Bahçecilik Alanı'nda 3 saat'lık (Güler, 2006) ortak ders olarak Temel Sanat Eğitimi verilmektedir. Ayrıca Giyim Üretim Teknolojisi ve Tekstil Teknolojisi alanlarının XI. Sınıflarında dal dersi olarak 12 saatlik bir süre boyunca işlenmektedir.

2.1.3.2. Temel Sanat Eğitimi'nin Sanat/Tasarım Eğitimindeki Yeri

Disiplinler arası bir ders oluşu nedeniyle TSE, parçaları bir araya getiren bir bağ elemanı olarak düşünülebilir. Resim, grafik, heykel, seramik, mimari, iç mimari, tekstil, moda tasarımı, canlandırma (animasyon) ve bunlar gibi alanlar arasında ortak payda niteliğindedir. Bu eğitimlerin tümü görsel temellidir. Görsel ifade için gereken tüm anahtar noktalar da, TSE'ndedir.

“Özellikle sanat üzerine eğitim gören öğrencilerin nasıl görmeleri gerektiği, gördüklerini deneyim, birikim ve yeteneklerine bağlı olarak, görsel elemanlar ve ilkeler ışığında, estetik ürüne dönüştürme sürecinde Temel Tasarım eğitimi dersi önemli bir rol üstlenmektedir” (Edeer, 2002, s.25).

“Temel Sanat Eğitimi, zengin deneyim ve uygulamaları ile öğrenci zihninde estetik imge, simge, kavram birikiminin temellerini atar. Öğrenci bu birikimleri ile hem görmeyi, hem de estetik bilgi üretmeyi becerir”(Atalayer, 1994, s.33)

Ayrıca TSE'nin ilk ve en başarılı uygulayıcısı olan Bauhaus'un, dersle özdeşleştirdiği ve diğer kurs ya da derslerin bünyesinde bulunmayan özellikler de Temel Sanat Eğitimi'nde bulunmaktadır. “Yeni Gestald kuramcılarının algılamının bilinç ötesi olarak ortaya çıkardığı; sezgi, merak, telepati, dürtü ve eğilim güçlerini kullanma yetisini Temel Sanat Eğitimi öğrenciye kazandırabilir”(Bacaksız, 2004, s.58).

Bauhaus'un bu derse eklemlediği; tasarıma bilinçaltı ve bilinç ötesi boyutları da katan psiko-yoga, meditasyon gibi ruhsal etkinlik yöntemleri de, Temel Sanat Eğitimi'ni diğer derslerden farklı kılar.

TSE dersi, alt yapı dersi olması sebebiyle diğer derslere transferi en güçlü olan/olması gereken derstir. Öğrenci, alana ilişkin genel yargıları bu dersle öğrenip uygulamaya sokar.

“Davranışları alan derslerinde kullanılma ortalamalarına göre, kullanılma oranı en yüksek (% 50 ve üzerinde) olan davranışlar şunlardır:

—çalışmaları sergilenebilir duruma getirme (% 64)
 —düzenli çalışma (% 60,5)
 —çalışmalarının öz eleştirisini yapma (% 59)
 —başkalarının çalışmalarını eleştirme (% 58,5)
 —tüm çalışmalarda kompozisyon ilkelerine uyma (% 53)
 —çalışmalarını sergileme (% 51)
 —tüm çalışmalarda kişisel özelliklerini yansıtmaya (% 50)” (Temel, 1980, s.57).

Bu dersi yalnızca plastik sanatlar eğitimi bağlamında düşünmek ve dersi işlerken bu öğelerden faydalanmak yetersiz kalacaktır. TSE; tüm sanat dalları arasındaki ortak dil birliğini sağlayan ve hatta yaratıcı kişilik geliştirmede gerekli tüm kriterleri bireyin kullanımına sunan bir yapıya sahiptir. Bu anlamda, bağlantıları iyi kurulmuş tüm organizasyonlardan faydalanabilir. Çünkü nihai amacı estetik kişilik gelişimine katkıda bulunmaktır ve günlük hayat içerisinde bu ölçütleri taşıyan tüm kurgular TSE’ne konu olabilir ya da bu eğitimde örnek olarak gösterilebilir.

2.1.3.3. Temel Sanat Eğitimi’nin İlke ve Amaçları

“Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. Yıl Etkinlikleri Kataloğu’nda, dersin amaçları şöyle belirtilmiştir: Temel Sanat Eğitimi çalışmalarında yeni malzeme, teknik ve yöntemlerin temel eğitimdeki yeri sürekli araştırılır ve denenir. Serbest şekillendirme çalışmalarında kâğıt, karton, mukavva, kumaş, metal, ağaç, kil, alçı, taş vb. her çeşit şekillendirme malzemesi form yaratma imkânları yaratmaya yönelik bir oyun disiplini içinde denenir. Serbest resim çalışmalarında ise; çizgi, yüzey ve renk gibi çeşitli şekillendirme elemanları ve çeşitli resim araçları ile dokular düzenlenir, ritim ve anlatım biçimleri bulma çalışmaları yapılır” (Yüksel, 1982, s.21).

Temel Tasarım dersinin ilk oluşturucusu ve uygulayıcısı olan İtten, tamamladığı ve sonuçlarını aldığı Temel Tasarım dersinin ardından, dersin üç ana görevinden bahsetmektedir:

- “—Güdüleme
- Araç-gereç ile alan seçimine alt yapı hazırlama

—Alanla ilgili kuramsal bilgi verme”(Seylan, 2005, s.22)

Bir yandan zihinsel arınmayı hedefleyen Temel Sanat Eğitimi, diğer bir taraftan da öğrencinin hazır bulunuşluğunu tespiti ihtiyacı duyar ve çalışmalarını bu hazır bulunuşluk düzeyine göre ayarlar. “Zihni ön bilgilerden ve yargılardan arındırmak gerçekte mümkün olmadığı gibi bu birikim aslında yaratıcılığın ön koşuludur. Yani, yaratıcı olmak için gerçek bir soruna yeni bir bakış açısıyla, geçmiş deneyim ve edinimlerin ışığında özgün bir çözüm getirmek gerekmektedir”(Ertek, 1999, s.14)

- Çalışmalar bir ödevi tamamlar gibi değil bir deneme ve araştırma olarak sürdürülmeli,
- Doğru çözümler aramak yerine, eşdeğerde değişik gerçekleştirmeler sağlamalı,
- Denemeler rahat ve yoğun bir yönelme ile sürdürülmeli ve her buluşa gelişme olanağı sağlanmalı,
- Çalışmalar deneysel ve araştırmacı olmalı,
- Denemeler oyun gibi olmalı, ancak iş tesadüf ve gelişigüzeleliğe bırakılmamalı,
- Her öğrencinin çalışması değerlendirmeye tabi tutulmalı,
- Her deneme çalışmasından sonra çevreye bakılmalı, doğal nesnelerle insan yapısı nesneler karşılaştırılmalı,
- Öğelerin olanakları denendikçe yeni görsel biçimler ve anlatımlar keşfedilmeli (Çellek, 2005).

Liselerde uygulanacak TSE programının, yükseköğretimde uygulanan programa hazırlık teşkil edecek şekilde organize edilmesiyle ilgili olarak Atar’ın görüşleri şu yöndedir:

“Lisede Temel Sanat Eğitimi adına yapılacak tek şey, özgür çalışma ortamının yaratıldığı, deneme ve yinelenmelerle sonuçta anlatımın zenginleşmesini sağlayacak algı birikimiyle temel oluşturmak; desen ağırlıklı, araştırmaya (gözleme dayalı etüt etme, gözle düşünmeyi esas alan) dayanan deneysel çalışmalar olmalıdır” (Atar, 2004, s.52).

Böylelikle, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi artırılabilir ve amaçsız tekrar yapmaları da sağlanacaktır.

2.1.3.4. Temel Sanat Eğitimi'nin Kapsam ve Konuları

TEMEL SANAT EĞİTİMİ

Nokta-çizgi, açık-koyu, ışık-gölge, form çağrışımları ve kompozisyon, doku, renk, strüktür ve perspektif ile ilgili bilgilerin verildiği derstir.

Bu derste öğrenciye; yaratıcı güçlerini geliştirme ve temel çizimler yapma yeterliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır.

Dersin Modülleri	Süre	Kazandırılan Yeterlikler
Nokta ve Çizgi	40/32	Nokta ve çizgi ile yüzey düzenlemek
Açık. Koyu, Işık ve Gölge	40/32	Objeleri açık, koyu, ışık ve gölge ile çalışmak
Tasarı İlkeleri	40/24	Formları tasarı ilkelerine göre yüzey içinde düzenlemek
Renk	40/32	Kompozisyonu renklendirmek
Doku	40/32	Doku yorumlarıyla yüzey oluşturmak
Strüktür	40/32	Özgün strüktür uygulamaları yapmak
Perspektif	40/24	Perspektif ilkelerine uygun çizim yapmak

Tablo 1: MEGEP Grafik ve Fotoğraf Alanı Çerçeve Öğretim Programı TSE Dersi İçeriği

Yukarıdaki tabloda, MEB 2006–2007 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde Meslek Liseleri genelinde uygulamaya soktuğu MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin Güçlendirilmesi Projesi) çerçevesinde belirlenen TSE dersi tanımı ve içeriği verilmiştir. Yedi adet modülün tanımlandığı içerikte, modüllerin işlenme süreleri ve kazandırdığı yeterlikler de belirtilmiştir. Alan/Dal dersleri modüllerden oluşmaktadır. Bu derslerdeki her modülün içeriğini öğrencilere kazandırmak için tasarlanan toplam öğrenme süresi 40 saat olarak planlanmıştır. Bu süre; öğretmen rehberliğinde ve öğrencinin kendi kendine çalışacağı süreleri kapsamaktadır. Örneğin 40/32 olarak belirlenmiş bir modülün; 32 saati öğretmen rehberliğinde çalışılacak süreyi, kalan 8 saat ise öğrencinin kendi kendine bağımsız olarak çalışacağı süreyi göstermektedir.

TSE; sanat ve tasarım derslerinin alt yapısını oluşturduğu için, bu derslerde kullanılacak ortak kavramları öğrenciye teorik ve uygulamalı olarak kazandırmak gerekmektedir. Tasarımda belli başlı kavramlar:

- Temel tasarım öğeleri: nokta, çizgi, leke, form, biçim, doku, renk, yön, ölçü, ışık-gölge, espas (boşluk)
- Temel tasarım ilkeleri: denge, birlik, koram, simetri, zıtlık, uygunluk, tekrar
- Temel estetik değerleri: ritim, uyum, hareket, boş-dolu, büyük-küçük, ağır-hafif vb. dir.

Sanatsal yaratmanın gereği olan duyarlı ve seçimci tavır, nesneler arasındaki düzen ya da düzensizlik ilişkilerini titiz bir gözlemlerle araştırmayı zorunlu kılar. Birleştirebilmek için ayrıştırabilmek, ayrıştırabilmek için de tanımak gerekir. Bu nedenle Temel Sanat Eğitimi derslerinde, kılı kırk yaran bir anlayışa dayalı nesne araştırma çizimlerinin önemli bir yeri vardır (Gençaydın, 1989, s.17).

Gökbulut' un Bingöl ile yaptığı bir görüşmeye göre TSE derslerinde, doğadan etütler, mekân araştırmaları, renk teorileri verilmektedir. Bunlarla, malzemeyi tanıyıp, yoğurma imkânı veren, resim teknikleriyle, görsel elemanları, teknik ve pratik açıdan kavratmak amaçlanmaktadır. I. Dönemin sonunda açılan sergi, eğitimcilerin de, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini bir arada değerlendirmelerine imkân vermektedir... II. Dönemde, hazırladığı dosya ile birlikte seçtiği sanatçı ustaya başvuran öğrenci, eğitimci tarafından kabul edildiği andan itibaren hazırlık eğitimini başarmış kabul edilir. Barajı aşan öğrenciler, seçtiği branşa göre, mesleki Temel Sanat Eğitimi de diyebileceğimiz bir eğitime başlar ve çeşitli projeler üretirler ... Bir eğitimci tarafından kabul edilmeyen öğrenciler ise, bir sergi ile genel görüşe sunulmakta ve uygun olanların bir üst sınıfa devam etmesine karar verilmektedir (Gökbulut, 1992, s.32).

Okulda yaratıcı şekillendirme eğitimi iki safhada gerçekleştirilir. Okula alınan öğrencilerin hepsi önce bir Temel Sanat Eğitimi görürler. Öğrenciler içlerinde mevcut kişisel yaratma güçleri ile maddeler, maddeleri işlemeğe özgü teknikler ve daha önce yaratılmış değerler arasında ilişki kuracak ilk çalışmaları Temel Sanat Eğitimi sınıfında yaparlar. Bu sınıfta bir taraftan, kişinin dışındaki âlemde mevcut şekilleri, renkleri görme ve şekillendirme imkânlarıyla anlatma araştırmaları yapılırken bir yandan da, çizgi, yüzey, renk, mekân, zaman gibi elemanların şekillendirme imkânları araştırılır. Tabiattaki biçimlerin

analizi çalışmalarına paralel olarak soyut elemanlarla konstruktif ve subjektif sentez çalışmaları yapılır. Bu çalışmalarda öğrencilerin yaratıcı ve yapıcı kabiliyetlerinin kuvveti ve yönü meydana çıkarılır. Onların yaratıcı şekillendirme yönündeki korkaklık ve tutuklukları, sahte zevk ve alışkanlıkları atılır. Çalışmalarda her çeşit şekillendirme elemanları, her çeşit şekillendirme maddeleri ve bu maddeleri işleme tekniklerinin imkânları araştırılır. Bu çok yönlü serbest araştırmalara paralel olarak en yeni sanat akımlarının incelenmesi öğrencilerin çağdaş zevki tanımalarını kolaylaştırır. Temel Sanat Eğitimi çalışmaları ile yaratıcı güçleri uyandırıp geliştirilen öğrenciler, ikinci yılda mesleki şekillendirme çalışmalarına geçerler (Asher, 1972, s.3).

Ders, yoğun bir uygulama temposu içerisinde ilerler. Haftalık ders saati fazladır. Sınıfta, derse girildiğinde problem öğrenciye verilir ve çalışmaya başlanması sağlanır. Çalışma, ev ödevi olarak devam ettirilir. Uygulamadaki yoğunluğun gerekçesine ilişkin olarak Atalayer şu açıklamayı yapmıştır:

“Uygulama hızı ve çokluğunun ereği, bilgiyi motor tepkilere ulaştırmaktır. Çağdaş Temel Sanat Eğitimi’nde ise yüksek tempo, stüdyo içinde ve dışında, sunulan her konuya ilişkin sorunları çözerek özümseme, hızlı algılama, hızlı düşünme ve zamanı konu ve sorunlarla özdeşleşecek yoğunlukta deneme ve uygulamalarla kullanabilme; bir yarıyıl için 100–250 sorunluk bir sınama-denemeyi gerekli kılar” (Atalayer, 2004, s.41).

Dersin Bauhaus’taki kurucusu ve ilk uygulayıcısı olan Itten, derste:

—Doğadan detaylı etütler, özellikle;

a) materyallerin yeniden sunumu,

b) güncel farklı materyallerle deneyimler

—çeşitli materyallerle oluşturulmuş kompozisyonların plastik araştırmaları

—eski ustaların analizleri gibi uygulamalar yaptırmıştır. (Seylan, 2005, s.24)

“Itten’e göre; renk konusunda usta olmak isteyen kişi, her bir rengin tek tek veya diğer renklerle sonsuz kombinasyonlarını tecrübe ederek görmeli, hissetmelidir... Itten’in oluşturduğu renk çemberi çok sonradan ortaya çıkan bilgisayar işletim sistemlerindeki renk organizasyonlarında etkili oldu” (Seylan, 2005, s.26).

2.1.3.5. Temel Sanat Eğitiminde Yöntem ve Teknikler

Uygulanmaya başlandığı Bauhaus'tan bu yana TSE'nde dönem dönem değişik yaklaşımlar benimsenmiştir. Bunlar:

- Bauhaus kökenli Temel Sanat Eğitimi
- Akademik desen çizimine dayalı sanat eğitimi
- Dada çıkışlı ve Freud'un oyun ilkesinden hareketle serbest fantezi ve yaratıcılığa dayanan Temel Sanat Eğitimi (Atar, 2004, s.47).

Güngör, uygulama öncesinde örnek göstermenin sakıncalarına değinerek “Nazari bilgilerin verilmesi sırasında örnek göstermekten sakınmak suretiyle uygulama çalışmaları yaparken öğrenci hayallerinin verilen örnekler üzerine saplanmasına engel olunur. Ancak zorunlu hallerde basit şemalar çizilerek açıklamalar yapılır (Güngör, 1972, s.1).

“Öğretim elemanları düzeyinde yapılan ankette: Temel Sanat Eğitimi dersinde verilen teori yüzdesi: %50 teori-% 50 pratik işlenen oran %37; % 25 teori-%75 pratik işlenen oran % 48; % 10 teori-% 90 pratik işlenen oran % 15’dir” (Yüksel, 1982, s.52).

Bu araştırmayla ilgili olarak yapılan yorum; % 50 teori, % 50 uygulamanın ideal olduğudur.

Bir diğer araştırma da, Gürer'in Temel Tasarım konusunda Mimarlık Fakültesi öğrencilerine uyguladığı anketle ilgilidir. Bu anketin sonucuna göre; değerlendirmede not olumsuz etkiler yaratmaktadır. Notlandırmanın, öğrencide; beğenilmediği, kıyaslandığı, görsel yeteneksizliğinin kanıtlandığı vb. olumsuz düşünceler oluşturduğu gibi –istenmeyen- sonuçlar yarattığı belirtilmiştir (Yüksel, 1982, s.104). Bu araştırma sonucu dikkate alındığında, öğrencinin dosya ya da proje hazırlaması, sınıf içi ya da okul içi toplu eleştiri, sunum, sergi vb. değerlendirme yollarına gitmek daha akılcı görülmektedir.

Saranlı; öğrencinin teslim ettiği işi notlandırdıktan ve eleştirdikten sonra revize etmesi için geri vermenin (bazı projelerde denenmesinde yarar olduğunu ekleyerek) çalışmalarda daha iyiye ulaşmada kullanılabilecek bir yöntem olduğunu belirtmekte ancak öğrencinin gerekli/istenen değişikliği kimi zamanlar yerine getirmemesini de sürecin dezavantajı olarak göstermektedir (Saranlı, 1998, s.45).

Temel Tasarımda ürünlerin değerlendirilmesinde belirsizliği ve bir ölçekte, öznelliği ortadan kaldırmak için; sorunun işlendiği çalışmanın hem amaçları, hem de değerlendirme kriterleri öğrencilere ilk baştan bildirilmelidir. Böylece yorum ve değerlendirmenin, öğretim üyeleriyle beraber öğrencilerce de açıkça ve görece olarak yapılması sağlanabilecektir (Denel, 1981, s.40).

Notlama yapılacağı vakit değerlendirme bir sergi havası içinde olmalıdır. Kesinlikle değerlendirme öğrencilere açık, en az üç öğretim elemanından oluşturulan bir jüri ile yapılmalıdır. (böylece öğrenci yıl içinde çalıştığı her ödevini, günü gelince jüriye sergileyeceğim heyecanını yaşayacak, sanatçı olma yolundaki motivasyonu artacaktır (Yüksel, 1982, s.32).

Temel Sanat Eğitimi'ne hareket getirmek ve öğrenciye vizyon kazandırmak isteniyorsa -ki dersin ana amacı öğrenciye algılama zenginliği kazandırmaktır-; problem verilirken ya da uygulamaya başlanmadan önce problemin ifadesiyle ilgili zengin bir anlatım sunmak faydalı olacaktır. Sunumda, öğrencinin etkilenmesinden ya da esinlenmesinden çekinildiği için görsel örnekler fazla kullanılmayacaksa bile, sözel ifadelerle önem göstermek ve kavram üzerinde tartışarak sınıf içinde beyin fırtınası yaratmak işe yarayabilir. İş bitiminde yapılacak eleştiride; öğrencinin kendi çalışmasına objektif bir gözle bakarak, eksiklikleri betimleyebilmesi ve bunu yaparken tasarım öge ve elemanlarını düzgün bir ifadeyle kullanması da Temel Sanat Eğitimi adına bir kazanımdır. Aksel'in konuya ilişkin önerisi "Temel Sanat Eğitimi içinde desenin, kültür-sanat derslerinin, teknik çizimin temelleri olmalıdır" (Yüksel, 1982, s.20) şeklindedir.

Derse ilişkin bir diğer öneri de, İslimyeli' ye aittir. TSE konularının artık elemanter konu olmayıp, kendi başlarına birer çalışma alanı olduğunu, oysa okulların hala kağıt-kalemle ve teorik olarak bu konuları uygulattığını ifade eden İslimyeli, Reyhan Yüksel ile yaptığı görüşmede "Eğer program üst sınıflarda deneysel sanat atölyeleri başlığı altında sürerse çok daha çeşitlenecektir"(Yüksel, 1982, s.89) diyerek, Temel Sanat Eğitimi'nde verilen konuların her birinin özgün bir başlık olduğunu ve üst sınıflarda bu konularla ilgili detaylı analizlerin ve çalışmaların yapıldığı derslerin programda yer alması gerektiğini belirtmektedir.

Özer de TSE dersi kavram ve uygulamalarının geniş kapsamına dikkat çekerek "Burada bir yılın; bilgiyle veya beceriyle hazmedilecek, düşünce

formasyonuyla bütünleşecek bir süre olarak yetersiz kaldığını, bunun için 2. , 3. ve 4. sınıflarda farklı programlarla devam etmesi gerektiğini” (Yüksel, 1982, s.88) belirtmiş ve bu uygulamayı master programında hayata geçirmeyi düşündüklerini eklemiştir.

Sanat eğitiminde özellikle küçük yaşlarda önemli yer tutan drama, müzik ve oyun gibi serbest ve güdüleyici ön çalışmalar; lise ya da üniversitede sanat eğitimi alan bireylere uygulanması ilk başta zor ya da garip gelse bile, bu sistemin ciddi savunucu ve uygulayıcıları vardır. Kaldı ki; dersin yaratıcısı/ ilk uygulayıcısı olan Itten de, meditasyon ve buna benzer doğu felsefesi kökenli ve bireyi psikolojik olarak ortama adapte edecek çalışmaları Bauhaus'ta öğrencilerine yaptırmıştır. Albers de; oyunsal başlangıçların ve deneysel çalışmaların, pedagojik öğretimden daha önemli olduğunu savunmaktaydı.

Temel Eğitim dersi stüdyo ödevleri bitiminde, öğrencileriyle yaptıkları etkinliği anlatan Gür; “Geldiklerinde dolu-boş oyunu oynadık. Çok zevkli bir oyundu. Oyunun benzerlerini ve alternatiflerini üretmelerini söylemeyi de ihmal etmedik” (Gür, 2000, s.30) diyerek, yoğun bir kavram öğretimi ve uygulama süreci barındıran bu derste, oyunla güdülemenin önemine iyi bir örnek vermiştir.

“Atölye çalışması, sonsuzu içerir. Dinlenme, eğlenme, düşünme, tartışma, danışma, eleştiri, beyin fırtınaları, müzik dinletileri ve katılımı, dans, uyuma veya uyuklama ya da uyuşukluk ve çılgınlık anlarının yaşanması gibi; arayış, gevşeme ve deşarj sürelerini de içinde barındıran (yaşam-deneyim-öğrenim) mekânıdır atölye” (Arıdağ, Erengözgin ve Vural, 2000, s.60).

“Temel Tasarım bu bağlamda aşağıdaki kurgusal doku içinde işlenmektedir:

1-İçe dönme ve kendini tanıma teknikleri ile zihni durultma (alfa dalgalarını yükseltici minimal müzik türleri ile yaratıcı ortama katkıda bulunma)

2-Koku, ses, görsel malzeme, dokunma ve tat içeren malzemeler ile duyguları aktive etme

3-Bu aktivasyon sonucu oluşan soyut kavramları nokta, çizgi, düzlem gibi somut ifadelerle dönüştürme...

4-Öğrencilerin kendi bedenlerini tasarım ögesi olarak kullanmaları (drama)” (Arıdağ, Erengözgin, Vural. 2000, s.60)

TSE'nin faydalandığı Gestalt algı kuramları üzerine, bugünlerde üzerinde fazlaca durulan NLP vb. zihinsel etkinlik yöntemlerini eklemek ve bu yöntemlerden ders içinde faydalanmak mümkündür. “Temel Tasarım dersi günümüzde hala pek çok okulda mimari tasarıma giriş dersi olarak verilmektedir, ancak çoğunda Gestalt kuramının temeli gerektirdiği gibi kuramsal olarak açıklanmamaktadır. Bugün birçok öğretmen bu bağlantıdan tümüyle habersizdir.” (Lang, 1998, s.6)

Anadolu Üniversitesi İç Mimari Bölümü'nde Atalayer'in verdiği yaratıcılık yöntemleri dersinde yüzeysel-derin bellek, estetik zekâ dönüşümü beyin geliştirme egzersizleri, fizyolojik çalışmalar, zihinsel çalışmalar, fikir uçuşturma yöntemi, diyalektik düşünme yöntemi, yanal (lateral) düşünme yöntemi, beyin fırtınası, synectic yöntemi, analiz yöntemleri, düşlem (fantezi) kurma yöntemleri, oyun ağacı yöntemi, metamorfoz (başkalaşım), transformasyon (dönüşüm), eklemecilik, soyutlama, kavramlaştırma, gizleme (kamuflej), uyarlama (adaptasyon), bozma (deformasyon), anoloji (benzetme) gibi egzersiz teknikleri aracılığıyla zihinsel becerileri ve görsel zekayı geliştirme çalışmaları yapılmaktadır (Atalayer, 2007). Bu gibi birden çok zihin uyarıcı ve motive edici teknikle dersi işlemek mümkün olduğu gibi; tam ters bir biçimde dersi yürütmek de kullanılan yöntemler arasındadır:

“Bu dersi tasarlarken... ana hedefimiz öğretmemektir. Yani, şartlamamak... ders stüdyo ödevleri şeklinde gerçekleşti... ‘Çizgi çizmeyi öğrendiniz. Bugün ise tüm evreni çizgilerden ibaret görmeyi öğreneceksiniz. Bugünkü çalışmada canlı veya cansız; doğal veya insan yapısı evrenin içinden beş adet imge seçerek, bunları bize doğru ve eğri çizgilerle kâğıt düzleminizi dik tutup beş eşit parçaya bölerek anlatacaksınız.’ Sonuç heyecan vericiydi” (Gür, 2000, s.30).

“Kaygı yaratan usta-hoca yerine, bir çeşit gönül insanı olan çağdaş usta (rehber, ışıldak, yönlendiren, özgürleştirici, estetik güdüleyici vs.); bu eğitimin can veren noktalarından biridir. Az-öz konuşma darlığını hüner saymayan, gerektiğinde, yönlendirici ve pekiştirici olarak bilgi iletendir”(Atalayer, 2004, s.25).

TSE dersinde yazılı ifadenin önemi Bauhaus manifestosunda belirtilmiştir. Bu görüşü paylaşan günümüz eğitimcileri, yazılı sınav ve proje işlerini beraber değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. “Düşünce boyutu ve teori çok önemlidir. Mutlaka teorinin ölçülmesi ve öğrencinin bilgi dağarcığının gelişmesi gereklidir. Her konunun slâyt,

fotoğraf ve bibliyografik olarak bilgilerinin sunulduğu bilgi dosyası gereklidir. Çünkü yapılan işin raporudur” (Yüksel, 1982, s.101) .

“Temel Sanat Eğitimi derslerinde daha yaratıcı çalışmalar yapılmalı, teori ve uygulamanın yanında seminerlere de yer verilmelidir.” (Yüksel, 1982, s.112)

Derse ilişkin bir öneri de Topdaş’a aittir. Dersin branşlara yönelik olması ya da genel bir nitelik taşıması ile ilgili yapılan tartışmada, TSE’nin branşa yönelik verilmesinin gerektiğini savunan Topdaş: “Temel Tasarım eğitime yaklaşım tarzı hazırlamadan önce sorunların ve amaçların belirlenmesinde yarar vardır. Grafik tasarıma alt yapı oluşturacak Temel Tasarım eğitiminin yaklaşım tarzını belirlemek için grafiğin resim, heykel gibi görsel sanatların işlev, imkân ve malzeme sorunlarının farklı olmasından dolayı, Temel Tasarımın öge ve ilkeleri kavratıldıktan sonra malzeme ve işlev farklılıkları göz önüne alınarak biçimlendirme sorunları tespit edilip, çözümler aranması uygun olacaktır.” (Topdaş, 1996, s.11) diyerek; grafik tasarım bölümüne yönelik verilecek Temel Tasarım dersinin ikinci döneminde, alana ilişkin çalışmalarla sürdürülmesi gerektiğini ifade etmiştir.

“Temel Sanat Eğitimi’nde yaşanan; bilgilerin kazanımı ve diğer alanlara transferi sorununa yardımcı olmak amacıyla, özellikle de verilen her türlü bilginin üç boyutta tasarımını gerçekleştirmeyi hedefleyen Temel Sanat Eğitimi’nde Transfer adında bir ders verilmelidir. Bu derste konuyla ilgili yorumlar ve tartışmalar ağırlık kazanmalıdır” (Yüksel, 1982, s.132).

Çellek, doku ile ilgili olarak yazdığı makalede; uygulama önerisi olarak “Farklı programlar kendi tekniklerine öncelik vermeliler (bilgisayar, fotoğraf, boya, kolaj gibi..)” şeklinde bir yorumda bulunmuştur.(Çellek, 2003)

Konuya ilişkin bir eleştiri de Sofuoğlu’ndan gelmektedir: “TSE programlarında biçim, renk, ışık, doku vb. gibi görüntüyü oluşturduğu ya da etkilediği düşünülen her türlü görüntü öğelerinin ve her türlü görüntü üretim tekniklerinin eğitimi vardır. Ancak fotoğraf, sinema, animasyon ve yeni medya (etkileşimli çoklu ortam, sanal gerçeklik vb.) sanat dallarının temel konuları olan zaman, hareket, bellek ve ses gibi konulara ilişkin kuram, uygulama ya da bilgi Temel Sanat Eğitimi kapsamında bulunmaz” (Sofuoğlu, 2004, s.95).

“Eğer batılı gibi iyi bir temel tasarım öğretmeni olmak istiyorsanız, kendi yönteminizi kendiniz oluşturacaksınız. Öğrenilen yöntemlerden ancak aklınıza

yatanları kendinize aktararak kullanın. Yatmayanları ise ya kullanmayın ya da kendinize uyarlayın. Önerim odur ki, yönteminiz sonucu soru sorabilen, meraklı, yaratıcı, yeniliklere açık bir kafa yapısı olan bireyleri, sorunlara sistematik yaklaşan bir düşünce biçimiyle donanmış olarak yetiştirilmelidir” (Denel, 1981, s.53).

Bugün, üniversitelerde atölye yetersizliği, atölyesi bulunan kurumlarda da teknik donanım yetersizliği gibi eksiklikler; dersin işleyişinde kendini hissettirmektedir. Birkaç yıl öncesine kadar yaşanan, alana dair kaynak sıkıntısı ve alanda yetişmiş öğretim elemanı sıkıntısının aşıldığı görülmektedir. Öğretim elemanları arasında yapılan bir araştırmaya göre;

“Öğretim elemanlarının yaşadığı sorunları, yüzde oranlamasına göre sıralarsak sonuç şöyledir:

—Birinci sırada % 77 sayıyla, atölye ortamı yetersizliği

—İkinci sırada % 74 sayıyla, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliği

—Üçüncü sırada % 73 sayıyla, kullanılan malzeme yetersizliği

—Dördüncü sırada % 63,5 sayıyla, ihtiyaç duyulduğunda yeterli kaynağın bulunamaması

—Beşinci sırada % 60 sayıyla, ders saatlerinin program için yetersizliği yer almaktadır” (Yüksel, 1982, s.60)

I. Dönem Haftalık Program	
1. Hafta:	Dersin araçları, gereçleri. Çalışma yöntemi, Ödül Değerlendirme ve yoğun uygulama gerekliliği. Bilgi nedir? Estetik Bilgi, sıradan insan, Görsel Zekâ, Katılımcı eğitim-öğretim.(Skeç defterine müzeden görerek çizim.)
2. Hafta:	Çizgi nedir? Çizginin kullanımları, paralel esaslı çizgilerin temel üretkenlik biçimleri,Ton değerler,düz, kırık, eğri düzlemler.Uygulamalar.(Beyin Sporu:Soyuttan somuta,daireleri nesnelleştirme,Skeç defteri tutma zorunluluğu:serbest el çizimleri.)
3. Hafta:	Çizgi, Çizgi Psikolojisi,Çizgiyle biçim oluşturma,Aralık, Aralık ayarları,: Eşit Aralık, Araya Girme, Açma (Degrade)Teknikleri.(Beyin sporu:Başlık çaprazlamaları, Magazin haberleri değiştirme, İlan nesneleriyle oynama,Skeç defterine,konulu etütler .)
4. Hafta:	Çizgi, Ölçü,Işık-gölge, Örtme ve Çizgisel Sıkıştırma Teknikleri, Kavramları çizgiyle yansıtma,Çizgisellik.Uygulamalar. (Beyin Sporu: Atasözlerinin kalıplarını kırma etütleri, Kolâj: Gerçek dışı, tuhaf yorumlamalar, hazır resimlerle.)
5. Hafta:	Çizgi-yüzey, Çizgi-hacim, Çizgi-mekân (siyah zemine, beyaz mürekkeple pozitif görüntü oluşturma),Düşlem Teknikleri: var olandan yararlanma biçimleri. Uygulamalar.(Beyin Sporu:Bilimsel sorunlara, tuhaf-saçma çözümler bulma.Kolaj, Skeç defterine, konulu çizimler.)
6. Hafta:	Çizgi, Hareket Ritim. Ritim egemenliği. Uygulamalar.(Beyin sporu: Tuhaf sorunlara bilimsel çözümler bulma.Kolaj,Skeç defterine etütler.)
7. Hafta:	Çizgi, Optik görsellik, Simetri, Derinlik ve Psikolojik anlamları. Uygulamalar.(Beyin sporu: Düş Makinaları,Kolaj,Skeç defterine, konulu etütler.)
8. Hafta:	Biçim, Biçim Psikolojisi, Yeni Biçim Üretme Yöntemleri: Metamorföz, Transformasyon, Adaptasyon vs.Uygulamalar.(Beyin sporu: Modül yüzeylerden yararlanma, Tangram Kareleri.)
9. Hafta:	Biçim, Biçimlendirme. Kavramlaştırma, Soyutlama, Stilize etme vs. (Uygulamalar.(Beyin sporu: Simgelerden Anolojik yararlanma. Tangram kareleri)
10. Hafta:	VİZE. Biçim Sunma Yöntemleri ve Rölief teknikleri. (Suluboya, Markör, Karizma, Toz pastel) Uygulamalar.(Beyin Sporu: Fizyolojik Teknikler. Kolâj,

	Skeç defterine konulu etütler.)
11. Hafta:	Doku, Doku çeşitleri, Doku Psikolojisi, Yapay Doku Anlatımları (Beyin Sporlu: Pigtogram üretme, Kolâj, Skeç defterine organik doku etütleri.)
12. Hafta:	Görsel Dokular. Doku Perspektifi. Uygulamalar. (Beyin Sporlu: Eksik biçimleri tamamlatmalar, Kolâj.)
13. Hafta:	Doku ve Parıltı. Parıltı Teknikleri. Uygulamalar.(Beyin Sporlu: Biçimlere ad bulma ve anlamlandırma. Kolâj, Skeç defterine konulu etütler.)
14. Hafta:	Renk. Renk Kuramları, Renk katalogları oluşturmaya ilişkin ödevler.(eksik ödevleri tamamlatma problemleri.)
II. Dönem Haftalık Program	
1. Hafta:	3.000 civarındaki renk denemelerinin açılımları. Slayt görüntüleri ile rengin boyutlarının görsel bellekte baskılanması. Uygun Renkler, Zıt Renkler, Renk Psikolojisi.80 renkli özton, açık-koyu tonlar, kırık-doymuş tonların, üçgen formlarda denenmesi.
2. Hafta:	Birden çok renk seçmenin kriterleri.(Kavramsal, işlevsel, konusal, malzemesel, zeminsel, müşteri zorunluluğu) Dört komplemanter rengin açılımları. Guaj ile.(Stilize insan, hayvan, vasıta çizimleri.)
3. Hafta:	Guaj boyama teknikleri.(Klasik, düz, darbeli, noktasal, sulandırarak, kotlu, serbest.)Mesleki sunumlarda, kontrast esaslı renklendirme. Guaj ile.
4. Hafta:	Tasarım nedir. Tasarım Süreci, Tasarımın aşamaları. Tasarım ilkelerinin yeri gereği. zıtlık ilkesi. Zıtların birliği. Renk, doku, biçim, ölçü, aralık, ton vs. zıtlıkları, Zıtlık esaslı değer ve denetleme ilkeleri: açık-koyu, az-çok, büyük-küçük, köşeli-yuvarlak, ağır-hafif vs.Uygulama, Beyin Sporlu (Nöronbik) uygulaması
5. Hafta:	Minimum zıtlık: Tekrar. Tekrar nedir? Çeşitleri: Tam Tekrar, Aralıklı Tekrar, Değişken Tekrar, serbest Tekrar Uygulamalar. Skeç defteri çizimleri.
6. Hafta:	Yönsel zıtlık: Simetri. Simetri nedir. Önemi. Çeşitleri: Tam Simetri. Simetrik. Asimetri. Serbest Simetri. Uygulamalar. Beyin Fırtınası uygulaması.
7. Hafta:	Uçların zıtlığı: Koram (Hiyerarşi).Nedir. Çeşitleri: Merkezi, eksensel, alansal, serbest.(Üç boyutlu uygulama.)Synectic Teknik uygulaması.
8. Hafta:	Tasarımda uygunluk ilkesi. Renk, doku, biçim, işlev vs. uygunlukları. Analoji nedir? Analoji çeşitleri. Üç boyutlu uygulama. Beyin sporu uygulaması)

9. Hafta:	VİZE: Şekil-zemin ilişkileri. Şekil psikolojisi. Algılama kuram ve yasaları. Zemin çeşitleri. Üç boyutlu uygulamalar. Skeç defteri çizimleri.
10. Hafta:	Strüktür nedir. Tasarımdaki yeri. Yüzeysel strüktür uygulamaları. Beyin Sporları uygulaması.
11. Hafta:	Yüzey gerilimleri. Bükme, germe, eksiltme vs. kavram esaslı uygulamalar.
12. Hafta:	Üç boyutlu strüktür uygulamaları.
13. Hafta:	Çok yüzeyliler (Polihedronlar).Kavram esaslı uygulamalar.
14. Hafta:	Hazır eşya ile kavramsal çalışmalar.

Tablo 2- Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölümü TSE Haftalık Ders Programı

Tablo 2, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölümü'nde ATALAYER tarafından sürdürülen TSE dersi haftalık programını göstermektedir. Tablo; TSE'nin öneminin vurgulandığı bu araştırmada sürekli olarak yinelenen “alternatif yaklaşımlar”ın uygulandığı bir program örneğini sunmuştur. Bu programın öğeleri, öğrencilere farklı gelecek, onları şaşırtıp dikkatlerini derse vermelerini sağlayacak, zihin haritalarını ve algılama kapasitelerini geliştirecek, alışılmamış birçok yaklaşım ve kavram sunmaktadır. Dersin ilk haftasında ödül-değerlendirme ve yoğun uygulama gerekliliğinin açıklamasının yapıldığı, sketch (eskiz, taslak) defteri tutma alışkanlığının kazandırıldığı, her hafta farklı bir beyin sporunun uygulandığı (soyuttan somuta, başlık çaprazlamaları, magazin haberleri değiştirme, ilan nesneleriyle oynama, ata sözlerinin kalıplarını kırma etütleri, bilimsel sorunlara, tuhaf-saçma çözümler bulma, eksik biçimleri tamamlatmalar, nöronbik, beyin fırtınası, synectic teknik); suluboya, markör, karizma, toz pastel gibi birçok farklı araçla uygulama imkanı sağlandığı bu ders, TSE'nin kazandırma hedefi güttüğü vizyona uygun içeriğe sahiptir.

2.1.4. Bilgisayar ve Çoklu Ortam Teknolojileri

Günlük hayatın yoğun temposu ve artan ihtiyaçları ile bilim ve teknolojinin buluşlarının birleştiği; eğitim, sağlık, sanat, iletişim, eğlence gibi birçok alana hitap eden en kuvvetli araç bilgisayardır. “Her gelişme, yenilik ya da icat bir gereksinimi gidermek için doğmuştur ve bilgi-işlem araçlarından bilgisayarlar da başlangıçta aritmetik hesaplarda kullanılmak üzere geliştirilmişlerdir” (Bıyıklıoğlu, 1996, s.2). Her alana hizmet etmeye uygun yapısı, giderek azalan maliyeti ve kullanım kolaylığı, tüm sektörlerin bu teknolojiye yönelmesi gibi sebeplerle, tüm kurum ve kuruluşlarda ve evlerde yerini almayı sürdürmektedir.

2.1.4.1. Bilgisayar ve Çoklu Ortam

Bilgisayar “Aritmetik ve mantık işlem dizileriyle oluşturulmuş programlara göre verileri otomatik olarak işleyen makine”dir (Büyük Larousse, cilt 4, s.1639).

- Gerçekleştirilmesi zor ya da imkansız durumlarda simülasyon (benzeşim) aracı olarak kullanılır.
- Eğlence: Müzik dinleme, sohbet etme, oyun oynama, film izleme imkânları sunar.
- Arşivleme ve veri işlemede: Bilgiye istenildiği an ulaşılabilir, kaydedilebilir, arşivlenebilir, arşivlemede büyük alanlara duyulan ihtiyacı ortadan kaldırır.
- İletişim ve bilgiye ulaşmada: Dünyanın diğer ucuyla anında görüntülü, sesli, yazılı biçimlerde iletişim sağlar. Kontrol edilebilir, tekrarlanabilir/durdurulabilir.
- Sanat ve tasarımda: Klasik araç-gereçlere alternatif oluşturur ve kullanımda sınırsız yaratım imkânları sunar.
- Eğitimde ve sunumlarda: Fotokopi makinası, kâğıt ve benzerine ihtiyaç duymadan sunum ve gösteriler yapmaya, bilgilendirmeye imkân verir, ekonomik ve çevre dostudur.

Tüm bu alanlara hizmet eden donanımlar bir araya gelerek çoklu ortamı (multimedya) oluşturur. “Video, bilgisayar grafiği, yazılar, ses, müzik gibi birden fazla medyanın bilgisayar ortamında uyum içerisinde birleştirilerek, insanın duyu organları tarafından tek bir medya olarak algılanmasını sağlayabilecek hale

getirilmesi”(Kul, 1995, s.5) olarak tanımlanan çoklu ortam; temelde görsel, yazılı ve işitsel birimlerden oluşur.

Çoklu ortam elemanları:

- Program
- Metin
- Grafik
- Canlandırma
- Hareketli Görüntü/Video
- Sestir.

Bu elemanları kullanarak gösteriler hazırlama/ tasarımlar yapma/ yazı yazma, bunların çıktılarını alma, hazırlanan çalışmaları internet üzerinden ya da CD-ROM/ disket ve belleklere kaydederek yedekleme seçenekleri de mevcuttur.

“Bilgisayar ve iletişim teknolojileri, hızlı ve ekonomik çözümler sağlamaları ile ürün kalitesini en üst düzeye çıkarırken, maliyeti düşürmekte, verimliliği ise hiç olmadığı kadar arttırmaktadır” (Terzioğlu, 1995, s.2).

2.1.4.2. Bilgisayarın Bölümleri

Çoklu ortam teknolojisinin beyni olan bilgisayarlar, çeşitli elemanların bir araya gelmesiyle oluşur. Bu elemanlar; temelde, yazılım ve donanım olarak iki ana gruba ayrılır. Bilgisayarın harici ya da maddesel tüm parçaları donanım elemanıdır. “Bilgi işlemede kullanılan fiziksel öğelerin tümü (bilişim donanımı giriş-çıkış düzeneklerini, bağlantı öğelerini, bellekleri ve işlem devrelerini içerir; yazılım karşıtıdır)” (Büyük Larousse, Cilt:7, s.12476).

Bilgisayar donanımı (hardware): Bilgisayarların fiziksel kısımlarına donanım denilmektedir. Elle tutulabilirler. Ekran, klavye, Sabit disk (hard disk), fare, yazıcı, bellek, mikroişlemci, tarayıcı gibi parçalar, bilgisayarın donanım elemanlarıdır.

“Yazılım, kullanıcı ile bilgisayar arasında iletişimi sağlayan programlardır. Açılışından kapanışına kadar bilgisayar sisteminin tüm hareketlerini denetler. Sistemde bulunan MİB, ana bellek, harddisk vb. kaynakları yönetir”(Dereli,2007). Tüm parçaların ve yüklenen programların (yazı, çizim, oyun vb.) ve işletim sisteminin, birbiriyle uyumlu çalışmasını sağlayan, bilgisayara girilen komutlar dizisidir.

“İşletim sistemi, bilgisayarların çalışabilmesi için gereken temel yazılımdır.”(Kuzu, 2006) Bilgisayarın kimliği gibidir. Başlarda tasarım gibi özel alanlarda Macintosh bilgisayarlar ve bunlarda MacOS işletim sistemi kullanılırken; bu bilgisayarların pahalı oluşu, piyasada fazla bulunmaması ve kendisi dışındaki sistemlerle uyumlu olmaması nedeniyle artık PC’ler (Personal Computer/ kişisel bilgisayarlar) yaygınlaşmıştır ve PC’lerde Windows işletim sistemi kullanılmaktadır.

Bu teknolojinin farklı kitlelerden ve mesleklerden her kullanıcıya hitap etmesinde, bilgisayarlara yüklenen ve kullanıcının amacına yönelik özellikler taşıyan ‘programlar’ önemli rol oynamaktadır. Tasarımın her alanına, sunu ve slâytlara, müzik dinlemeye veya müzik kayıtları yapmaya, video-sinema izlemeye yönelik onlarca farklı program bulunmaktadır. “Program, ... bir işi yaptırmak için bilgisayara girilmesi gereken komut dizisidir”(Kul, 1995, s.67).

2.1.4.3. Bilgisayar-Eğitim İlişkisi

“Uzmanlar yeni nesil öğrenciler için yeni nesil eğitim sisteminin gerekliliklerini kısaca şöyle açıklıyor: okul öncesi eğitimini olmazsa olmazları oyuncaklar, bilgisayar ve çocuk müzelerinde kazanılan deneyimler”(Nicholas, 2007, s.29).

Eğitimde kullanılacak olan araç-gereç çok büyük bir önem taşımaktadır. Araç-gerecin; amaca uygun, cazip, ekonomik, kullanım kolaylığı sunan ve birden çok duyuya hitap eden tarzda olması, onu vazgeçilmez kılar. Günümüze gelinceye değin, eğitimde birçok farklı araç-gereçler kullanılmıştır. Televizyon, tepegöz, radyo, slayt, projeksiyon, kaset ve filmler bu araç-gereçler içinde en modern olanlarıdır. Ancak bilgisayar, tüm bu sayılanların yaptığı işleri tek başına yapabilmektedir. Yani bilgisayar, tüm bu materyallerin toplamıdır. Sunum yapılabilir, ses kaydı alınıp dinlenebilir, anında güncel bilgiye ulaşıp öğrenciye sunulabilir ve öğrencilerin de yenilikleri takip etmeleri sağlanabilir. Çalışma konularının, yazılı, görsel ya da sessel bilgilerin çoğaltılmasında fotokopi, kayıt aletleri vb. araçları da bünyesinde birleştirmiştir.

“Banka, alışveriş, eğlence vb. gibi yaşamın farklı alanlarında yerini alan bu dijital dünya, eğitimde de önemli bir yere sahip olacaktır. Sınıflarda ders kitaplarının yerine kullanılacak etkileşimli multimedya

tasarım CD-ROM'ları, yaşayarak görerek öğrenmeyi ve algılamayı desteklediği için daha başarılı bir sistem olacaktır” (Özmen, 2002, s.4).

Genç bireylerin teknolojiyle olan yakınlığı, eğitimde bilgisayarı motive edici bir araç haline getirmektedir. Ders aracının ilgi çekici olması durumunda da, aktarılmak istenen konuya olan ilgi artmaktadır. Konu ne kadar etkili ve cazip bir araçla aktarılırsa o kadar başarılı olunacaktır. Bu nedenle, bilgisayarlarla yapılan ders sunumları amacına ulaşacaktır.

Bilgisayar, ne kadar başarılı bir araç olsa da, yine de insan yapılandırmasına ve yönlendirmesine ihtiyaç duymaktadır. Bilgisayarı yönlendirecek olan da öğretmendir. Bilgisayar, bu noktada öğretmenin yükünü azaltmaktadır. Önceden hazırlanmış bir sunu, öğretmenin konunun tamamını anlatması yerine sadece gerekli yerlerde müdahale edip çekilmesini yeterli kılmaktadır. Ya da resimlerin üzerine yapıştırılmasını gerekli kılacak bir pano ya da tahta kullanmak yerine bilgisayarda hazırlanacak bir görsel şov; hem sununun daha derli toplu, birlik içinde olmasını hem de kesip yapıştırma, düzenleme, asma gibi yorucu bedensel faaliyetlere gerek kalmamasını sağlar. Resimlerin, ses kayıtlarının, metinlerin hepsinin sanal (bellek üzerinde) olması da az yer kaplamasını ve böylece de öğretmenin arşivleme-arşivden arayıp bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Birebir öğretimde yaygınlaştığı kadar uzaktan öğretimde de kullanımı artan bilgisayarlar; posta ile doküman, kitap vb. gönderilmesi gereğini ortadan kaldırmıştır. Hatta yüz yüze eğitime yakın bir etki yakalanması da yine bilgisayarlar sayesinde. İnternet bağlantısı aracılığıyla ders yapılan sınıfla online (çevrimiçi) bağlantı kurulması; görerek, kaydedip anlaşılmayan kısmı baştan izleyerek-dinleyerek, sorular yönlendirerek sınıfta eğitime özdeş bir eğitim imkanı yaratmaktadır.

“Okullarda bilgisayar, öğrenim sürecinin verimli kullanılmasına olanak sağlar ve geliştirir. Sınıfta konuşan, yazdıran, gösteren klasik öğretmen etkisini zayıflatır, onları geleneksel yaklaşımdan kurtarır, öğrencinin doğal öğrenme içgüdüsüne yanıt veren bir sisteme dönüştürür. Ayrıca öğrencilerin bilgileri kendi istedikleri hızda araştırmalarına, yazılı metinlerden olduğu kadar görsel ve işitsel ortamlarda öğrenim yapmalarına, modeller üzerinde deneme ve etkinliklerde bulunmalarına,

birbirleriyle işbirliği ve iletişim içine girmelerine olanak sağlar”(Artut, 2002, s.120).

Bilgisayarlar öğrenci hızına göre ayarlanabilmesi nedeniyle de eğitimde büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Her öğrencinin öğrenme şekli ve hızı farklıdır ve buna uygun öğretme faaliyetini kısıtlı ders saati içinde, kısıtlı araç-gereç, atölye ya da sınıf ortamında birey hızına göre ayarlamak zordur. Bu etkinliği kolaylaştırmak için her yönüyle eksiksiz planlanmış bir program hazırlanmalı ve öğretim materyalleri buna uygun seçilmeli ya da bunun yerine her öğrenciye üzerinde kendi başına çalışabileceği standart bir materyal verilmelidir. Bu araç; kontrol edilebilir, sesli ve görsel uyarılar veren, öğrenci uygulamalarına dönütler sunan bir araç olmalıdır ki bu da bilgisayardır.

Bilgisayarların avantajları kadar dezavantajları da vardır. Öğrenciyi sosyal ortamdan uzaklaştırması ve makinelerle kurulan sürekli etkileşimden doğan sosyal-psikolojik gelişim eksikliği bunların başında gelir. Bir diğer dezavantajı; bilgisayar yazılım, donanım ve bakımının pahalı olması ve bu nedenle her eğitim kurumunda (özellikle gelişmekte olan illerde) bulunmaması ya da az sayıda/eksik donanımlı olarak bulunmasıdır. Bilgisayar, teknolojideki gelişmelerden direkt olarak etkilenmektedir. Satın alınan bir bilgisayar; belli bir süre sonra yeni çıkan yazılım ya da donanımları çalıştıramayacak duruma geldiğinde, yenilenme ihtiyacı gündeme gelmektedir. Arıza durumunda tamirinin uzman kişilerce yapılması gereklidir.

Ayrıca bu teknolojiyi kullanacak öğretmenlerin, alanla ilgili gelişmeleri düzenli olarak takip etmesi gerekliliği de dezavantaj oluşturmaktadır.

Avantaj ve dezavantajlarına rağmen bilgisayar teknolojileri gün geçtikçe bu alana daha çok girmekte, daha çok öğrenci ve öğretmene, daha etkin fonksiyonlarla hizmet etmektedir.

2.1.4.4. Bilgisayar-Tasarım İlişkisi

Bilgisayar teknolojilerindeki gelişmeler sanat ve tasarımda da etkisini göstermektedir. Eser, ister geleneksel yöntemlerle ister bilgisayar teknolojilerinden faydalanılarak yapılmış olsun; sonuç olarak bunların yayınlandığı ve insanların beğenisine sunulduğu alan dijital ortamdır.

“Teknolojinin fonksiyonu, geleneksel estetik kavramları yeni biçimlere aktarmak değil; yeni bir estetiğin temelini, çağdaş dünya ile organik bağlar kurarak atmaktır” (Gürer, 1992, s.4).

Her alana yönelik bilgisayar programları tasarlandığı gibi; sanat ve tasarım alanına yönelik programlar da piyasada bulunmaktadır. Profesyonel olarak tasarımla ilgilenmeyen ya da sanatsal çalışmalar yapmayan kişiler de da bu programları kullanmaktadır.

“Kuşunkalem, kuru boya, keçe kalem, rapido kalem, kâğıt, sulu boya, guaş boya, akrilik boya, yağlı boya, yassı-yuvarlak-ince uçlu fırça, airbrush bilgisayarın içine sanal (hayali) olarak yerleştirilmiştir. Ayrıca bu araçlar birbiriyle kusursuz bir ilişki içinde çalışmaktadırlar” (Tepecik, 2002, s.51).

Tüm bu araç-gerecin aynı anda temin edilmesi ve gereken uzmanlıkta kullanılabilmesi çok güçtür. Elbette bu araç-gereçlerle ortaya kusursuz çalışmalar çıkarmış sanatçı ve tasarımcılar bulunmaktadır. Ancak, bu malzemelerle meydana getirilen eserlerin uzun ve zahmetli çalışmalar içermesi, pahalıya mal olması gibi olumsuz etkenler; özellikle tasarımcıların kolaylıkla bilgisayar teknolojilerine adapte olmasında etkili olmuştur.

Özellikle; fotoğraf, illüstrasyon, yazı, çizim, özgün baskı vb. birçok elemandan oluşan grafik tasarımda, dijital teknolojiye geçilmesi, beraberinde bir çok kolaylık getirmiştir. Çünkü tüm bu elemanların tasarlanması ve uygulanması için birçok farklı araç-gerecin kullanılması gerekmektedir. Ayrıca; bahsedilen işlerin her biri farklı uzmanlık alanları olduğu için, tek bir kişinin yapması da çok güçtür. Fotoğraflama, tasarım, film alma, montajlama gibi alanlarda uzman kişilerin de bütünleşik biçimde çalışma yürütmesi gerekir. Ve çoğu zaman bir kişinin yaptığı hata, tasarımın yeni baştan yapılması ya da basılmasını gerektirir. Bu da hem zaman hem para yönünden hem de harcanan emek açısından kayıp anlamına gelir.

Ancak, masaüstü teknolojisi olarak adlandırılan, bilgisayarlı tasarım teknolojisi ile tüm bu araç-gereçlerin kullanımının ve adı geçen uzmanlıkların tek bir kişide toplanmasıyla; hem maliyetin ve kişilere ödenecek ücretin azalması, hem de tasarımın tek bir elden çıkması sağlanmıştır.

“Masaüstüne sığacak büyüklükte ve gerekli kapasitedeki bilgisayarlara ve yazıcılara sahip olan herkes, matbaa kalitesinde yazı ve resim çıktısı alır oldular. Bunun sonucunda bireyler kitabını, broşürünü ve buna benzer basılı malzemelerini bir başka bireyin yardımı olmadan çoğaltabildiler. Film çıktısı alabildiler ve renk ayrımı yapabildiler. Donanım ve yazılımların işlem hızının giderek daha da artması, bilgisayarlarla yapılabilen masaüstü işlerine filmciliği de ekledi. Yani Sinema-TV’de kendisini göstererek masaüstü yayıncılıkta boyutlara sığacak donanımlarla bir kişi tek başına animasyon yapar hale geldi” (Kul, 1995, s.70).

Hızlı çalışması, geniş imaj kaynaklarına sahip oluşu, sınırsız deneme yapma imkânı yaratması gibi avantajları da tasarıma getiren bilgisayar; kullanıcıya birçok farklı program seçeneği sunmaktadır. Birçok farklı ihtiyaca yönelik tasarım programları bulunduğu gibi aynı amaca hizmet eden birden fazla program da vardır.

“Artık izleyicinin algısı da bilgisayarın mümkün kıldığı çok katmanlı, çok hızlı, bol efektli, bol çarpıtmalı, karmaşık bilgi sunumları izlemeye alışmakta” (Bıyıklıoğlu, 1996, s.6).

Tüm avantajlarının yanında; kimi tasarım çevrelerince kullanımının kabul görmemesine gerekçe olan dezavantajları da bulunmaktadır. Efektlerin ve imaj kaynaklarının, tasarım öğelerini bilmeyen kişilerce kullanıldığında bile ortaya iyi sonuçlar çıkarması; kullanıcının becerisi değil, programın becerisi olarak görülmektedir. Bıyıklıoğlu’nun Postman’dan yaptığı bir alıntıda: “Her yeni teknoloji belli problemleri çözer ama yenilerini de çağırır. Hayatında hiç fotoğraf çekmemiş, herhangi bir fotoğrafa, filme, resme kadraj, ton, kontrast v.b. açısından bakmamış kişiler yetenekli yazılımlarla pek çok işler yapmışlardır” (Bıyıklıoğlu, 1996, s.6).

Tasarım, her yönüyle yoğun bir süreçtir. Eğitimi de, tasarlama kısmı da yüksek bir algılama kapasitesi, sanatsal bilgi ve genel kültür birikimini gerektirir. Elbette bu eğitimi almadan da sanat ya da tasarım çalışmaları yapmak mümkündür. Ancak çalışmaya estetik değer verecek ya da izlenir kılacak olan yine bireydir. Ve ortaya çıkacak işin kalitesi, bireyin algılama ve yaratma kapasitesiyle doğru orantılıdır.

“Bilgisayar tuşuna dokunmayı reddedenlerin bu tepkilerinin altında, insanlığın robotlaşması ve işsiz kalacağı tehlikesi, geleneklere bağlılık, bilgisayarın yaratıcılığı yok edeceği düşüncesi, teknolojik kavramların ve kullanım karmaşasının getirdiği korku ve çekinme duygusu gibi etkenler yatarken; bilgisayar teknolojisinin her şeyi çözmeye yeterli olduğu düşüncesi ile bilgisayar kullanıcılarını, yani insan faktörünü görmemezlikten gelmektedirler. İnsan ve bilgisayar arasındaki bu duygusal sorunun temelinde ise bilgisayar teknolojisinin amaç-sonuç ilişkisi olarak görülmesi yanlışlığı yatmaktadır. Oysa bilgisayar teknolojisi ne bir amaç, ne de bir sonuçtur”(Terzioğlu, 1995, s.vii).

Masaüstü yayıncılık programlarıyla başlayan bu süreç bugün her alan için ve en basitinden en karmaşığına kadar birçok programla ve yüksek bir hızda gelişerek devam etmektedir. Bektaş’a göre: “Tekniğıe karşı değil, teknikle beraber insan tekniğın neye yarayacağını bilirse, o zaman onun tutsağı değil, efendisi olur” (Bektaş, 1992, s.77).

Temel Tasarım ve sanatla ilgili çalışmalar yapan bir organizasyon olan FATE’nin (Foundations in Art: Theory & Education), Milwaukee Institute of Art& Design (Milwaukee Sanat ve Tasarım Enstitüsü) bünyesinde yapılan son konferansında; William Linehan’ın ‘Dijital Doku’ (Digital Texture) adlı workshop ve sunumu, konuya örnek olabilecek niteliktedir. Photoshop, Illustrator, Painter gibi programlar yardımıyla yapılan 2D (Two Dimensions: İki Boyutlu) yüzey kaplamalarının, tasarımlarda kullanımından ve getirdiğı yeniliklerden bahsedilmektedir (Linehan, 2007).

2.1.4.5. Tasarım Programları

Tasarımın hitap ettiğı alan genişledikçe ve bilimsel-teknolojik atılımlar bilgisayar alanına yenilikler sunmaya devam ettikçe; tasarım programları da çeşitlenmekte ve yenilenmektedir. İlk çıktığı zamanlarda yalnızca baskı teknolojisine hitap eden tasarım programları; bugün, endüstriyel tasarım, çevre tasarımı, mimari-iç mimari tasarımı, video, modelleme ve animasyon tasarımı, web sayfası ve interaktif CD-ROM tasarımı, fotoğraf, çizim, boyama, tipografi gibi tüm tasarım elemanları için uygun bir tasarım programı vardır.

“Örneğin mimaride tek bir bakış noktasından yapılan tasarım, ekran üzerindeki görüntüyü değişik açılarda döndürebilen programlar sayesinde, etrafında geziliyormuş gibi her yönden incelenebilmekte ya da üzerinde değişiklikler yapılabilir. Bir tekstil tasarımcısı, tasarımını, mümkün olan sonsuz renk versiyonu ile daha geniş bir çerçevede tasarlayabilmektedir. Ya da bir grafik tasarımcısı için tekrar çizmenin zaman kaybını ve sıkıntılarını ortadan kaldırabilmekte ya da bir grafik tasarımın tipografik unsurlarının ve görünüşünün çok değişik kombinasyonları içinde araştırılması imkânını sağlayabilmektedir. Ayrıca bilgisayar çizim programlarının komutlarını kullanarak, sonuç tasarımının biçiminde, boyutunda, sayısında, düzenlemesinde ya da renklerinde sonsuz değişiklikler yapmak mümkündür” (İşler, 2001, s.22).

“Her bilgisayar tasarım için uygun özellikte olmayabilir. Çünkü grafik tasarım alanında çalışanlar daha çok resim amaçlı işler yaptıkları için, dosya boyutları büyüktür ve dosya bilgisayarın hard diskine kaydedildiğinde büyük bir yer kaplar. Örneğin; A4 boyutunda sadece yazılardan oluşan, 2000 sayfalık bir kitabın kaplayacağı alan 20 MB civarındadır. Hâlbuki A4 boyutunda bir sayfa renkli resmin kaplayacağı alan 25 MB civarındadır. Bu gösteriyor ki resim amaçlı çalışmalarda bilgisayarların hard diskinin (bilgi depolama diski) büyük kapasiteli olması gerekiyor. Sadece harddisk geniş kapasiteli olması da yetmez, RAM (Random Acces Memory) sisteminin hızlı olması gerekir, çünkü resim amaçlı çalışmalarda, dosya büyüdükçe bilgisayar, verilen komutları algılamada zorlanabilir. Çalışmanın gerçek boyutlarını gösterebilecek monitör 21 inç büyüklüğünde olmalıdır. Ayrıca resim amaçlı çalışmalarda görüntüyü ekranda sağlıklı görebilmek için, ekran kartları hızının da yüksek olması gerekmektedir” (Tepecik, 2002, s.52).

Tasarım programları; tasarım ve üretim sürecine geniş imkânlar getirmiştir. Geleneksel yöntemlerle, saatlerce uğraşarak ortaya bir ya da birkaç tasarım çıkartılırken, bilgisayarın hepsini bir anda sunduğu yazı, çizim, boyama vb. araçlarla fikirler çabucak görselleştirilebilir. Ya da görselleştirilmiş olan fikirler (taslak halinde olanlar) kolayca ve etkileyici bir biçimde uygulanabilir. Hata yapıldığında sil

baştan yapmak ya da saatlerce uygulaması (çizim, boyama) üzerinde durulan tasarımı çöpe atmak yerine ‘geri al (undo)’ komutu vermek yeterli olacaktır.

“Temel Sanat Eğitimi amaçları gereği deneyseldir. Öğrencilerin çalışmalarını yapboz oynuyormuşçasına denemeler yaparak sürdürmeleri ve bu sayede de birçok farklı alternatifi kısa sürede gözlemlmeleri çok faydalı olmaktadır. Dijital ortamın sağladığı olanaklar bu açıdan yadsınamayacak kadar önemlidir. Yapma korkusu olmadan üretebilirlik, programların undo (geri al) ya da history (geçmiş) komutlarının kullanımıyla sınırsız denemeler yaparak sağlanabilir. Adobe Photoshop programı 1000 aşama geri almayı olanaklı kılarak sınırsız deneme ve yanılma şansını öğrencilere sunmaktadır”(Akçadoğan, 2006, s.11).

İki boyutlu çalışmalarda faydalanan tasarım programları nokta (piksel/bitmap) esaslı ve çizim (vektör) esaslı programlar olmak üzere ikiye ayrılır. Nokta esaslı programlarda resimler küçük karelerden (dot/piksel) oluşmuştur. Bir görselin bir cm karesi içerisinde bulunan kareler ne kadar yoğunsa, bu görselin DPI (dot per inch/inç başına düşen kare sayısı) değeri o kadar yüksektir ve DPI değeri yükseldikçe resmin kalitesi artar.

Vektör, koordinatlar arasındaki doğrular olarak tanımlanmaktadır. Bitmap programlarda bulunan pixeller, vektörel programlarda yoktur. Bu yazılımlarda sadece iki nokta arasındaki mesafe matematiksel olarak hesaplanır ve bir doğru elde edilir. Bu doğru üzerinde düğümler oluşturulabilir. Böylece şekiller meydana getirilir (Tepecik, 2002, s.55).

Nokta esaslı programlarda Adobe Photoshop, çizim esaslı programlarda ise Macromedia Freehand ve CorelDraw yoğun olarak tercih edilmektedir.

Çizim esaslı programlarda görüntü noktalardan oluşmadığı için yukarıda bahsedilen olumsuzluklar da bulunmamaktadır.

Tasarım alanlarına göre kullanılan programlar:

- Fotoğraf İşleme: Adobe Photoshop, Corel Photo Editor
- Çizim/Tipografi: Coreldraw, Macromedia Freehand
- Resimleme (İllüstrasyon): Adobe Illustrator
- Sayfa Düzenleme (Pikaj): Quarkxpress

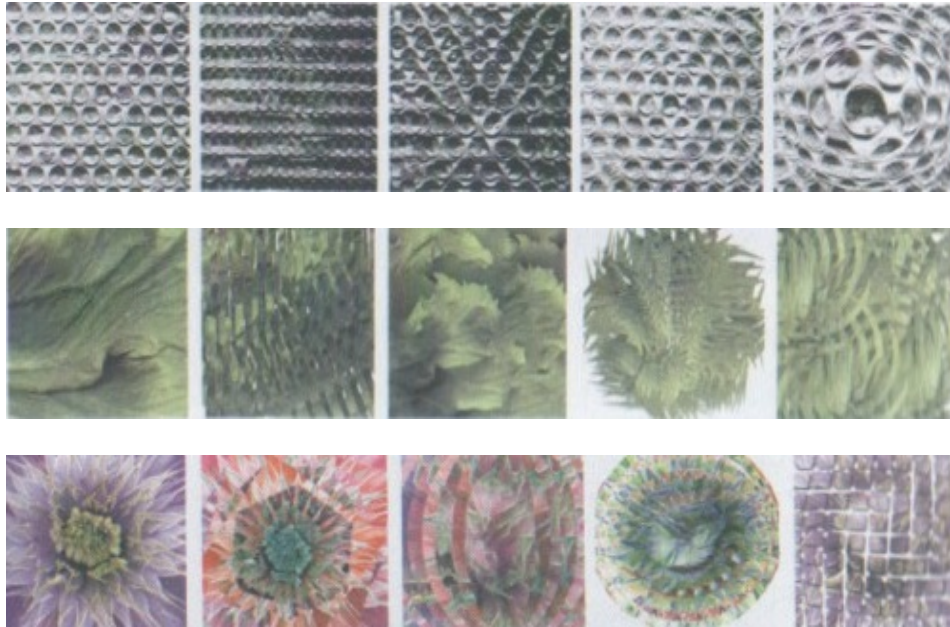
—Hareketli Görüntü Tasarımı:3d Max, Rhinoceros, Macromedia Dreamweaver, Macromedia Director, Macromedia Flash, Fireworks, Adobe ImageReady

—Modelleme: Autocad

Bu programlar içerisinde, etkileşimli çoklu ortam tasarlanmasında en çok kullanılan programlar Adobe Photoshop, Macromedia Flash, Macromedia Director ve Dreamweaver'dır. Bunların işlevlerini kısaca özetlemek gerekirse:

Adobe Photoshop: “Sayısal görsel yaratımında devrim yaratmış bir bilgisayar yazılımıdır. Gelişmiş görüntü üzerinde oynayabilme özellikleri, filtreler, diğer birçok güçlü özellik ile Adobe Photoshop günümüzde grafik tasarımcılarının, bilgisayar grafiği tasarımcılarının ve dijital sanatçıların en önemli yardımcısı olmuştur. Adobe Photoshop ile tasarımcılar yaratıcılıklarını ve araştırıcı yönlerini güçlü filtrelerle daha etkili şekilde kullanabilmektedir” (Özmen, 2002, s.26).

RESİM 1- Adobe Photoshop Programında Doku Çalışmaları

(Akçadoğan, 2006)

Yukarıda görülen örneklerde, her satırın ilk karelerinde bulunan orijinal doku fotoğrafları, Adobe Photoshop programı ile farklı düzenlemelerde yeniden oluşturulmuştur. İlk karelerdeki dokunsal ayrıntılar, 2. karelerde kopyalanarak biraz kaydırılmış, 4. ve 5. karede ‘Spherize’ (küreleştirme) efekti uygulanmıştır. İlk

karelerdeki resimlerden seçim alanları tekrar tekrar kopyalanarak renk değişiklikleri ile yeniden düzenlenmiştir. Kopyalanan katmanlar ve bu katmanlar arasındaki geçiş düzenlemeleri ile büyültme-küçültmeler, optik etkili yeni doku oluşumları sağlamaktadır.

Macromedia Flash: “Tasarımcının, HTML (Hyper Text Markp Language) veya Javascript gibi yazılım dillerine ihtiyaç duymadan, vektörel tabanlı grafik sunumlar hazırlanmasında yararlılıklar göstermektedir.” (Ergün, 2002, s.20)

Anlatılacak/ gösterilecek kavramın tek kare ile anlatımının zor ya da imkânsız olduğu durumlarda kullanılan bu programlar, oyun ve çizgi film hazırlanmasında da kullanılır.

Macromedia Director: “Multimedya uygulamaları hazırlamada en yaygın olarak kullanılan yazılım olup, World Wide Web’de, CD’lerde, kiosk’larda, sunumlar ve etkileşimli televizyonlarda öncelikli olarak tercih edilmektedir... Basit canlandırmaları yaratmak için de kullanılan bir programdır.”(Özmen, 2002, s.28)

Adobe AfterEffects: “Sayısal (dijital) film, bilgisayarlı canlandırma ve hareketli grafikler yaratabilen bir yazılımdır... bir araya getirme, 2D canlandırma ve efektleri ile ilgi çeken bir programdır”(Özmen, 2002, s.26).

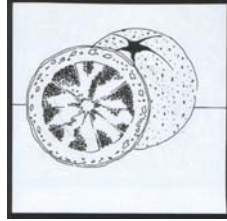
Adobe Premiere: “Kaliteli dijital film yaratmak için her türlü özelliğe sahip bir yazılımdır” (Özmen, 2002, s.27).

RESİM 2- Geleneksel Yöntem ve Tekniklerle (çizim, boyama vb.) Yapılan Doku Çalışmaları ile Tasarım Programları Yardımıyla Yapılan Doku Çalışmalarının Karşılaştırılması

Elle (Klasik Yöntemlerle) Yapılan Çalışmalar

Tasarım Programları ile Yapılan Çalışmalar

Doğal
Obje
Etüdü/
Taklit
Doku
Çalışması

Resim 1.a.1 (Odabaşı, 2004)

Resim 1.a.2 (Akçadoğan, 2006)

Doğal
Obje
Etüdü/
Taklit
Doku
Çalışması

Resim 1.b.1 (Işingör, Eti, Ashier, 1980)

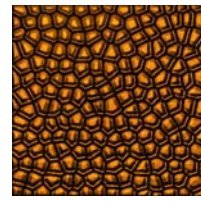

Resim1.b.2(Akçadoğan, 2006)

Buluş
Doku
Çalışması

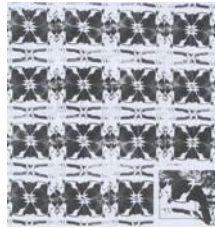

Resim 1.c.1(Kaya, 2004)

Resim1.c.2(Kambach,2007)

Buluş
Doku
Çalışması

Resim 1.d.1(Itten, 1967)

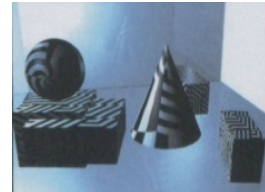

Resim 1.d.2(pseffect.com, 2007)

Strüktür

Resim 1.e.1(Gökaydın, 2002)

Resim 1.e.2 (Akçadoğan, 2006)

Yukarıda verilen örneklerde; geleneksel malzeme, yöntem/ teknikler yardımıyla oluşturulan görseller ve bilgisayar programları ile oluşturulan görseller karşılaştırılmaktadır. Sol sütunda “elle (klasik yöntem/tekniklerle) yapılan çalışmalar”, sağ sütunda ise “tasarım programları ile yapılan çalışmalar” yer almaktadır.

Geleneksel yöntem ve tekniklerle yapılacak çalışmalar için (çizim, boyama, fotoğraflama vb.); uzun zaman harcanması, öntaslaklar hazırlanması, geniş bir malzeme-teknik bilgi sahibi olunması zorunludur. Ayrıca, yapılan bir hatanın geri dönüşü de imkansız denilebilecek derecede zordur.

Bilgisayar teknikleri kullanılarak, birçok farklı programda görseller oluşturmak ise; az zaman ve düşük maliyetle, etkili ve görsel açıdan tatmin edici çalışmalar yaratmak anlamında son derece faydalıdır. Ayrıca, çağımızın her tasarımcıda gerekli kıldığı teknolojik donanım, tüm bu çalışmaların kolayca yapılabilmesi için yeterlidir. Gerek 2 boyutlu, gerekse 3 boyutlu tasarım hazırlamada kullanılan programlar; kolay öğrenilebilir niteliktedir. Hata yapıldığı durumlarda geri dönmeyi sağlaması anlamında da kullanıcı dostudur.

2.1.4.6. Etkileşimli Çoklu Ortam

Çoklu ortamın tüm avantajlarını içinde barındıran ve onun bir adım ötesine geçen etkileşimli çoklu ortam; kullanıcının isteğine göre ayarlanır. Yani kullanıcı; planlanmış bir sıralama takip etmek yerine, ihtiyaç duyduğu anda, ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilir.

‘Hypermedia’ ya da ‘interaktif multimedya’ adıyla bilinen teknik, bir bilgidен diğerine erişmek için bilgiyi organize eden ve gerektiğinde bilginin değiştirilmesine de izin veren bir sistemdir. Video tekniğinde olduğu gibi, başı ve sonu belli olan, kesin ve değiştirilmesi söz konusu olmayan takdim yöntemlerinin aksine kullanıcı gereksiz bölümleri atlayarak istediği herhangi bir sırada istediği herhangi bir bilgiye erişebilir. İnteraktif multimedya sistemlere verilebilecek en iyi örnek, etkileşimli ansiklopedi ve kitap uygulamalarıdır (İyicil, 1998, s.19).

Etkileşimli çoklu ortam tasarımında kullanılan elemanlar:

- Arabirim
- Görsel: canlandırma (animasyon), resim, çizim
- Metin
- Ses
- Video
- Programlama

“...kurum ve kuruluşlara iş sunumları, bilgi dağıtımı, eğitim ve öğretim, fotoğraf albümleri, interaktif kitaplar, referans kitapları, ..., eğitim, bankacılık, bilgisayar oyunları, internet, tanıtım CD’leri gibi’ etkileşim ve iletişimin söz konusu olduğu tüm alanlarda hizmet sunmakta ve ‘...grafik tasarımın desteğiyle, içerisinde barındırdığı görüntü, ses, metin öğeleriyle şaşırtıcı, keyifli, hızlı ve akılda kalıcı sunumlar yapmanızı sağlamaktadır” (Ergün, 2002, s.ii).

Diğer tüm reklâm ve tasarım çalışmalarında dikkat edilmesi gereken ölçütler, bu yeni ortamda da geçerlidir: Bu özellikler:

- Yalnlık/anlaşılrlık
- Kullanıcı kitleye hitap etme
- Dikkat çekicilik
- Tutarlılık
- Az yer kaplamadır (bilgisayar teknolojisine özgü yeni bir ölçüt).

2.1.4.7. Eğitim CD-ROM’ları ve Özellikleri

“Eğitim CD’si öğrenci ve bilgisayar arasındaki iletişimi sağlayan, bir dersi görüntü, canlandırma, ses gibi öğeleri kullanarak anlatan bir çeşit elektronik kitaptır” (Gökçeaslan, 2003, s.12).

Öğrencinin kendi hızına göre ayarlayabileceği, takıldığı noktada geri dönüp öğrenme faaliyetini yineleyebileceği, ses ve görsellik öğelerini birlikte sunan bir araç olması nedeniyle bilgisayarlar, eğitimde ulaşmak istenen ideal çizgiye varmada son derece faydalı araçlardır. Eğitimin bilgisayar destekli olarak yürütülmesi hem öğrencinin güdülenerek daha etkin bir biçimde öğrenme faaliyetine katılmasını sağlar hem de öğretmene yardımcı olarak eksikliklerini tamamlar.

“Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) bir alanın (matematik, fizik, kimya, yabancı dil vb.) öğretiminde bilgisayardan faydalanmaktır” (Gökçearslan, 2003, s.11).

Bu noktada; bilgisayarlarda öğrenci etkileşimini sağlayan bir program olarak eğitim CD’leri devreye girmektedir. Öğrenciye komutlar, dönütler, bilgi konuları ve örnekler vermekte; üzerinde çalıştığı konuyu kısa zamanda ve birebir öğreten bir ders aracı olarak dersin işlenişine büyük bir katkı sağlamaktadır. Kullandığı hareketli görsellerle dikkat çekici ve motive edici; sunduğu çok sayıda örnekle geniş bir vizyon kazandırıcı niteliktedir.

Gelişmiş bir ders aracı olan eğitim CD’leri, bir anlamda elektronik kitaplardır. Belli bir yaş seviyesine hitap etmesi nedeniyle de; o yaş grubunun gelişim özelliklerine ve algılama kapasitelerine uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin aldığı eğitim ve yetişme koşulları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Tasarım faaliyeti sonucu ortaya çıkan her nesne gibi, CD’lerde de uyulması gereken belli başlı kriterler söz konusudur. Yalın ve anlaşılabilir olmalı, amaca uygun içerik sunmalı, yeterli sayıda örnek barındırmalı, kullanılan görsellerle ve sayfa düzeniyle gözün kolayca takibine imkan sağlamalı, okumaya, incelemeye teşvik eden bir yapıda olmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu gibi ders araçlarında bulunması gerektiğini belirlediği kriterler şunlardır:

- Ders metni
- Çizim ve grafik
- Boyama ve resim
- Canlandırma
- Benzetim
- Dallanma
- Fare (mouse) ve klavye etkileşimi
- Hypertext ortamı (Mutlu, 1991, s.27)

Eğitim CD’lerinde verilen bilgi konuları sonunda, sinama bölümü yer almalı ve sinama neticesinde de öğrenciye geribildirimde bulunulmalıdır. Verilen bilgi konularının gerektirdiği şekilde hazırlanacak olan soruların (çoktan seçmeli, klasik,

boşluk doldurmalı, eşleştirmeli ya da doğru- yanlış) bulunduğu sınama kısmında öğrenci, o ana kadar CD’de verilen konular doğrultusunda edindiği bilgilerin derecesini kendi başına sınama imkânı bulabilmelidir. Verdiği doğru yanıtlar doğrultusunda bir sonraki konuya geçebilmek, olumlu geribildirimlerden biridir. Gülen yüz gibi görsel bir ifade; tebrikler vb. yazılı ifadeler ya da bu gibi bir ifadenin eş zamanlı biçimde sözel olarak verilmesi; diğer olumlu dönütlerdendir. Sınama durumu sonunda, yanlış ya da eksik öğrenilen konulara dönülmesi için uyarı yapılması da gereklidir.

Eğitim CD’lerinin, alanında uzman bir eğitmen kadrosu tarafından ve yine alanında uzman tasarımcılar yardımıyla hazırlanmalıdır. Öncelikle; eğitimi verilecek konuyla ilgili olarak sağlam bir alt yapı ve bu yapı üzerine inşa edilecek güçlü ve etkili bir anlatım yöntemi kullanılmalıdır. Dil bilgisi ya da imla hatalarına yer verilmemesi için yine uzman kişilerce kontrol edilmesi gereklidir. Ayrıca öğrencinin derse odaklanmasında önemli yer alabilecek olan canlandırma ve efektlerden de yeterli düzeyde faydalanılması ve bu yolla anlatımın görsel olarak cazip hale getirilmesi gerekmektedir.

Öğrenciye, gerekli noktalarda net bir ifadeyle geribildirim verilmesi ve bu geribildirim neticesinde öğrencinin ne yapabileceğinin açıklanması da önemlidir.

2.1.4.8. Eğitim CD-ROM’u Tasarımı

Eğitim CD-ROM’u tasarlamada ilk aşama, dersin ya da konunun hedeflerinin belirlenmesidir. Öğrenciye kazandırılması gerekli görülen hedefler paralelinde bilgi konularının hazırlanması da bir sonraki aşamadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, eğitim CD-ROM’unun anlatımının ders kitabından farklı ve daha etkili bir şekilde olmasıdır.

Eğitim CD’si tasarlanırken takip edilecek aşamalar şunlardır:

1. Akış şeması hazırlama
2. Görüntü işleme
3. Ses işleme
4. Etkileşimli çoklu ortam CD’si hazırlama programları kullanarak verilerin birleştirilmesi (Ergün, 2002, s.16).

CD’de aktarılabacak konuyu/ünite ile ilgili yeterli kaynak araştırması yapmak, ilk aşamadır. Yazılı bilgilerin internetten ya da konu ile ilgili kitaplardan bulunarak bilgisayara kaydedilmesi gerekmektedir. Görsel dokümanların elde edilmesinde (fotoğraf, illüstrasyon, tablo, şema vb.) scanner yardımıyla taranması ya da yine internetten faydalanılması mümkündür. Konuyla ilgili yazılı ve görsel bilgiler toplandıktan sonra, akış şeması hazırlanır.

Akış şeması üzerinde:

- Hangi sayfada hangi bilginin aktarılacağı
- Bu bilgilerin hangi görsellerle destekleneceği
- Görsellerin ve metnin sayfa üzerinde nasıl yerleştirileceği
- Hangi sayfaya link (bağlantı) verileceği gösterilmelidir. Bağlantı, bir sonraki bilgi konusuna geçmeyi sağlayabileceği gibi, konuyla ilgili örnek resimlere ya da canlandırmalara da yönlendirebilir.

Sayfalar, ölü (bağlantısız) olmamalıdır. CD’nin bütününde, görsel bütünlük sağlanması esastır. Arka plan deseni/rengi, butonların (düğme) şekli ve rengi, kullanılacak yazı karakteri, boyutu ve rengi görsel olarak bütünlük taşımalı ve sayfa düzeni içindeki yerini koruyarak erişim/ kullanım kolaylığı sunmalıdır.

Animasyon (canlandırma) ve simülasyonlar (benzeşim) konu içinde gerekli yerlerde kullanılmalı, görsel karmaşa yaratmamalarına ve anlatımı destekler nitelikte olmalarına önem gösterilmelidir.

CD’de ses ögesi kullanılacağı durumlarda dikkat edilmesi gerekli noktalar şunlardır:

- Sesin, anlatılan bilgiyi bastırır nitelikte değil, pekiştirir ve vurgular nitelikte olması
- Düzgün bir Türkçe kullanılması ve telaffuzunun net olması
- Ritimsel/melodik ses ögesi kullanılacaksa, bunun verilen eğitimin niteliğine, öğrencinin yaş grubuna ve düzeyine uygun olması
- Sesin, metinle eşzamanlı devam etmesi.

2.1.4.9. Bilgisayar Destekli Sunum Materyali (CD-ROM) Tasarımı

Tez çalışmasıyla birlikte sunulan bilgisayar destekli sunum aracı (eğitim CD-ROM'u); çağın gerektirdiği gelişim düzeyini yakalayabilecek, etkin bir Temel Sanat Eğitimi dersi işleyebilmek için, örnek bir modül üzerinde durularak hazırlanmıştır.

Öğretmen önderliğinde, sunum faaliyeti için kullanıldığında; müdahale edilmesi ve eklemeler yapılması gereken noktalarda sunumu durdurarak açıklamalar yapılabilmesine imkân vermektedir. Aynı zamanda CD-ROM içeriği, bireysel öğrenme materyali olarak kullanmaya da elverişlidir.

Alana ilişkin olarak bugüne kadar yapılmış araştırmaları, yazılı ve görsel dokümanları derleyerek literatüre yeni bir çalışma eklemek, lise düzeyinde Temel Sanat Eğitimi dersi veren öğretmenlere bir ders aracı sunmak amacıyla hazırlanan bu sunum aracında; ders sunumu, sınama ölçeği ve uygulama faaliyetlerine yer verilmiştir.

“Doku” modülünün konu alındığı sunum aracı; açık uçlu olarak tasarlanmıştır. Yazılı metinler, resim ya da fotoğraflar, slayt gösterileri, video çekimleri, animasyonlar, ses kayıtları eklenerek sunum aracının içeriği zenginleştirilebilir. Ayrıca bu yolla, farklı modüllerin sunum araçlarının hazırlanması da mümkündür. Bu şekilde hazırlanacak bir Temel Sanat Eğitimi arşivine sahip olan eğitici, dersi işleyeceği grubun gelişim düzeyine ve özelliklerine göre istediği ekleme/ çıkarmaları yaparak; zahmetsiz ve etkili biçimde sunum ve uygulamalar yaptırabilir.

Sunum aracı (CD-ROM) yapımında; hareketsiz görüntü (fotoğraf, çizim, tablo vb. görseller) ve hareketli görüntü hazırlamada kullanılan başlıca iki program türünden yararlanılmıştır. Bunlar:

- Resimlerin (fotoğraf ve çizimlerin) işlenmesinde, buton (düğme) ve arkaplan görüntülerinin hazırlanmasında: Adobe Photoshop, CorelDraw ve Ulead Photo Expres,
- Sayfalarının hazırlanmasında: Multimedia Builder, Dreamweaver ve Microsoft FrontPage programlarıdır.

Aracın yapım aşamaları sırasıyla şöyledir:

- Lise ve üniversite TSE program içeriklerinin detaylı olarak incelenmesi

- MEB mesleki eğitim müfredatlarını yenileyen MEGEP programı çerçevesinde doku modülünün analizi
- Konuyla ilgili olarak bu kurumlarda eğitim veren kişilerin arşivlerinin görüntülenmesi
- Doku modülüyle ilgili yazılı dokümanların literatür taraması ve görüşmeler yoluyla toplanması
- Bu analize uygun biçimde, yazılı ve görsel dökümanların birleştirilerek en zengin tanım, sınıflandırmalar, örnekler ve uygulamaların bulunduğu bir içeriğin harmanlanması
- Yazılı dökümanların Microsoft Word ve Word Pad programlarında uygun metinler halinde düzenlenmesi
- Tablo, şema vb. görsel elemanların Corel Draw programında çizilip düzenlenerek renklendirilmesi
- Resim, fotoğraf vb elemanların Adobe Photoshop programında istenilen format, renk ayarları, boyut vb işlemlerinin yapılması
- Sayfa taslaklarının hazırlanması
- Taslaklara uygun biçimde yazı, resim, çizim vb elemanların sayfalara yerleştirilmesi
- Slayt geçişleriyle birlikte sayfaların kurgulanmasının tamamlanması
- Motivasyonu artırmak amacıyla meslek lisesi düzeyine uygun ve motive edici jenerik eklenmesi
- Slayt akışına uyan ve dikkat çekici müziklerin eklenmesidir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Sanat/tasarım eğitiminde bilgisayar kullanımı, Temel Sanat Eğitimi, eğitim CD'lerinin tasarım aşamaları ve teknikleri ile ilgili olarak bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 1982 yılında Reyhan YÜKSEL tarafından "Güzel Sanatlar Eğitimi Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları" adlı yüksek lisans tez çalışması hazırlanmıştır. Temel Sanat Eğitimi dersinin işlenmesinde teoride ve pratikte yaşanan sorunların saptanması amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modeli esas

alınmış ve Anadolu Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ile Süleyman Demirel Üniversitesi’nde toplam 27 Anasanat Dalın, 128 öğrenci, 27 öğretim elemanı seçilerek araştırma yapılmıştır. Araştırmaya dayalı olarak; Temel Sanat Eğitimi dersinin üst sınıflara ve diğer sanat dallarına transferinin sağlanamadığı, öğretim elemanlarının bu dersi alana yönelik bir ders olarak görmek gibi yanlış bir tutum içerisinde oldukları, çoğunlukla doğa incelemeleri ve obje etüdları yapıldığı, üç boyutlu çalışmalara nadiren yer verildiği şeklinde sonuçlar ortaya çıkmış ve bunlara dayalı önerilere yer verilmiştir.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü’nde 2001 yılında A. Şinasi İŞLER tarafından “Temel Sanat Eğitiminde Bilgisayarın Yeri ve İşlevi” adlı sanatta yeterlilik tezi hazırlanmıştır. Çalışma, bilgisayar ve onunla ilgili donanımların Temel Sanat Eğitimi amaç ve hedefleri doğrultusunda kullanılması ve dersin programlarına adapte edilmesini çözümlemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada örneklem grubu olarak A.B.D., Avustralya ve Avrupa’dan rastlantısal olarak seçilen 15 adet üniversitenin Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde bulunan Resim, Seramik, Heykel, Grafik, Fotoğraf bölümlerinin bilgisayar grafiklerine ilişkin dersleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda; bilgisayarın öğrencinin bireysel hızında çalışabilmesini sağlaması bakımından başarısızlığı azaltabileceği, bilgisayarın sanatsal problemleri çözmek için bir araç olarak rol oynadığı, zaman-bütçe ve ek kaynaklar gerektirmeksizin Temel Sanat Eğitimi’ne çok seçenekliliği ve deneyselliği katabileceği gibi bulgular ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara ilişkin çözüm önerileri ilgili bölümde sunulmuştur.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde 2004 yılında Ali SEYLAN tarafından “Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Temel Tasarım (Basic Design) Dersinin Verimlilik Düzeyini Artırıcı Uygulama Modellerinin Araştırılması ve Geliştirilmesi” adlı sanatta yeterlilik çalışması hazırlanmıştır. Bu çalışma Türkiye’de ilk ve ortaöğretime sanat eğitimcisi yetiştiren Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin akademik programındaki Temel Tasarım dersinin özel işlevlerini ve bunları ne ölçüde yerine getirebildiğini saptamayı; elde edilen sonuçlara göre verimliliğinin artırılmasının bağlı olabileceği ilkesel temelleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Betimsel tarama yöntemi kullanılmış; belgesel tarama, uzmanlarla görüşme, anket uygulaması şeklinde üç ayrı planda yöntem uygulanmıştır. Araştırma

çerçevesinde ortaya çıkan bulgular; ders öğretim elemanlarının çoğunluğunun alanla ilgili uzmanlık çalışması yapmadıkları, bu dersi çoğunlukla resim atölye dersi öğretim elemanlarının vermekte olduğu, kuramsal bilgi kazandırılması ve iki-üç boyutlu çalışmalara ayrılan sürelerin öğretim elemanının tutumuna bağlı olduğu, derste alana özgü konuların bilgisinin yetersiz verildiği şeklinde sonuçlar ortaya çıkmış ve bunlara dayalı önerilere yer verilmiştir.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde 2006 yılında Irmak İNAN "Dijital Ortamda Temel Sanat Eğitimi" adlı sanatta yeterlilik çalışmasını hazırlamıştır. Bu çalışmada Temel Sanat Eğitimi'nin bilgisayar ortamında teorik ve pratik açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Bilgisayar programları yardımıyla yapılan tasarımlarda yoğunluklu olarak Adobe Photoshop programında yapılmış dijital çalışmalara yer verilmiş; 1. bölümde "Nokta", 2. bölümde "Çizgi", 3. bölümde "Işık", 4. bölümde "Form", 5. bölümde "Doku", 6. bölümde "Strüktür", 7. bölümde "Renk" ve 8. bölümde "Zıtlık" konularıyla ilgili tasarımlar yer almıştır. 9. bölümde Temel Sanat konu ve ilkelerinin irdelenebileceği sanat eserlerinden örnekler yanında dijital ortamda oluşturulmuş ve araştırmacıya ait çalışmalara yer verilmiştir. Sonuç bölümünde sanatçı ve tasarımcıların mutlaka çağdaş teknolojide belli bir yetkinliğe kavuşmaları gerekliliğinin üzerinde durulmuştur. Ayrıca teknik gelişmeler ve yenilikler ne denli sınırsız olsa da önemli olanın onu kullananın ürettiği düşünceler ve tasarımlar bütünü olduğu, geleneksel yöntemler, fotoğraf, dijital teknolojiler ve daha birçok tekniğin her birinin sanatçının düşüncesini aktarım sürecinde sadece birer araç olduğu vurgulanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Orta ve yükseköğretim kurumlarında TSE'nin etkinliğini saptamak, mevcut durumu ve sorunları tespit edip çözüm önerileri geliştirebilmek için yapılan bu araştırmada “Betimsel Tarama Yöntemi” kullanılmış ve örneklem olarak belirlenen gerçek eğitim-öğretim ortamlarındaki mevcut uygulama biçimlerinin durum tespitine yönelik olarak eğitmenlere anket uygulanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2007–2008 öğretim yılında Ankara, Aydın, Bursa, Bartın, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kayseri, Samsun illerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Meslek, Kız Meslek ve Anadolu Meslek Liseleri ile Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri ve Mesleki Eğitim Fakülteleri'nde görev yapan Temel Sanat Eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bu evren içinden Ankara, Aydın, Bursa, Bartın, Kayseri illerinde ortaöğretim düzeyi kurumlarda görevli 33 adet ve Ankara, Eskişehir, Isparta, İzmir, Samsun illerinde yükseköğretim düzeyi kurumlarda ders veren 17 adet TSE dersi öğretmeni basit tesadüfi yöntemle seçilerek araştırmanın örneklemi oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan 34 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu; araştırmaya dahil edilen bireylerin demografik bilgileri, dersi yürütmelerine ilişkin mevcut durum, sanat eğitimi yöntem/tekniklerine ilişkin araştırma ve bilgi düzeyleri, ders sunum ve uygulamasında kullandıkları alternatif yöntem/ teknikler ile çoklu ortam teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi'ndeki yerine ilişkin görüşlerini sorgulayan

bölümlerden oluşmaktadır. 10 kişi üzerinde pilot uygulaması yapılan anket formu tekrar gözden geçirilerek son haline getirilmiştir (Ek 1).

Anket çalışması; araştırmacının kolay ulaşabileceği, uygun çalışma koşullarının sağlandığı Ankara, Bursa, Bartın, Kayseri, Aydın illerinde bulunan Meslek, Anadolu Meslek ve Kız Meslek Liseleri ile Ankara, Eskişehir, Isparta, İzmir, Samsun illerindeki Eğitim Fakülteleri, Mesleki Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde 20.09.2007- 01.11.2007 tarihlerinde planlanarak yürütülmüştür. Bu amaca yönelik olarak çalışmaya katılmaya gönüllü 33 ortaöğretim ve 17 yükseköğretim düzeyinde olmak üzere toplam 50 eğitimci basit tesadüfi yöntemle seçilerek araştırma kapsamına alınmıştır. Eğitimcilerle uygulanan anketlerden 30 adedi yüz yüze görüşülerek ve 20 adedi elektronik posta yoluyla alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Eğitim kurumlarında ‘Temel Sanat Eğitimi Dersi Programının Yürütülmesine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi’ amacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen veriler SPSS 12 (Statistical Program for Social Sciences) paket programı ile değerlendirilerek istatistikî çalışmaları yapılmıştır. İşlenen verilerden elde edilen bulgular; hazırlanan frekans tablolarında ve çapraz tablolarda Ki kare analizleri ile birlikte gösterilmiştir. Bu çalışmanın yazımında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından yayınlanan tez yazım kılavuzu esas alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Anket formu; araştırmaya dahil edilen bireylerin demografik bilgileri, dersi yürütmelerine ilişkin mevcut durum, sanat eğitimi yöntem/tekniklerine ilişkin araştırma ve bilgi düzeyleri, ders sunum ve uygulamasında kullandıkları alternatif yöntem/ teknikler ile çoklu ortam teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi'ndeki yerine ilişkin görüşlerini sorgulayan bölümlerden oluşmaktadır.

a) Demografik Bilgiler

Tablo 1: Eğitimcilerin (Öğretim Elemanı ve Öğretmenlerin) Eğitim Durumları

En son mezun olduğunuz eğitim programı	Düzey				TOPLAM	
	Lise		Üniversite		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Dört Yıllık Yüksek Öğretmen Okulu	2	6.0	0	0	2	4.0
Fakülte	25	75.7	1	5.8	26	52.0
Yüksek Lisans	6	18.1	5	29.4	11	22.0
Doktora	0	0	11	64.7	11	22.0
Toplam	33	100	17	100	50	100

Tablo 1, TSE dersi veren lise ve üniversite düzeyinde eğitimcilerin en son mezun olduğu eğitim programını içermektedir. Bu sayede ders öğretmenlerinin kendilerini geliştirme durumları, yüksek lisans derecelerine sahiplerse derse ilişkin teorik bilgi ve çalışmaları olup olmadığıyla ilgili saptamalarda bulunabilmek mümkün olacaktır. Tabloya bakarak, lise düzeyi eğitimcilerin % 75.7'sinin, üniversite düzeyi eğitimcilerin % 5.8'inin fakülte mezunu oldukları görülmektedir. Yüksek lisans/ doktora eğitimi almak, ders/ alan ile ilgili uzmanlık kazanmak için gereklidir. Tablo sonuçlarına ve YÖK- Dünya Bankası 'Milli Eğitimi Geliştirme Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi' ortak projesinden bahseden Seylan'ın bulgularına dayanarak, alan eğitimine yönelik doktora/sanatta yeterlik yapmış öğretim elemanlarının sayıca yetersiz olmasının eğitimde olumsuz etkiler yaratacağı söylenebilir (Seylan, 2004, s.103). Ders paylaşımları esnasında, her eğitimciye uzmanlık alanına göre ders verilmesi gerekirken, Temel Sanat Eğitimi ile ilgili uzmanlığı bulunan eğitimci olmaması durumunda, deneyime bakılarak bu derse eğitimci atanmaktadır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Toplam Hizmet Süreleri

Hizmet süreniz	Düzey				TOPLAM	
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
2-5 yıl arası	7	21.2	0	0	7	14.0
6-9 yıl arası	4	12.1	9	52.9	13	26.0
10-15 yıl arası	10	30.3	2	11.7	12	24.0
16 yıl ve daha fazla	12	36.3	6	35.2	18	36.0
Toplam	33	100	17	100	50	100

Tablo 2, görevde geçirilen süre bilgisi yoluyla öğretmenlerin deneyim durumlarını ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Lise düzeyi öğretmenlerin % 21.2'si “2-5 yıl”, % 12.1'i “6-9 yıl”, % 30.3'ü “10-15 yıl” arası ve % 36.3'ü “16 yıl ve daha fazla” görev yapmıştır. Bu da mesleki anlamda deneyimli ve yaş ortalaması yüksek bir profil oluşturmaktadır. Üniversite düzeyinde ders veren öğretmenlerin % 52.9'u “6-9 yıl”, % 11.7'si “10-15 yıl arası” ve % 35.2'si “16 yıl ve daha fazla” hizmet süresine sahiptir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi Dersinin Yürütülmesinde Görev Aldığı Öğretim Yılı Sayısı

Temel Sanat Eğitimi dersinin yürütülmesinde kaç öğretim yılı görev aldınız?	Düzey				TOPLAM	
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1 öğretim yılı ve daha az	1	3.0	0	0	1	2.0
2-5 yıl arası	10	30.3	8	47.0	18	36.0
6-9 yıl arası	6	18.1	6	35.2	12	24.0
10-15 yıl arası	10	30.3	2	11.7	12	24.0
16 yıl ve daha fazla	6	18.1	1	5.8	7	14.0
Toplam	33	100	17	100	50	100

Tablo 3 lise öğretmenleri arasında % 30.3'ünün “2-5 yıl”, % 18.1'inin “6-9 yıl”, % 30.3'ünün “10-15 yıl” ve % 18.1'inin “16 yıldan fazla” süre bu dersi verdiklerini, yani deneyimi fazla ve az olan öğretmenlerinin dağılımının eşit olduğunu göstermektedir. Üniversite öğretmenleri arasında bu dersi verenlerin çoğunluğunu % 47.0 ile “2-5 yıl arası”nda TSE dersi verenler oluşturmaktadır. Bu durum, üniversite düzeyi öğretmenlerin, bu alanın eğitiminde yeni olduklarını göstermektedir.

Tablo 4: Eğitimcilerin Katıldıkları Hizmet İçi Kurs Sayısı

Bugüne kadar katıldığınız hizmet içi kurs sayısı	Düzey				TOPLAM	
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç	3	9.0	3	17.6	6	25.6
1-5 arası	16	48.0	11	64.7	27	54.0
5 üzeri	14	42.0	3	17.6	17	34.0
Toplam	33	100	17	100	50	100

Tablo 4, hizmet içi kurslara katılım durumunu göstermektedir. Özellikle yaş ortalamasının yüksek olduğu, 16 yıl ve daha fazla süredir görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu teşkil ettiği ortaöğretim düzeyi eğitimciler arasında; mesleğe ilişkin eksikleri tamamlamak/ yeni bilgiler edindirmek/ modern teknolojilere adapte olunmasını sağlamak amacıyla iş gören bu kurslara hiç katılmamış olan öğretmenler % 9.0, “1-5 arası” kursa katılmış olanlar % 48.0 ve “5 üzeri” kursa katılmış olanlar % 42.0 oranındadır. Yükseköğretim düzeyinde % 17.6 oranında bu kurslara katılmamış olanlar ve “5 üzeri” kursa katılmış olanlar eşit dağılım göstermektedir.

Tablo 5: Eğitimcilerin Katıldıkları Hizmet İçi Kurs Türü

Bugüne kadar katıldığınız hizmet içi kurs türü	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Resim	13	39.3	4	23.5
Mesleki tasarım	9	27.2	13	76.4
Bilgisayar	17	51.5	3	17.6
Diğer	3	9.0	0	0

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

MEB’in son zamanlarda üzerinde önemle durduğu ve tüm çalışanlarını tabi tutmak istediği en önemli eğitim, bilgisayar ve bilişim teknolojileridir. Microsoft ile yürütülen çalışmaların yanında, bünyesindeki bilgisayar eğitimcileri aracılığıyla da personeli bu alanda temel kullanıcı düzeyine getirme çabası gütmektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren % 51.5 oranında eğitimci bilgisayar alanında hizmet içi kursa tabi tutulmuştur. Üniversite düzeyindeki eğitimciler arasında % 76.4’ünün “mesleki tasarım” seçeneğini işaretlemesi, alanlarında uzmanlaşma önceliğiyle branşlarına yönelik kurs/eğitimlere katıldıklarını göstermektedir.

b) Öğretmenlerin Sanat Eğitimi Yöntem/ Tekniklerine İlişkin Araştırma ve Bilgi Düzeyleri

Tablo 6: Öğretmenlerin Kurumları Dışında Yürütülen Temel Sanat Eğitimi Dersleri İle İlgili Bilgi/Gözlem Sahibi Olma ya da Komisyon Görevlerine Katılma Durumları

Üniversitelerde ya da diğer liselerde verilen Temel Sanat Eğitimi dersi ile ilgili bilgi/ gözlemlerinizi ya da komisyon görevleriniz oldu mu?	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	8	24.2	14	82.4
Hayır	25	75.8	3	17.6
Toplam	33	100	17	100

Tablo 6’da, orta öğretim düzeyi öğretmenlerin % 75.8’i üniversitelerde ya da diğer liselerde verilen TSE dersi ile ilgili bilgi/ gözlem sahibi değildir ya da komisyon görevlerine katılmamıştır. Oysa bunun tam tersi olarak, üniversite düzeyinde görev yapan öğretmenlerin % 82.4’ü kurumları dışında yapılan çalışmalara katılmaktadır. Bu durum lise ve üniversite düzeyinde ders veren öğretmenler arasında önemli bir fark ortaya çıkarmaktadır. Üniversite düzeyinde bu dersi verenlerin, ilgili çalışmalara katılmakta daha fazla imkana sahip olduklarını ya da gelişmeye açık oldukları tablonun ortaya koyduğu önemli bir sonuçtur.

Tablo 7: Öğretmenlerin Sanat/Tasarım İle İlgili Yenilikleri Takip Etme Durumları

Sanat/ tasarım, Temel Sanat Eğitimi ile ilgili yenilikleri takip ediyor musunuz?	Düzey				TOPLAM	
	Lise		Üniversite		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	33	100	17	100	50	100
Hayır	0	0	0	0	0	0
Toplam	33	100	17	100	50	100

Tablo 7, gerek lise gerekse üniversite düzeyinde tüm öğretmenlerin sanat, tasarım ve TSE ile ilgili çalışmalarını takip ettiklerini ortaya koymaktadır. Takip edilerek öğrencilerle paylaşılan sanat/ tasarım alanındaki yenilikler, dersin verimliliğine ve öğrencilerin vizyonlarının gelişimine önemli katkı sağlayacaktır.

Tablo 8: Öğretmenlerin Sanat/Tasarım İle İlgili Yenilikleri Takip Etme Yolları

Sanat/ tasarım, Temel Sanat Eğitimi ile ilgili yenilikleri takip etme türünüz	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
İnternet	21	63.6	13	76.4
Sergi	20	60.6	13	76.4
Seminer/ workshoplar	6	18.1	13	76.4
Kitap	26	78.7	14	82.3
Dergi	20	60.6	15	88.2

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 8’ de görüldüğü gibi; ortaöğretim düzeyi öğretmenler arasında alanla ilgili gelişmelerin takibi kitap (% 78.7) ve internet (% 63.6) aracılığıyla yapılmaktadır. Ancak ortaöğretim düzeyi öğretmenler arasında alanla ilgili seminer/ workshopların takibinin yüksek olmadığı göze çarpmaktadır. Üniversite düzeyi öğretmenlerin gelişmeleri takipte kullandıkları araçların homojen dağılmış olması, tüm etkinliklere eşit derecede katılım gösterdikleri anlamını taşımaktadır.

Tablo 9: Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi’nin Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılmış Yöntem/ Teknikler Hakkında Araştırma/ İnceleme Yapmış Olma Durumları

Temel Sanat Eğitimi’nin tarihçesi ve bu alanda kullanılmış olan yöntem/ teknikler hakkında araştırma/ inceleme yaptınız mı?	Düzey				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	14	42.4	10	58.8	1.20	.373
Hayır	19	57.6	7	41.2		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 9, öğretmenlerin ders verdikleri konu üzerinde sahip oldukları bilgi düzeyi ve yaptıkları araştırmaları göstermektedir. Yükseköğretim düzeyinde çalışan öğretmenlerin alanlarıyla ilgili derinlemesine çalışmalara daha çok yönelirken (% 58.8), ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin çoğunun (% 57.6) bu konuda yeteri kadar araştırma yapmamış oldukları gözlenmektedir. Alanla ilgili yapılan detaylı çalışmalarla, alternatif yöntem/tekniklerin öğrenilmesi ve bunların derste kullanılmasının motivasyon bakımından avantaj yaratacağı, kavramsal çerçevede sunulmuştur.

b) Program ve Uygulamaların Bugünkü Durumu

Tablo 10: Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Kurumlarda Temel Sanat Eğitimi Dersine Ayrılmış Atölye Bulunması Durumu

Bulunduğunuz okulda, dersinizde kullanabileceğiniz atölye mevcut mu?	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	28	84.8	17	100
Hayır	5	15.2	0	0
Toplam	33	100	17	100

Tablo 10’da, TSE dersinin ne tür fiziki şartlarda işlendiğine yanıt bulabilmek için okullarda atölye bulunup bulunmadığına ilişkin cevaplar irdelenmiştir. Ortaöğretim düzeyi öğretmenlerden % 84.8’i okulunda bu derse ayrılmış atölye bulunduğunu, % 15.2’si atölye bulunmadığını belirtmiştir. Bu durum, ortaöğretim kurumlarında derslik yetersizliğine işaret etmektedir. Yükseköğretim düzeyinde eğitim veren tüm katılımcıların, okullarında derslerinde kullanabilecekleri atölye bulunduğunu belirttikleri görülmektedir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Kurumlarda Temel Sanat Eğitimi Dersine Ayrılmış Atölye Mevcutsa Donanım Durumu

Mevcutsa, donanım durumu nedir?	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Çizim masaları	25	75.7	17	100
Işıklı masa	20	60.6	16	94.1
Bilgisayar	21	63.6	11	64.7
Projeksiyon	15	45.4	5	29.4
Tepegöz	6	18.1	3	17.6
Slayt	8	24.2	9	52.9

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 11 atölye bulunan ortaöğretim kurumlarında donanım olarak çizim masalarının % 75.7, ışıklı masaların % 60.6, bilgisayarın % 63.6, projeksiyonun %45.4, tepegözün % 18.1 ve slayt makinasının % 24.2 oranında yer aldığını göstermektedir. Donanımın yetersiz olması nedeniyle bu atölyeler daha çok birer derslik niteliğindedirler.

Üniversitelerde atölye donanımlarının daha yeterli olduğu görülmektedir. Atölyelerin % 100'ünde çizim masaları, % 94.1'inde ışıklı masa, % 64.7'sinde bilgisayar, % 29.4'ünde projeksiyon, % 17.6'sında, % 52.9'unda slayt makinası bulunmaktadır.

Bahsi geçen donanım eksiklikleri ortaöğretim düzeyi mesleki tasarım eğitimini olumsuz etkileyecek niteliktedir. Sunum ve uygulamalar arındırılmış ve yeniden düzenlenmiş görsel zenginlik yaratan ortamlarda gerçekleştirilmedikçe, yapılan çalışmalar için gereken donanım sağlanmadıkça Temel Sanat Eğitimi'nin amaçlarına ulaşmasından bahsedilemez.

Tablo 12: Öğitmenlerin Öğrencileri Derse Güdelemekte Zorluk Yaşama Durumları

Öğrencileri derse güdelemekte zorluk yaşıyor musunuz?	Düzy				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	2	6.1	0	0	2.30	.512
Kısmen	16	48.5	7	41.2		
Hayır	14	42.4	10	58.8		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 12'de eğitimcilerin öğrencileri derse güdülemekte sıkıntı çekip çekmemeleri durumu incelenmiştir. Ortaöğretim düzeyi eğitimcilerin % 42.4'ü "hayır" seçeneğini işaretlemiş, % 6.1'i "evet" ve % 48.5'i "kısmen" yanıtını vererek, öğrencilerin derse katılımını sağlamakta sıkıntıya düştükleri durumlar olduğunu ifade etmişlerdir. Yükseköğretim düzeyi eğitimciler arasında da yakın bir oranda (%41.2) "kısmen" yanıtı veren eğitimci olduğu gözlenmektedir. Ancak üniversite düzeyindeki eğitimciler arasında "evet" yanıtı veren hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. % 58.8 oranında yükseköğretim düzeyi eğitimci "hayır" yanıtını vermiştir.

Tablo 13: Öğitmenlerin Öğrencileri Ders Yılı İçerisinde Hedeflenen Çalışma Sayısına Ulaştırabilme Durumu

Bir ders yılı içerisinde, hedeflediğiniz çalışma sayısına ulaşabiliyor musunuz?	Düzey				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	26	78.8	13	76.5	,035	1.00
Hayır	7	21.2	4	23.5		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 13’te, Tablo 12’deki bulguları destekleyen veriler yer almaktadır. Derse güdülenmekte zorluk yaşayan öğrencilerin, hedeflenen çalışma sayısına ulaşmada problem yaşadıkları ve lise öğretmenleri arasında % 21.2, üniversite öğretmenleri arasında %23.5’lik bir bölümün bir ders yılı içerisinde hedeflediği çalışma sayısına ulaşamadığını belirttiği görülmüştür.

Tablo 14: Öğitmenlerin Öğrencilere Dersle İlgili Teorik Bilgileri Kazandırma Yolları

Öğrencilerinizin ders ile ilgili teorik bilgileri edinme yolları	Düzy			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Bakanlığın ilgili birimlerince hazırlanan modül kitapçıkları	29	87.8	1	5.8
Öğretmenin hazırladığı ders notları	22	66.6	16	94.1
Öğrencilerin yaptığı araştırmalar	13	76.4	16	94.1
Dersle ilgili kitaplar	16	48.4	12	70.5

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 14’de, eğitimcilerin ders içerisinde önemli bir yere sahip olan teorik bilgileri öğrencilerine verme yolları görülmek istenmiştir. Ortaöğretim düzeyi eğitimcilerin en çok kullandıkları kaynağın “Bakanlığın ilgili bölümlerinin hazırladığı modül kitapçıkları” (% 87.8) olduğu görülmektedir. % 66.6’lık bir bölümün kendi hazırladığı notları öğrencilere dağıttığı, % 76,4’lük bölümün ise teorik konuları araştırma görevini öğrencilere verdiğini belirtmiştir. Üniversite düzeyinde ise eğitimcilerin öğrenciye araştırma yaptırma ve ders notlarını kendileri hazırlama yoluna gittikleri görülmektedir.

Yükseköğretim düzeyi öğretmenler arasında % 94.1'lik bir bölüm, hem öğrencileri dersle ilgili teorik konuları araştırmaya yönlendirdiklerini hem de hazırladıkları ders notlarını da dağıttıklarını belirtmişlerdir. % 70.5'i ise bunların yanında dersle ilgili yazılmış kaynak kitaplardan faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Öğrencilere Algı ve Öğrenme Kuramlarına Dair Teorik Bilgi Sunma Durumu

Öğrencilerinize, algı ve öğrenme kuramlarına dair teorik bilgi veriyor musunuz? (Gestalt, NLP vb.)	Düzy				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	13	39.4	13	76.5	6.179	.018*
Hayır	20	60.6	4	23.5		
Toplam	33	100	17	100		

* : p< .50

Tablo 15, öğretmenlerin sanatın ve algı psikolojilerinin temel kavramlarını öğrencilere ne kadar aktardığını göstermektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerden % 39.4'ü bu kavramların öğrenciye kazandırılması için teorik bilgi verdiklerini, % 60.6'sı ise vermediklerini belirtmiştir. Yükseköğretim düzeyinde öğrencilerine bu kavramları kazandıran öğretmenlerin oranı, ortaöğretime nazaran yüksektir (% 76.5).

Tablo 16: Öğretmenlerin Bir Eğitim Yılı İçerisinde Ders Esnasında Müzel Eğitim (Müzelere Yapılan Ziyaretler Yoluyla Eğitim) ya da Sergi Ziyaretleri Yoluyla Ders İşleme Durumu

Bir eğitimi yılı içerisinde, dersiniz esnasında, Müzel Eğitim (müzelere yapılan geziler yoluyla eğitim) uygulamaları ya da sergileri ziyaret sıklığınız nedir?	Düzy				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Hiç	16	48.5	3	17.6	5.107	0.78
1-5 arası	14	42.4	10	58.8		
5 üzeri	3	9.1	4	23.5		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 16'da, öğrencilere zengin bir görsel arşiv teşkil edecek, öğrendikleri sanat/ tasarım ilkelerinin nasıl uygulamaya geçirileceğine dair fikirler sunacak, yeni

sıçrama noktaları bulmalarını sağlayacak müze gezileri/ sergi ziyaretlerinin ders içindeki yapılması durumu incelenmiştir. Ortaöğretim düzeyinde % 48.5 ve üniversite düzeyinde %17.6 öğretmen “hiç” seçeneğini işaretlemiştir. Görsel zenginliğin, ifadede en önemli yapıtaşı olduğu Temel Sanat Eğitimi dersi için öğrencilere önemli kazanımlar sunacak bu yöntemin uygulanmaması düşündürücüdür.

Tablo 17: Yeni Bir Konuya Geçildiğinde Öğrencilere Gösterilen Örnek Sayısı

Yeni bir konuya geçtiğinizde, öğrencilere gösterdiğiniz örnek sayısı	Düzy				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Hiç	3	9.1	3	17.6	10.830	.005*
1-5 arası	7	21.2	5	29.4		
6-10 arası	17	51.5	1	5.9		
10'dan fazla	6	18.2	8	47.1		
Toplam	33	100	17	100		

* : $p < .05$

Tablo 17’de, öğretmenlerin yeni bir konuya geçildiğinde konunun daha iyi özümsemesini sağlamak amacıyla öğrencilere gösterdikleri örnek çalışmaların sayısı incelenmiştir. Lise düzeyindeki öğretmenlerin %9.1’i ve üniversite düzeyi öğretmenlerin % 17.6’sı hiç örnek göstermeden, konuyu işlediklerini belirtmişlerdir. Öğitmenler olası esinlenmelerin önüne geçebilmek ya da bu tarz istenmeyen durumlar yaratmamak için örnek göstermediklerini beyan etmişlerdir. Ortaöğretim düzeyi öğretmenlerin % 21.2’si “1-5 arası” örnek gösterdiklerini, % 51.5’i “6-10 arası” örnek gösterdiklerini ve % 18.2’si “10’dan fazla” örnek gösterdiklerini belirtmiştir.

Tablo 18: Öğitmenlerin Öğrencilere Gösterilecek Örneklerle Ulaşma Yolları

Örnek sunuyorsanız, bu örneklerle ulaşma yolunuz; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Ders kitabı	22	62.9	13	37.1
Bilgisayar/ internet	12	48.0	13	52.0
Röprodüksiyon	7	63.6	4	36.4
Öğrenci çalışmaları	29	70.7	12	29.3
Tasarım kitapları/ dergileri	25	64.1	14	35.9

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 18’de öğrenciye gösterilen örneklerin temin edildiği kaynak irdelenmiştir. Öğitmenlerden, ortaöğretim düzeyinde olanların % 62.9’u ile yükseköğretim düzeyinde olanların %37.1’i en kolay bulunabilecek kaynaklar olan ders kitaplarından faydalandıklarını belirtmiştir. Ortaöğretim düzeyi eğitimcilerden % 48’i bu örnekleri “bilgisayar/internet”ten, % 63.6’sı “röprodüksiyonlar”dan, % 70.7’si “öğrenci çalışmaları”ndan ve % 64.1’i “tasarım kitap/dergileri”nden elde ettiklerini belirtmiştir. Yükseköğretim düzeyinde ise % 52’si “bilgisayar/internet”, % 36.4’ü “röprodüksiyon”, % 29.3’ü “öğrenci çalışmaları”, % 35.9’u “tasarım kitap/dergileri” seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 19: Öğrencilere Sunulan Örneklerin Gösterim Sırası

Örnek gösterme sıranız	Düzey				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Uygulama öncesi	14	43.8	15	100	13.675	.003**
Uygulama sırasında	9	28.1	0	0		
Uygulama sonrası	6	18.8	0	0		
Örnek gösterilmiyor	3	9.4	0	0		
Toplam	32	100	15	100		

** : $P < .01$

Örnek gösterme sırasının irdelendiği Tablo 19’da, ortaöğretim düzeyinde eğitimcilerin % 43.8’i “uygulama öncesi”, % 28.1’i “uygulama sırasında”, % 18.8’i “uygulama sonrası” örnek gösterimi yaptıklarını belirtmişlerdir. % 9.4 ise örnek göstermediklerini belirtmişlerdir. Örnek gösterilmemesi gerekçesine ilişkin olarak öğrencilerin esinlenmesini engellemek amacı güdüldüğü belirtilmektedir.

Yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin % 100'ü ise “uygulama öncesi” örnek gösterildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 20: Öğretmenlerin Ders Sunumu Sırasında Kullandıkları Araç-Gereçler

Sunum esnasında kullandığınız araç-gereçler	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Döner levha (flipboard)	5	15.1	2	11.7
Yazı tahtası	29	87.8	9	52.9
Tepegöz	2	6.0	2	11.7
Slayt	2	6.0	4	23.5
Kitap/ Dergi	28	84.8	14	82.3
Bilgisayar	11	33.3	4	23.5
Bilgisayar ve projeksiyon	9	27.2	8	47.0

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 20, öğretmenlerin ders sunumu sırasında kullandığı araç-gereçlerin oranını vermektedir. Ortaöğretim düzeyinde yazı tahtası ders sunum aracı olarak yüksek oranda (% 87.8) kullanılmaktadır. Bunun ardından en çok kullanılan sunum aracı % 84.8 ile “kitap/dergi” lerdir. Tek başına “bilgisayar”ın sunum aracı olarak kullanım oranı % 33.3, “bilgisayar ve projeksiyon”un birlikte kullanım oranı % 27.2’dir. “tepegöz” ve “slayt” % 6.0 oranında ders sunumunda kullanılmaktadır.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmenler arasında % 82.3 oranında “kitap/dergi”, % 52.9 oranında “yazı tahtası”, % 47.0 oranında “bilgisayar ve projeksiyon” seçenekleri işaretlenmiştir. % 23.5 oranında “slayt” seçeneği, % 11.7 oranında “döner levha” ve “tepegöz” seçenekleri işaretlenmiştir.

Tablo, ortaöğretim düzeyinde Temel Sanat Eğitimi’nde ders sunumunun modern araç-gereçlerle yapılamadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Tablo 21: Öğitmenlerin Ders Sunumu Sırasında Kullandıkları İşitsel Öğeler

Sunum esnasında kullandığınız işitsel öğeler	Düzey				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Anlatım	26	78.8	8	47.1	6.695	.35*
Müzik	1	3.0	0	0		
Anlatım ve müzik	6	18.2	9	52.9		
Toplam	33	100	17	100		

* : $p < .05$

Tablo 21 sunumun öğrenciler için daha cazip kılınması ve öğrenmenin kolaylaştırılması bakımından, öğretmenlerin kullandığı işitsel öğelerin oranlarını ortaya koymaktadır. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin yoğun olarak anlatıma yönelmesine karşın (% 78.8), yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenler anlatım ve müziği bir arada kullandıklarını (% 52.9) belirtmiştir.

Tek başına sözlü anlatımın, öğrencileri “sözcüklere boğulma”ya ittiği, eğitim bilimcilerce kabul edilen bir gerçektir. Sunum esnasında müziğin kullanılması, anlatımı monotonluktan kurtararak öğrencileri motive edebilir.

Tablo 22: Öğitmenlerin Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarında Öğrencilere Kullandırdıkları Araç-Gereçler

Derste yaptırdığınız çalışmalarda kullandığınız araç-gereçler; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Kurşun Kalem	32	96.9	17	100
Rapido	5	15.1	7	41.1
Divit	2	6.0	0	0
Mürekkep	22	66.6	9	52.9
Fırça	31	93.9	16	94.1
Sulu Boya	19	57.5	4	23.5
Guaş Boya	33	100	16	94.1
Pastel Boya	16	48.4	7	41.7
Füzen	9	27.2	3	17.6
Markör	6	18.1	8	47.0
Keçeli Kalem	24	72.7	9	52.9
Yağlı Boya	4	12.1	0	0
Kil	3	9.0	0	0
Alçı	2	6.0	3	17.6
Hamur	5	15.1	7	41.1

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 22, bu derste kullanılan malzeme bilgisini vermektedir. Ortaöğretim düzeyinde “kurşunkalem” (% 96.9), “fırça” (%93.9), “guaş boya” (%100) ve “eçeli kalem” (% 72.7) en yoğun kullanılan malzemelerin arasındadır. Öğrenciye farklı yaşantılar kazandırmak gibi amaçlarla “kil” (% 9.0), “alçı” (% 6.0), “hamur” (% 15.1) gibi malzemelerin kullanılması durumu ise oldukça kısıtlıdır.

Yükseköğretim düzeyinde de benzer bir durum görülmektedir. “Kurşunkalem” (% 100), “fırça” ve “guaş boya” kullanımı (% 94.1) yüksektir. Ancak burada “markör”, “hamur”, “alçı”, “rapido” gibi değişik araç-gereçlerin kullanımına da yer verilmektedir.

Öğrencilere farklı yaşantılar sunacak değişik araç-gereçler, kemikleşmiş tarzda yapılan çalışmalara alternatif yaratabilir. Bu dersin amacı da öğrencilerin zihin haritalarını değiştirmek ve onları kalıplaşmış yargılardan kurtarmaktır. Yükseköğretim düzeyinde malzeme alternatifleri geliştirildiği görülmektedir.

c) Öğitmenlerin Ders Sunum ve Uygulamasında Kullandıkları Alternatif Yöntem ve Teknikler

Tablo 23: Öğitmenlerin Öğrencilere Temel Sanat Eğitimi Dersi İçinde Diğer Tasarım Derslerine Dair Çalışmalar Yaptırma Durumu

Öğrencilerinize, <i>dersiniz dışındaki</i> tasarım derslerine dair çalışmalar yaptırıyor musunuz?	Düzey				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	13	39.4	5	29.4	.485	.548
Hayır	20	60.0	12	70.6		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 23, TSE eğitmenin dersiyle direkt bağıntılı olmayan davranışlar kazandırma durumlarını göstermektedir. Eğitmenin öğrenciye diğer derslere ilişkin genel kavramları kazandırması ve uygulama yaptırması, TSE’nde transfer sağlamak açısından oldukça önemli bir husustur. Öğrencinin bu ‘temel’ derste edindiği bilgileri, diğer alan derslerine adapte edebilmesi bakımından yararlı olacağı düşünülen bu uygulamanın, yanıtlayıcılar arasında uygulanmadığı görülmektedir. Gerekçe olarak, ders süresinin ancak müfredatta belirtilen konulara yettiği ve farklı derslerle ilgili çalışmalar yapılacak zaman kalmadığı ya da öğrencinin bu dersleri

zaten almakta olduğu ve tekrar edilmesinin gereksiz olduğunun düşünüldüğü belirtilmiştir.

Tablo 24: Öğrencilere Diğer Tasarım Derslerine Dair Çalışmalar Yaptırılıyorsa Türü

Öğrencilerinize, dersiniz dışındaki tasarım derslerine dair çalışmalar yaptırıyorsanız türü?	Düzy			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Desen	11	84.6	2	40.0
Fotoğraf	1	7.7	0	0
Mesleki derslere transfer sağlayacak çalışmalar (TSE’nde öğretilen tasarım öge ve ilkelerini pekiştirici çalışmalar)	1	7.7	3	60.0
Toplam	13	100	5	100

Tablo 24, TSE’ndeki ders dışı çalışmaların türlerini göstermektedir. TSE’nin diğer alan derslerine transferini sağlayacak çalışmalar yaptıran öğretmenler, en fazla desen çalışmaları konusunda öğrencilerin üzerine eğilmektedir.

Tablo 25: Öğitmenlerin Temel Sanat Eğitimi Dersinde Öğrencilere Uygulattıkları Alternatif Yöntem ve Teknikler

Temel Sanat Eğitimi dersinde kullanılabilcek <i>alternatif</i> yöntem ve teknikler arasından, uygulattıklarınız;	Düzy				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Gevşeme	3	9.1	3	17.6	5.522	.137
Müzik/drama	14	42.4	4	23.5		
Yaratıcı düşünme teknikleri (yatay düşünme, kuluçka teknikleri vb.)	7	21.2	8	47.1		
Hiçbiri	9	27.3	2	11.8		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 25; öğrencilere özgür bir yaratma ortamı sunabilmek, onları önyargı, koşullanmalar ve streten arındırabilmek maksadıyla yapılan egzersizlerin uygulanış oranlarını içermektedir. Ortaöğretim düzeyinde öğretmenler içinde en çok “müzik/drama” (% 42.4) seçeneği işaretlenmiştir. 27.3 oranında ‘hiçbiri’ seçeneğini işaretleyen öğretmenler gerekçe olarak, öğrencinin bu durumda dersten uzaklaşacağını ve disiplin problemleri oluşabileceğini belirterek; genel öğrenci profilinin bu tarz

egzersizler yapmaya uygun olmadı, “gevşeme” egzersizi yaptıranların oranı ise % 9.1’dir.

Yükseköğretim düzeyinde en çok uygulanan egzersiz “yaratıcı düşünme teknikleri” (47.1) dir. Eğitimcilerin % 23.5’i “müzik/drama” seçeneğini ve % 17.6’sı “gevşeme” seçeneğini işaretlemiştir. Yükseköğretim düzeyinde “hiçbiri” seçeneğini işaretleyen eğitimci oranı (% 11.8), ortaöğretim düzeyindeki orandan (% 27.3) daha düşüktür.

d) Çoklu Ortam Teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi’ndeki Kullanım Durumu ve Eğitimcilerin Bu Konudaki Görüşleri

Tablo 26: Eğitimcilerin Tasarım Eğitimi Aldıkları Dönemde Derslerinde Bilgisayar Kullanılması Durumu

Tasarım eğitimi aldığınız dönemde, derslerinizde bilgisayar kullanılıyor muydu?	Düzy			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	8	24.2	2	11.8
Hayır	25	75.8	15	88.2
Toplam	33	100	17	100

Tablo 26, kullanımı gittikçe yaygınlaşan bilgisayar teknolojilerine eğitimcilerin bakış açısını ortaya koymak amacıyla sorulan bir grup sorudan ilkinin yanıtlarını içermektedir. Eğitimcilerin tasarım eğitimi aldıkları dönemlerde derslerinde bilgisayar kullanılması durumu, onların bu teknolojiye hakimiyeti ve bakış açısında önemli değişiklikler meydana getirebilecek bir değişkendir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren eğitimcilerin % 24.2’si bu soruya “evet” ve % 75.8’i “hayır” yanıtını vermiştir.

Yükseköğretim düzeyinde ders veren eğitimcilerin % 11.8’i bu soruya “evet” yanıtı verirken, % 88.2’si “hayır” yanıtı vermişlerdir.

Tablo 27: Öğitmenlerin Bilgisayar Kullanımına Dair Bilgi/ Beceri Düzeyleri

Bilgisayar kullanma bilgi/beceriniz;	Düzey				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Temel kullanım düzeyi (internet kullanımı, yazı yazma, hesap yapma vb.)	16	48.5	5	29.4	1.676	.238
Programları kullanabilecek/ ders materyali hazırlayabilecek/ tasarım yapabilecek düzeyde	17	51.5	12	70.6		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 27’de, ortaöğretim düzeyi öğretmenlerden % 48.5’inin internet kullanımı, yazı yazma, hesap yapma gibi “temel kullanım düzeyi”nde olduklarını, % 51.5’inin ise “Programları kullanabilecek/ ders materyali hazırlayabilecek/ tasarım yapabilecek düzeyde” olduklarını belirttikleri görülmektedir. Yükseköğretim düzeyi öğretmenlerin % 29.4’ünün “temel kullanım düzeyi” nde ve % 70.6’sının “Programları kullanabilecek/ ders materyali hazırlayabilecek/ tasarım yapabilecek düzeyde” oldukları görülmektedir.

Eğitmenlerin, gün geçtikçe gelişen ve hayatın her alanına giren bu teknolojilere hakim olmaları; dersin verimliliğini olumlu yönde etkileyecektir. Hazırlanacak çalışma ve sunum ortamlarının düzenlenmesine, modern teknolojilerin takibine ve öğrencilere aktarımına büyük katkı sağlayacaktır.

Tablo 28: Öğitmenlerin Öğrencilerini Bilgisayar Kullanmaya ve Bu Alanda Kendilerini Geliştirmeye, Bilgisayarda Tasarım Yapmaya Teşvik Etme Durumu

Öğrencilerinizi, bilgisayar kullanmaya ve bu alanda kendilerini geliştirmeye, bilgisayarda tasarım yapmaya teşvik ediyor musunuz?	Düzey				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	31	93.9	17	100	1.037	.542
Hayır	2	6.1	0	0		
Toplam	33	100	17	100		

Tablo 28, ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin küçük bir bölümü dışında (% 6.1) diğer tüm öğretmenlerin, öğrencilerini bilgisayar kullanmaya teşvik ettiklerini göstermektedir. Öğrencileri bilgisayar kullanmaya teşvik etmek, mezun

olduklarında piyasa koşullarına uyum sağlamalarında ve çağın teknolojisini yakalamalarında önemlidir. Özellikle mesleki eğitim veren liselerde bu durum daha da önem kazanmaktadır.

Tablo 29: Öğitmenlerin Öğrencilere Temel Sanat Eğitimi Dersi Ödevlerini Bilgisayarda Yapma İzni Vermeleri Durumu

Temel Sanat Eğitimi dersi ödevlerinin bilgisayarda yapılmasına izin veriyor musunuz?	Düzey				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	2	6.1	5	29.4	13.925	.001***
Kısmen	15	45.5	12	70.6		
Hayır	16	48.5	0	0		
Toplam	33	100	17	100		

*** : p<.001

Tablo 29, ders ödevlerinin bilgisayarda yapılması hususunda lise ve üniversite düzeyi öğretmenler arasında önemli bir fark görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin % 48.5'i "hayır" cevabını verirken, % 45.5'i "kısmen" ve % 6.1'i "evet" yanıtını vermiştir. Yükseköğretim düzeyinde ise öğretmenlerin % 70.6'sı "kısmen" yanıtını verirken, % 29.4'ü "evet" yanıtını vermiştir. Yükseköğretim düzeyi öğretmenlerin hiçbiri "hayır" yanıtını işaretlememiştir.

Bu durum, ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin, klasikleşmiş yöntem/teknikler dışındaki uygulamalara sıcak bakmadıkları görüşünü destekler niteliktedir.

Tablo 30: Öğitmenlerin Ders Sunumunda Çoklu Ortam Teknolojilerinin Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Sizce, Temel Sanat Eğitimi içerisinde çoklu ortam teknolojileri (bilgisayar, projeksiyon, ses birimleri gibi) ders sunumunda kullanılabilir mi? (video, animasyon, müzik, CD-ROM ile bireysel öğrenme vb.)	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	18	54.5	12	70.6
Hayır	4	12.1	0	0
Belli ünitelerde	11	33.3	5	29.4
Toplam	33	100	17	100

Tablo 30; öğretmenlerin ders sunumu sırasında bilgisayar ve ekipmanlarından faydalanmak isteyip istememelerine ilişkin görüşlerini içermektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenler arasında % 54.5, üniversite öğretmenleri arasında % 70.6'lık bir bölüm derslerinde bu teknolojiye faydalanmak istediklerini; bilgisayar ve projeksiyon yardımıyla, müzik, canlandırmalar, videolar eşliğinde konunun işlenmesinin mümkün olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ortaöğretim düzeyinde % 12.1 “hayır” seçeneğini işaretlemiştir. Ancak yükseköğretim düzeyinde bu seçeneği işaretleyen olmamıştır.

Yüzde oranlarına bakılarak, yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin bu teknolojilerin kullanımıyla yapılacak ders sunumunun daha verimli olacağını düşündükleri sonucuna varılabilir.

Tablo 31: Eğitimcilerin Temel Sanat Eğitimi Ödevlerinin Tasarım Programları Yardımıyla Yapılmasına İlişkin Görüşleri

Sizce, Temel Sanat Eğitimi içerisinde çoklu ortam teknolojileri, öğrencilerin çalışmalarını ve tasarım ödevlerini yapmalarında kullanılabilir mi? (Tasarım programları kullanılarak)	Düzey				Kay- Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	9	27.3	11	64.7	8.495	.014*
Hayır	8	24.3	0	0		
Belli ünitelerde	16	48.4	6	35.3		
Toplam	33	100	17	100		

* : $p < .05$

Tablo 31; eğitimcilerin, öğrencilerin TSE dersi çalışmalarını bilgisayarla yapmalarıyla ilgili görüşlerini içermektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren eğitimcilerin % 27.3'ü derslerinde bugün için bilgisayar kullanımına izin vermedikleri halde uygun donanım ve uygun sınıf atmosferi sağlandığında bu teknolojilerin kullanımının denenmesinin mümkün olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Dersin “belli üniteleri”nin bu teknolojilerin kullanımına uygun olduğunu düşünen eğitimcilerin oranı ise % 48.4’tür.

Yükseköğretim düzeyinde ders veren eğitimciler arasında bu teknolojilerin derste kullanımına ılımlı yaklaşılmaktadır. Eğitimcilerin % 64.7’si “evet”, % 35.3’ü ise “belli ünitelerde” yanıtını vermiştir. “hayır” seçeneğini işaretleyen ortaöğretim düzeyi eğitimcilerin oranı % 24.3 iken, yükseköğretim düzeyi eğitimciler arasında bu seçeneği işaretleyen hiç kimse olmamıştır.

Tablo 32 : Öğitmenlerin Bilgisayar Teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi'nde Kullanımının Yaratacağı Avantajlara İlişkin Görüşleri

Sizce, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin dersinizde kullanmanın avantaj yaratacağı durumlar; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Zamandan tasarruf	15	45.4	4	23.5
Kolaylık	11	33.3	4	23.5
Güncel bir teknoloji oluşu	13	39.3	7	41.1
Öğrencileri piyasaya hazırlamak	14	42.4	8	47.0
Görsel zenginlik sunması	18	54.5	13	76.4
Programlardaki araç-gereçlerin zenginliği (çeşitli kalem, boya, fırça, efekt çeşitliliği vb.)	15	45.4	13	76.4
Kusursuz ve istenilen etkiye en yakın (temiz vb.) çalışmaları yaratmaya imkan vermesi	13	39.3	12	70.5
Yaratıcılığı artırması	8	24.2	1	5.8
Gençler için motive edici bir araç oluşu	15	45.4	8	47.0

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo32, öğretmenlerin derste bilgisayar kullanılmasının avantaj yaratacağını düşündükleri durumları göstermektedir. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerden % 54.5'i "görsel zenginlik sunması", % 45.4'ü "zamandan tasarruf", "Programlardaki araç-gereçlerin zenginliği (çeşitli kalem, boya, fırça, efekt çeşitliliği vb.), "Gençler için motive edici bir araç oluşu" seçeneklerini işaretlemişlerdir. % 39.3 "güncel bir teknoloji oluşu" ve "Kusursuz ve istenilen etkiye en yakın (temiz vb.) çalışmaları yaratmaya imkan vermesi" seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Yükseköğretim düzeyi öğretmenlerin % 76.4'ü "Görsel zenginlik sunması", "Programlardaki araç-gereçlerin zenginliği (çeşitli kalem, boya, fırça, efekt çeşitliliği vb.)" seçeneklerini, % 70.5'i ise "Kusursuz ve istenilen etkiye en yakın (temiz vb.) çalışmaları yaratmaya imkan vermesi" seçeneğini işaretlemiştir.

Yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin bu teknolojilerin avantaj getireceğine ilişkin görüşlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 33: Öğitmenlerin Bilgisayar Teknolojilerinin Temel Sanat Eğitimi'nde Kullanımının Yaratacağı Dezavantajlara İlişkin Görüşleri

Sizce, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin dersinizde kullanmanın dezavantaj yaratacağı durumlar; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)	Düzey			
	Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%
Yaratıcılığı sekteye uğratması	14	42.4	4	23.5
Kolaycılık	12	36.3	7	41.1
Öğrenciyi sanat ve tasarımın temel yöntem ve teknikleri öğrenmekten uzaklaştırması	16	48.4	8	47.0
Orijinal olmayan işler ortaya çıkarılması	15	45.4	4	23.5

Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam alınamamıştır.

Tablo 33; öğretmenlerin, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin TSE'nde kullanımının yaratacağı dezavantajlara ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Ortaöğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerden % 48.4'ü "Öğrenciyi sanat ve tasarımın temel yöntem ve teknikleri öğrenmekten uzaklaştırması", % 45.4'ü "orijinal olmayan işler ortaya çıkarılması", % 42.4'ü "Yaratıcılığı sekteye uğratması" ve % 36.4'ü "kolaycılık" seçeneklerini işaretlemiştir.

Yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenler arasında bu derste bilgisayar teknolojilerinin kullanımının dezavantajlar yaratacağına ilişkin görüş sahibi olan kişilerden % 23.5'i "Yaratıcılığı sekteye uğratması", % 41.1'i "kolaycılık", % 47.0'ı "öğrenciyi sanat ve tasarımın temel yöntem ve teknikleri öğrenmekten uzaklaştırması" ve % 23.5'i "orijinal olmayan işler ortaya çıkarılması" seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Tabloya bakılarak, yükseköğretim düzeyi öğretmenler arasında bu teknolojilerin Temel Sanat Eğitimi'nde kullanımının dezavantaj yaratacağına ilişkin görüş sahibi olanların oranının düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 34: Öğitmenlerin Temel Sanat Eğitimi Program ve Yöntem/Tekniklerinin Yenilenmesine İlişkin Görüşleri

Temel Sanat Eğitimi programları ve derste kullanılan yöntem / tekniklerin yenilenme ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?	Düzey				Kay-Kare değeri	P
	Lise		Üniversite			
	Sayı	%	Sayı	%		
Evet	22	66.0	17	100	7.265	.009**
Hayır	11	33.0	0	0		
Toplam	33	100	17	100		

** : $p < .01$

Tablo 34'e göre, TSE dersi öğretmenleri; program ve yöntem / tekniklerin yenilenmeye ihtiyaç duyduğu görüşündedir. Yapılan kay-kare analizine göre, bu bulgu geçerli ve güvenilirdir. Ortaöğretim düzeyi öğretmenler arasında % 66'sı ve yükseköğretim düzeyinde ders veren öğretmenlerin % 100'ü program ve yöntem/tekniklerde değişiklik yapılmasının uygun olabileceği görüşündedir. Bu durumda, üniversite düzeyi öğretmenlerin yeniliklere daha açık olduklarını söylemek mümkündür.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öncelikli olarak eğitmenlere uygulanan anket sonuçlarına yer verilmiştir. Daha sonra bu bulgular ve yapılan literatür taraması neticesinde araştırmacının alana ilişkin sorunlara yönelik olarak sunduğu öneriler verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırma sonucunda; ortaöğretim düzeyinde ders veren eğitmenlerin yeniliklere tam anlamıyla açık olmadıkları, üniversite düzeyindeki eğitmenlerin bu konuda daha esnek davrandıkları görülmüştür.

Ortaöğretim düzeyi eğitmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nca düzenlenen hizmet içi kurslara hiç katılmamış ya da az sayıda katılım göstermiş eğitmenler olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim düzeyi eğitmenler içinde, üniversitelerde ya da diğer liselerde yürütülmekte olan Temel Sanat Eğitimi ile ilgili çalışmalara yönelik bilgi/gözlem sahibi olanların sayısının düşük olduğu görülmektedir. Oysa bunun tam tersi olarak, üniversite düzeyinde görev yapan eğitmenlerin tamamına yakını kurumları dışında yapılan çalışmalardan haberdardır.

16 yıldan fazla süreden beri görevde bulunan öğretmenlerin, genç öğretmenlerden fazla olduğu ve bu sebeple deneyimli eğitmen kadrosunun genele oranla fazla olduğu görülmüştür.

Derslerde; sunum ve uygulamada, klasik araç-gereçlerin kullanımının devam ettiği görülmektedir. Yeni, öğrenci açısından şaşırtıcı araç-gereçlerin denenmesi alana farklılık getirebilecekken; çalışmalar belli malzemelerle yaptırılmaktadır.

Atölyesi bulunmayan ya da atölyesi bulunsa bile yeterli donanımına sahip olmayan okulların sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Özellikle modern teknolojilerden yoksun donanımlı okulların, ders araç-gereci olarak hala karatahta kullandıkları belirtilmektedir. Öğrenciden beklenen çalışma sayısına

ulaşılamamasının ana nedeni, güdülenme sağlayabilecek çalışma ortamı yakalanamaması olabilir.

İnternet, kitap ve dergiler ortaöğretim düzeyi öğretmenler arasında, alanla ilgili gelişmelerin takibinde kullanılan araçlardır. Ancak alanla ilgili çalışmaların daha farklı kollardan daha sıkı şekilde takibinin ve öğrencilerle paylaşılmasının gerekli olduğu görülmektedir.

Öğrencilere, sanatın ve tasarımın temelini teşkil eden algı yasaları, bellek yapısı vb. kavramlar ortaöğretimde verilmemekte; öğrenci, yükseköğretime bu kavramlardan yoksun olarak başlamaktadır. Müfredatın dışına çıkmaksızın işlenen ders, öğrencinin motivasyonunun düşmesine sebep olabilir. Ayrıca alanla ilgili alternatif çalışmaların yaptırılmaması da motivasyonu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Elde edilen bulgulara göre öğrenci altyapısının yeterli olmaması, disiplin problemleri oluşacağı endişesiyle, yalnızca sözlü anlatım uygulanmakta; öğrenciyi derse adapte edebilecek müzik, drama vb. etkinliklere yer verilmemektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerin esinlenebilecekleri endişesi ile konu anlatımını görsel örneklerle desteklemedikleri de görülmüştür.

Ortaöğretim düzeyindeki öğretmenlerin, öğrenciyi araştırma yapmaya sevk etmemesinin de bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Ayrıca zahmetli, riskli ve masraflı olması vb. sebeplerle; öğrencilerin algılarını ve vizyonlarını geliştirecek eğitsel geziler düzenlenmediği de görülmüştür.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin çoğunun bilgisayar kullanabilecek temel beceriye sahip olduğu ancak okullardaki donanım eksikliği nedeniyle, sunum ve uygulamada bilgisayarı kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Öğrencinin taklit çalışmalar yapması ve sanatın temel yöntem/ tekniklerini öğrenmekten uzaklaşmaları çekinceleri ile bilgisayarın TSE’nde kullanılmasına izin vermedikleri ancak uygun öğrenci profili, uygun atölye donanımı gibi koşullarda bu teknolojilerin kullanımına fırsat verebilecekleri saptanmıştır.

Ders öğretmenleri; program ve yöntem/ tekniklerin yenilenmeye ihtiyaç duyduğu görüşündedir.

5.2. Öneriler

Ders öncesinde, öğrenci motivasyonunu yükseltici ve yaş düzeylerine uygun etkinliklere yer verilmeli; dersin programlanması ve sunumu-uygulaması aşamalarında algı ve öğrenme yasaları kullanılmalıdır. Bilinç düzeyinde ve bilinç ötesinde açılımlar yaratacak zihinsel (mental) yöntemlere yer verilmeli ve bu alanda yapılan araştırmalar takip edilmelidir.

TSE algıya dayalı bir eğitimidir ve öğrenci bu ders içinde, algılayabildiği ve algılarını genişletebildiği kadar var olur. Bu nedenle gezi, gözlem, örnek gösterimi; anlatım esnasında müzik ve canlandırmalar sunulması etkili olacak, böylece öğrenciler sözel anlatımın sebep olduğu “sözcüklere boğulma” neticesinde güdülenme zorluğu yaşamayacaklardır.

Öğrenci, gözlem faaliyetlerini artırmak adına fotoğraf çekmeye, dergilerden örnekler toplamaya, sergi gezmeye teşvik edilmelidir. Teori ve uygulamalar kadar seminerler, sergiler ve müze gezileri gibi etkinlikler de yer almalıdır. Öğrencilere grup çalışmaları yaptırmak da olumlu etkiler yaratacaktır.

Dersle ilgili gelişmeler takip edildiği oranda öğrenciye yansıtıldığında ve karşılıklı paylaşım oluşturulduğunda, (örneğin sergi gezmeye ve gezilen sergileri sınıf içinde aktarma, sanat dergisi hazırlama) derse ilişkin tutum değişebilecektir.

Öğrencideki motivasyon düşüklüğüyle birlikte, yıl içinde hedeflediği çalışma sayısına ulaşamayan öğretmenlerin kullandıkları/ kullandırdıkları yöntem ve teknikleri gözden geçirmeleri faydalı olabilir.

Çalışmaya başlanmadan önce öğrenciye gösterilecek olan örnek iş adedi iyi belirlenmeli, esinlenmeyi ya da etkilenmeyi sağlayacak tek bir iş yerine, olumlu (amaca uygun) veya olumsuz (konuya uygun olmayan) çalışmalar gösterilerek, hatalı yönler, eksiklikler ifade edilmeli ve öğrenci bu yolla çalışmaya hazırlanmalıdır. Öğrenci çalışmalarından bir arşiv oluşturmali ve bu örnekler yeri geldikçe kullanmalıdır.

Öğrenci; görsel bir eylem içinde bulunduğunu ve görsel-uygulamalı bir eğitim aldığını her an hissetmeli ve yaşamalı, atölye donanımları bu çerçevede hazırlanmalıdır. Her an bilgi kaynaklarına rahatça ulaşmalı ve imajlarla dolu, sürekli yenilenen bir çevrede bulunmalıdır. Rahatça çalışabileceği ve zaman sıkıntısı-donanım eksikliği hissetmeden yalnızca işine odaklanabileceği atölyeler

düzenlenmesi için okul yönetimi-öğretmen ve öğrenci ortaklaşa çalışmalıdır. Ders sunum ve uygulamasında kullanılan/kullandırılan malzemeler kısıtlı olmamalı, öğrencinin önüne sürekli benzer araç-gereçler koymak yerine farklı teknikleri denemesine de fırsat verilmelidir.

Eğitmenlerin büyük çoğunluğu, ders sunum ve uygulamalarında bilgisayarın faydalı olacağını düşünmektedir. En azından belli ünitelerde ya da tüm ünitelerde belli bir dönem boyunca yapılacak “Bilgisayar Destekli Temel Sanat Eğitimi” alana yenilik getirecektir.

Bilgisayarın tasarım ajanslarına girdiği oranlarda TSE dersine girmesi sağlanmalı; TSE dersinde uygun ünitelerde/ konularda kullanılması ve müfredata eklenmesi, atölyelerin buna imkan verecek biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, A. (1982). Toplum Sanat İlişkisi ve Temel Sanat Eğitiminin İki Ögesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKÇADOĞAN, I. İ. (2006). **Temel Sanat Eğitimi ve Dijital Ortam**. (Birinci Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- AKSEL, E. “Temel Sanat Kararları”. **Anadolu Sanat**. Sayı 15 (2004 Bahar), ss.8-11
- ARIDAĞ, L., ERENGEZGİN A., ve VURAL, T. “Temel Tasarım ve Yaratıcılık”. **Mimarlık Dergisi**. Sayı 293 (2000). ss.60
- ARTUT, K. (2002). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (İkinci Baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- ASLIER, M. (1972). Sanat Eğitiminin Çağdaş Boyutları. 2. İstanbul Sanat Bayramı-Türkiye’de Sanat Eğitimi Sempozyumu: Kitap 1. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul.
- ATALAYER, F. (1994). **Temel Sanat Öğeleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- ATALAYER, F. “Çağdaş Temel Sanat (Tasarım) Eğitimi ve Postmodernite-Geleneksellik”. **Anadolu Sanat**. Sayı 15 (2004 Bahar), ss.24-36
- ATALAYER, F. (2007,Mart 29), Temel Sanat Eğitimi
<<http://www.gzs.anadolu.edu.tr/>>(2007, Nisan 3)
- ATAR, N. “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarının Sorgulanması ve Öneriler”. **Anadolu Sanat**. Sayı 15 (2004 Bahar), ss.46-54
- BACAKSIZ, G. “Temel Sanat –Görsel Algılama Eğitiminin Tasarım Sürecine Etkisi”. **Anadolu Sanat**. Sayı 15 (2004 Bahar), ss.14
- BECER, E. (1999) **İletişim ve Grafik Tasarım**. (İkinci Baskı). Ankara: DostYayınları.
- BEKTAŞ, D. (1992). Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi. Ankara: Yapı Kredi Yayınları
- BIYIKLIOĞLU, S. (1996). Grafik Tasarımın Yeni Görsel Dilinin Şekillenmesinde Bilgisayar Tekniklerinin Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. (Milliyet Özel Basım). (1992). İstanbul: İnterpress Basım ve Yayıncılık.
- ÇELLEK, T., (2003, Haziran 18), Doku
< <http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=249> >(2007, Ekim 25)
- ÇELLEK, T., (2005, Haziran 9). Sanat ve Eğitiminde Yaklaşımlara Dair, Tasarım ve Yaratıcılık- Ders Notları
< <http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=566> >(2006, Kasım 14)
- DENEL, B. (1981). **Temel Tasarım ve Yaratıcılık**. Ankara :ODTÜ Basımevi
- DERELİ, U., (2007, Kasım 8), Yazılım Nedir?
<http://www.bendevar.com/v3/techhavuz/havuz_oku.php?id=81>(2007,Ekim2)
- EDEER, Ş.. Temel Tasarım Eğitimi ve Sanatsal Yaratma Süreci. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Cilt 12, Sayı 1-2 (2002). ss.25-29
- ERGÜN, E. (2002). Etkileşimli Çoklu Ortam Ürünlerinde Grafik Tasarım Sorunları ve Bir Tasarım Önerisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERTEK, H. (1999). İç Mimarlık Kapsamında Temel Tasarım Eğitimi Kuramlarına Bir Yaklaşım. Sanatta Yeterlilik Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ERTÜRK, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. (İkinci Baskı). Ankara: Yelkentepe yay.
- GENCE DELİDUMAN, ve C., ORHON İSTİFOĞLU, B. (2006). **Temel Sanat Eğitimi**. (Birinci Baskı). Ankara: Gerhun Yayınları
- GENÇAYDIN, Z. (1989). Temel Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri. **Güzel Sanatlar Fakültelerinde Temel Sanat Eğitimi**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları:10
- GÖKAYDIN, N. (2002). **Sanat Eğitimi Öğretim Sistemi ve Bilgi Kapsamı-Temel Sanat Eğitimi**. (Birinci Baskı). Ankara: MEB Yayınları.
- GÖKBULUT, N. (1992). Temel Sanat Eğitiminde Görsel Alanın Arındırılmasına İlişkin Bir Uygulama Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Bölümü.

- GÖKÇEARSLAN, A. (2003). Eğitim CD'lerinde Grafik Tasarım Sorunları ve Coğrafya Dersi İçin Bir CD Uygulaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı.
- GÜLER, H. E. (2006, Haziran 15), Modüller
<<http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html>>(2007, Mart 12)
- GÜNGÖR, İ. H. (1972). **Temel Tasar.** (Birinci Baskı). İstanbul: Çeltüt Matbaası.
- GÜR, Ş.Ö. "Mimarlıkta Temel Eğitimi Dersi Uygulaması". **Mimarlık Dergisi**. Sayı 293 (2000). ss.28-32
- GÜRER, L. (1992). **Görsel Sanat Eğitimi ve Mekân Form**. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- GÜRER, L. ve Gürer, G. (2004). **Temel Tasarım**. (İkinci Baskı). İstanbul: Birsan Yayınevi.
- İŞİNGÖR, M., ETİ, E., ASLIER, M. (1980). **Resim 1: Temel Sanat Eğitimi-Resim Teknikleri-Grafik Resim**. (Birinci Baskı). Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- IDGSA (İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) Yayınları. (1977). Temel Sanat Eğitimi Kürsüsü. **2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu**. İstanbul
- İNAN, I. (2006). Dijital Ortamda Temel Sanat Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- İŞLER, A. Ş. (2001). Temel Sanat Eğitiminde Bilgisayarın Yeri ve İşlevi. Sanatta Yeterlilik Tezi. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı
- ITTEN, J. (1967). **Design and Form. The Basic Course at the Bauhaus**. London: Hudson
- İYİCİL, F. (1998). Bilgi Çağı ve Bilgisayarların Sanatsal Yaratıcılığa Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı.
- KAMBACH, N. (2007, Temmuz 29), Scorched Earth Texture
http://tutorialbeach.com/tutorials/scorched_earth_texture_1.php (2008, Ocak 3)
- KANOĞLU, İ. (2006, Eylül 26.), Güncel Türkçe Sözlük
<<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA>> (2007, Ekim 23)

- KIRBAŞ, İ. (2007, Mart 25.), Beyin Fırtınası-1
 < <http://www.kirbas.com/index.php?id=399&sec=sinektik> > (2007, Ekim 20)
- KUL, İ. (1995). **2000’li Yılların İletişim Teknolojisi ve Multimedya**. (Birinci Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- KUZU, M. (2006), Donanım Yapısı
 < <http://www.bilgisayardershanesi.com/donanimders2.htm> > (2007, Mart 23)
- LANG J. (1998). Öğrenciler İçin Mimarlığa Giriş: Temel Tasarım Dersini Yeniden Düşünmek. **Temel Tasarım-Temel Eğitim**. ODTÜ:Ankara
- LINEHAN, W. (2007), Digital Texture
 <<http://www.miad.edu/content/view/581/495>> (2007, Mart 18)
- MUTLU, M. (1991). Yazar Sistemi Geliştirme Çalışmaları: Anadolu Üniversitesinde İki Uygulama. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Bilgisayar Destekli Eğitim 1. Sempozyumu**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- NICHOLAS, S. (2007). Zaman Çocuklarına Nasıl Öğretmeli? Çeviren: Burcu Arman. **Yeni Aktüel**
- ÖZEL, R. (2007,Eylül 10), Ankara Modüler Sistem Yaygınlaştırma Raporu
 <<http://megepankara.meb.gov.tr/ANKARAMOD%C3%9CLERS%C4%B0STEMYAYGINLA%C5%9ETIRMARAPORUv%5B1%5D%5B1%5D.besim.doc>> (2007, Ekim 23)
- ÖZENER, N. Tuale Renk Verenler. **Ankara Kültür-Sanat Etkinlikleri**. Sayı 142 (2007 Nisan) ss.: 36-37
- ÖZMEN, A. (2002). Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İnteraktif Multimedya Tanıtım CD-ROM Tasarımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul
- RICHARDSON, J.A., COLEMEN, F. W., SMITH, M.J. (1984). **Basic Design System, Elements, Applications**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- SAĞOÇAK, M. (2003). **Tasarım Tarihi- Endüstri Ürün Tasarımında 250. Yıl** (Birinci Baskı). Bursa: Vipaş A.Ş.
- SARANLI, T. (1998). Başlangıçtan Bugüne Temel Tasarım. **Temel Tasarım-Temel Eğitim**, ODTÜ: Ankara.
- SEYLAN, A. (2005). **Temel Tasarım**. (Birinci Baskı). Ankara: Baran Ofset.

- SEYLAN, A. (2004). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Temel Tasarım (Basic Design) Dersinin Verimlilik Düzeyini Artırıcı Uygulama Modellerinin Araştırılması ve Geliştirilmesi. Sanatta Yeterlilik Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anasanat Dalı.
- SOFUOĞLU, H. (2004). Arındırma ve Yeniden Yapılandırma Yöntemi Olarak Temel Sanat ve Tasarım. **Anadolu Sanat**. Sayı 15 (2004 Bahar), ss.12-16
- SÖNMEZ, Ş. (1979). Temel Sanat Eğitiminde Yapısal Sistemler, Doku, İç Yapı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- TEMEL, N. (1980). Kız Teknik Yüksek Öğretim Okulu Resim Bölümü Temel Sanat Eğitiminde Kazandırılan Davranışların Alan Derslerinde Kullanılma Durumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- TEPECİK, A. (2002). **Grafik Sanatlar: Tarih-Tasarım-Teknoloji**. (Birinci Baskı). Ankara: Detay Yayınları.
- TERZİOĞLU, S. (1995). Grafik Sanatlarda Tasarım ve Üretim Sürecinde Bilgisayar Grafiklerinin Kullanımının Yeri ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı.
- TOPDAŞ, Ö. (1996). Grafik Tasarımına Altyapı Oluşturmak Üzere Temel Tasarım Eğitimine Bir Yaklaşım Tarzı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim İş Eğitimi Anasanat Dalı.
- TUNALI, İ. (2002). **Tasarım Felsefesine Giriş**. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları
- TURANİ A. **Dünya Sanat Tarihi**. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları:99 Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- UÇAN, A. (1995). Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Planlanması Ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. **Anadolu Sanat**, Sayı 15 (2004 Bahar), ss.20-22
- YÜKSEL, R. (1982). Güzel Sanatlar Eğitimi Fakültelerinde Verilen Temel Sanat Eğitimi Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ek: Öğretmenlere Uygulanan Anket Örneği

Sayın Meslektaşım,

Temel Sanat Eğitimi dersi programının içeriğine ve yürütülmesine ilişkin görüşlerin incelenmesinin amaçlandığı bu yüksek lisans çalışmasında cevaplarınız, alana ilişkin bulgular ortaya çıkarılmasında büyük önem taşımaktadır. Size uygun seçeneği işaretlemeniz istenmektedir. Uygun gördüğünüz yerlerde, birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Vakit ayırdığınız için teşekkürlerimi sunarım.

Güllü YAKAR

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Grafik Eğitimi Bilim Dalı

Bursa Osmangazi

Çok Programlı Lisesi

Resim Öğretmeni

1-Görevli olduğunuz eğitim kurumu, ili

2- En son mezun olduğunuz eğitim programı

- a) Eğitim enstitüsü
- b) Dört yıllık yüksek öğretmen okulu
- c) Fakülte (lisans programı)
- d) Lisans üstü (yüksek lisans programı)
- e) Lisans üstü (doktora programı)

Bölüm :

3- Hizmet süreniz

- a) 1 yıl ve daha az
- b) 2–5 yıl arası
- c) 6–9 yıl arası
- d) 10–15 yıl arası
- e) 16 yıl ve daha fazla

4- Temel Sanat Eğitimi dersinin yürütülmesinde kaç öğretim yılı görev aldınız?

- a) 1 öğretim yılı ve daha az
- b) 2–5 yıl arası
- c) 6–9 yıl arası
- d) 10–15 yıl arası
- e) 16 yıl ve daha fazla

5- Bugüne kadar katıldığınız hizmet içi kurs sayısı

- a) Hiç
- b) 1–5 arası
- c) 5 üzeri

6- Katılıyorsanız türü

- a) Resim
- b) Mesleki tasarım
- c) Bilgisayar
- d) Diğer

7- Üniversitelerde ya da diğer liselerde verilen Temel Sanat Eğitimi dersi ile ilgili bilgi/gözlemlerinizi ya da komisyon görevleriniz oldu mu?

- a) Evet
- b) Hayır

- 8- Sanat/ tasarım, Temel Sanat Eğitimi ile ilgili yenilikleri takip ediyor musunuz?
a) Evet b) Hayır
- 9- Takip ediyorsanız, türü; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
a) İnternet b) Sergi c) Seminer/ workshoplar d) Kitap e) Dergi
- 10- Temel Sanat Eğitimi'nin tarihçesi ve bu alanda kullanılmış olan yöntem/ teknikler hakkında araştırma/ inceleme yaptınız mı?
a) Evet b) Hayır
- 11- Bulunduğunuz okulda, dersinizde kullanabileceğiniz atölye mevcut mu?
a) Evet b) Hayır
- 12- Mevcutsa, donanım durumu nedir? (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
a) Çizim masaları b) Işıklı masa c) Bilgisayar
d) Projeksiyon e) Tepegöz f) Slayt
g) Diğer
- 13- Öğrencileri derse güdülemekte zorluk yaşıyor musunuz?
a) Evet b) Kısmen c) Hayır
- 14- Bir ders yılı içerisinde, hedeflediğiniz çalışma sayısına ulaşabiliyor musunuz?
a) Evet b) Hayır
- 15- Öğrencilerinizin ders ile ilgili teorik bilgileri edinme yolları
a) Bakanlığın ilgili birimlerince hazırlanan modül kitapçıkları
b) Hazırladığınız ders notları
c) Öğrencilerin yaptığı araştırmalar
d) Dersle ilgili kitaplar
e) Diğer
- 16- Öğrencilerinize, algı ve öğrenme kuramlarına dair teorik bilgi veriyor musunuz?
(Gestalt, NLP vb.)
a) Evet b) Hayır
- 17- Bir eğitimi yılı içerisinde, dersiniz esnasında, Müzsel Eğitim (müzelere yapılan geziler yoluyla eğitim) uygulamaları ya da sergileri ziyaret sıklığınız nedir?
a) Hiç b) 1–5 arası c) 5 üzeri
- 18- Yeni bir konuya geçtiğinizde, öğrencilere gösterdiğiniz örnek sayısı
a) Hiç b) 1–5 arası c) 6–10 arası d) 10'dan fazla
- 19- Örnek sunuyorsanız, bu örneklerle ulaşma yolunuz; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
a) Ders kitabı b) Bilgisayar/ internet c) Röprodüksiyon
d) Öğrenci çalışmaları e) Tasarım kitapları/ dergileri f) Diğer
- 20- Örnek gösterme sıranız

- a) Uygulama öncesi
- b) Uygulama sırasında
- c) Uygulama sonrası
- d) Örnek göstermiyorum, çünkü

21- Sunum esnasında kullandığınız araç-gereçler

- a) Döner levha (flipboard)
- b) Yazı tahtası
- c) Tepegöz
- d) Slayt
- e) Kitap/ Dergi
- f) Bilgisayar
- g) Bilgisayar ve projeksiyon
- h) Diğer

22- Sunum esnasında kullandığınız işitsel öğeler

- a) Anlatım
- b) Müzik
- c) Anlatım ve müzik

23- Derste yaptırdığınız çalışmalarda kullandığınız araç-gereçler; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- a) Kurşun Kalem
- b) Rapido
- c) Divit
- d) Mürekkep
- e) Fırça
- f) Sulu Boya
- g) Guaş Boya
- h) Pastel Boya
- ı) Füzen
- j) Markör
- k) Keçeli Kalem
- l) Yağlı Boya
- m) Kil
- n) Alçı
- o) Hamur
- p) Diğer

24- Öğrencilerinize, *dersiniz dışındaki* tasarım derslerine dair çalışmalar yaptırıyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

25- Yaptırıyorsanız, türü

- a) Desen
- b) Perspektif
- c) Fotoğraf
- d) Yazı tasarımı
- e) Mesleki derslere transfer sağlayacak çalışmalar (TSE’nde öğretilen tasarım öge ve ilkelerini pekiştirici çalışmalar)
- f) Diğer

26- Temel Sanat Eğitimi dersinde kullanılabilecek *alternatif* yöntem ve teknikler arasından, uygulattıklarınız;

- a) Gevşeme
- b) Müzik/drama
- c) Yaratıcı düşünme teknikleri (yatay düşünme, kuluçka teknikleri vb.)
- d) Diğer
- e) Hiçbiri

27- Tasarım eğitimi aldığınız dönemde, derslerinizde bilgisayar kullanılıyor muydu?

- a) Evet
- b) Hayır

28- Bilgisayar kullanma bilgi/beceriniz;

- a) Yok
- b) Temel kullanım düzeyi (internet kullanımı, yazı yazma, hesap yapma vb.)
- c) Programları kullanabilecek/ ders materyali hazırlayabilecek/ tasarım yapabilecek düzeyde

29- Öğrencilerinizi, bilgisayar kullanmaya ve bu alanda kendilerini geliştirmeye, bilgisayarda tasarım yapmaya teşvik ediyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

30- Temel Sanat Eğitimi dersi ödevlerinin bilgisayarda yapılmasına izin veriyor musunuz?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır

31- Sizce, Temel Sanat Eğitimi içerisinde çoklu ortam teknolojileri (bilgisayar, projeksiyon, ses birimleri gibi) ders sunumunda kullanılabilir mi? (video, animasyon, müzik, CD-ROM ile bireysel öğrenme vb.)

- a) Evet b) Hayır c) Belli ünitelerde (lütfen belirtiniz)

32- Sizce, Temel Sanat Eğitimi içerisinde çoklu ortam teknolojileri, öğrencilerin çalışmalarını ve tasarım ödevlerini yapmalarında kullanılabilir mi? (Tasarım programları kullanılarak)

- a) Evet b) Hayır c) Belli ünitelerde (lütfen belirtiniz)

33- Sizce, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin dersinizde kullanmanın avantaj yaratacağı durumlar; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- a) Zamandan tasarruf
b) Kolaylık
c) Güncel bir teknoloji oluşu
d) Öğrencileri piyasaya hazırlamak
e) Görsel zenginlik sunması
f) Programlardaki araç-gereçlerin zenginliği(çeşitli kalem, boya, fırça, efekt çeşitliliği vb.)
g) Kusursuz ve istenilen etkiye en yakın (temiz vb.) çalışmaları yaratmaya imkan vermesi
h) Yaratıcılığı artırması
ı) Gençler için motive edici bir araç oluşu
k) Diğer

34- Sizce, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojilerinin dersinizde kullanmanın dezavantaj yaratacağı durumlar; (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- a) Yaratıcılığı sekteye uğratması
b) Kolaycılık
c) Öğrenciyi sanat ve tasarımın temel yöntem ve teknikleri öğrenmekten uzaklaştırması
d) Orijinal olmayan işler ortaya çıkarılması
e) Diğer

35- Temel Sanat Eğitimi programları ve derste kullanılan yöntem / tekniklerin yenilenme ihtiyacı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

Konuyla ilgili görüş, düşünce ve önerileriniz:

.....

.....

.....

.....

.....

.....